

ReFoto

ČASOPIS ZA KULTURU FOTOGRAFIJE | BROJ 64 | NOVEMBAR 2009 | WWW.REFOTO.CO.RS

PORTFOLIO

Vladimir
Miladinović

ZABRANA RETUŠA
na reklamama

Kako prevazići **KLIŠE?**

Govor

BOJE

TEHNIKA

Panasonic

Lumix DMC GF1

Pentax K-7

Samsung ST550

ISSN 1450-6394

DIN 250
K. M. 8
KUNA 30
DEN. 250
EVRA 4

OLYMPUS

Your Vision, Our Future

Not a compact. Not an SLR. It's a PEN.

OLYMPUS PEN

Od 1959.

Godine 1959. Olympus PEN je izazvao senzaciju u svetu fotografije. Posle 50 godina, legenda ponovo oživljava u vidu digitalnog modela E-P1. Prvi Micro Four Thirds model kompanije Olympus, ostavlja bez reči podjednako i profesionalne fotografe, ali i one koji imaju velike ambicije u amaterskom bavljenju fotografijom. Posедуje snagu i kvalitet pravog SLR fotoaparata, ali u neverovatno malom telu bez ogledala. Komplet izmenjivih objektivna i adapter za objektivne E-Sistema omogućavaju dodatnu kreativnost. Art Filteri, različite proporcije i funkcija

višestruke ekspozicije mogu učiniti vaše slike jedinstvenim, dok HD video zapis 30fps sa stereo zvukom omogućava stvaranje umetničkih filmova sa SLR kvalitetom slike. Art filteri se mogu koristiti čak i u video režimu. Veliki Live MOS senzor od 12.3 Megapiksela, sekvencijalno snimanje 3fps RAW + JPEG i ugrađena stabilizacija slike sa maks. 4 EV stepena pružaju potpuni profi osećaj. Sada možete da imate najbolje od oba sveta: i vrhunski kompaktni dizajn i D-SLR performanse.

 SAMSARA
www.samsara.rs

 MAMUT.
www.mamut.rs

 **ComTrade
SHOP**
www.comtradeshop.rs

www.olympus.rs

Moj život je ovde

Napravite video snimak koji ćete čuvati zauvek. Podelite prezentaciju sa kolegom. Možete i da uživate u lepim fotografijama na vašem mobilnom telefonu.

SanDisk, najveći svetski proizvođač fleš memorijskih kartica, otvara više mogućnosti, pruža više uzbuđenja i dodatni kvalitet u svemu što radite.

Naravno, mi pomeramo granice tehnologije, ali takođe stvaramo nove načine kojima ćete proširiti svoje vidike.

Pretražite SanDisk.com i pronađite najbliže prodajno mesto.

Fotografije i video snimci

Razne namene

Igre

USB fleš drajvovi

Mobilni

SanDisk®

Ostale robne marke pomenute ovde, navedene su samo u svrhe prepoznavanja i mogu biti registrovani žigovi svojih korisnika. ©2009 SanDisk Corporation. Sva prava zadržana.

STALNE RUBRIKE

- 4 **U FOKUSU**
Cik-cak roleri
- 8 **AKTUELNOSTI**
Izložbe, konkursi, knjige
- 14 **MOJE ISKUSTVO**
Da li baš uvek mora da bude Photoshop ili postoje i drugi programi za obradu slika i šta se njima može uraditi?
- 24 **PRAKSA NA DELU – BOJA**
1907. Alfred Štiglic je rekao: "svet će uskoro poludeti od boja". Šta se sve desilo od tada?
- 36 **ŠTAPOM I KANAPOM**
Kako pojedine sprave ili njihovi delovi mogu imati potpuno novu funkciju
- 38 **DISKUSIJE**
Mnogi veliki fotografi prolazili su mukotran proces grešaka i ponavljanja dok nisu formirali sopstveni, prepoznatljiv stil
- 42 **TEORIJA**
Kako se zaista boriti protiv veštačke predstave lepote i njenog štetnog uticaja?
- 44 **POPULARNA ISTORIJA FOTOGRAFIJE**
Zlatno doba žurnalizma i fotožurnalizma dvadesetog veka
- 46 **KONZERVACIJA FOTOGRAFIJA**
Uporedo s razvojem fotografskog kolekcionarstva sedamdesetih godina prošlog veka nastala je nova naučna oblast
- 52 **FOTO-AMATER**
Pod nadimkom Korni uz pomoć fotografije otkriva svet mašte i stvaralaštva
- 54 **IZLOŽBE**
FotoFINIS
Ubski salon
Leskovac
- 58 **PUTOPIS**
Saznajte koja su tri cilja bila primarna fotografu pri obilasku Papua Nove Gvineje
- 76 **KOLEKCIONARSKI UGAO**
Otkrivamo vam po čemu je Olympus Pen F jedinstveni kolekcionarski fotoaparati
- 78 **FOTO-KOMENTAR**
- 82 **KONKURSI**
Kreativna ekspozicija, Svet u fokusu i Akt
- 96 **PISMA ČITALACA**

© VLADIMIR MILADINović

FOTOGRAFI

- 16 **VLADIMIR MILADINović**
Istražuje unutrašnje biće, prvo, naravno, svoje, a zatim modela koji se nesvakidašnje slobodno kreću ispred njegovog fotoaparata
- 48 **DENNIS HODGES**
Koristi široku paletu "alata" i neograničenih načina izražavanja da bi kreirao svoje fotografije

GORAN BENDELJA, "ČIČAK"

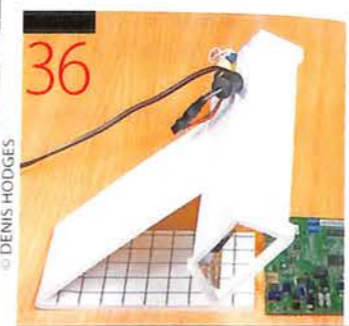
48

ZELIMIR ČERNELIĆ, "LUĐI, SIMBA"

SPEKTAR 030

36

NOVEMBAR 2009, BROJ 64

TEHNIKA

FOTOTEHNOLOGIJA, SKENERI, ŠTAMPAČI

- 62 **NOVITETI**
Novosti iz fotografskog sveta
- 64 **PANASONIC LUMIX GF-1**
Svojim izgledom i karakteristikama izazvao je veliko interesovanje
- 68 **PENTAX K-7**
Prvi Pentaxov D-SRL fotoaparati koji može da snima i video zapis u HD kvalitetu, ali to nije sve!
- 72 **SAMSUNG ST550**
Odličan fotoaparati za nezahtevne korisnike koji vole najnovije "gadžete"
- 74 **ŠTAMPAČI**
HP štampač koji jednako kvalitetno štampa na materijalima za unutrašnju i spoljnu upotrebu
- 75 **FOTOGRAFSKI DODACI**
Senilo za displej, kišobrani za fotoaparati i Lowepro torbe

62

MILAN ŽIVKović

FOTO-ŠKOLA

TEHNIKE FOTOGRAFISANJA, DIGITALNA OBRADA

- 32 **PHOTOSHOP ZA POČETNIKE**
Korišćenje osnovnih alata za podešavanje osvetljenja i kontrasta digitalnih fotografija
- 34 **LIGHTROOM 2**
Kako je nastala i kako radi druga verzija Adobe Lightroom-a

NASLOVNA STRANA

© VLADIMIR MILADINović

NEKA NOVA STVARNOST

Vreme u kom živimo svakako ima svoje specifičnosti, neka nova pravila, merila, stavove, ukuse, norme, ali možda još više zablude, laži i ponekad neshvatljivo odbijanje da se prihvati realnosti takva kakva jeste. Tema naše prakse na delu je boja (ali u njenom tradicionalno simboličkom smislu), dok je naša svakodnevnica "obojena" izuzetno snažnim uticajem medija koji prožimaju svaki segment našeg života, hteli mi to ili ne. Refoto je svakako deo tih medija iako se svojski trudimo da ta "obojenost" bude kvalitativni dodatak vašem životu, a ne ultimativni i jedini pogled na svet. Već par brojeva unazad nekoliko naših saradnika se dotaklo teme uticaja vizuelne predstave na gledaoce. Neko je sugerisao oslobađanje od pravila, zatim sasvim drugačiji pristup već ustaljenoj temi, neko drugi je pak polemisao o posledicama prekrajanja tzv. stvarnosti, a od prošlog broja započeli smo i priču o klišeju i njegovom (štetnom) uticaju.

I u ovom broju nastavljamo u duhu tih razmišljanja pre svega u tekstu Darka Stanimirovića, koji se bavi mogućim uvođenjem zakonskih regulativa kako bi se ograničilo "fotosopiranje" ljudi. Svi smo svesni da je računar postao moćno sredstvo za kreiranje neke nove stvarnosti koja se nikako ne može nazvati nadrealnošću, jer je niko tako ne doživljava. Upravo u toj činjenici leži i suština problema. Doterane i ulepšane slike (s reklamnih kampanja, televizijskih reklama, iz brojnih časopisa, Internet strana) postale su ultimatum za bilo kakvo izražavanje u domenu reklame i medija, a tretiraju se kao "realna" slika sveta.

Mi, fotografi, u tome imamo značajnu ulogu jer svojom veštinom kreiramo te slike. I naš časopis se u brojnim editorijalima

posvećenim obradi u Photoshopu bavio "sređivanjem" mana i nedostataka ljudi na fotografijama. Ipak, tu ima jedno veliko ali, jer pored toga što vas učimo kako da nešto uradite i tako vam pomazemo da se osposobite za profesionalni rad, mi vas učimo i da razmišljate o svojim fotografijama, o korelaciji fotografije i društva, njihovom međusobnom uticaju i eventualnim posledicama. Svakako da treba poznavati sve metode i tehnike, ali na kraju treba i odgovorno odlučiti šta ćete i koliko od toga iskoristiti, naravno, na koji način i u koju svrhu.

Upravo je to i poenta novih tendencija u razmišljanju na ovu temu – aktivno raditi na svesti i jednom novom, zdravijem promišljanju kako onih koji poruku šalju (tj. kreiraju), tako i onih koji poruku primaju. Dok konzumenti ne budu rekli: mi ne želimo više da gledamo upeglana, nestvarna bića koja nam prodaju bespotrebne stvari, ovaj lanac će se teško prekinuti.

Međutim, mi fotografi u međuvremenu možemo da iskoristimo svoje fotografsko i Photoshop znanje na mnogo kreativniji način stvarajući neke svoje, ovoga puta prave, nadrealne svetove koji su put otkrovenja svakog umetnika. U portfoliju Vladimira Miladinovića videćete kako to radi profesionalni fotograf koji uspeva da snove pretoči u svoj rad, a Saša Lazarević će vam pokazati da fizička ograničenja svakako nisu kamen spoticanja za bogatu maštu i slobodan duh kojem fotografija, poput magičnog svetlosnog obreda, može da da krila.

IVANA TOMANOVIĆ
ivana.tomanovic@refoto.co.rs

IZDAVAČ REFOT B, Beograd, Pčinjska 17
OSNIIVAČ Slobodan Vukadinović
DIREKTOR Petar Vukadinović
CENA pojedinačnog broja 250 dinara
žiro-račun 255-0009780101000-19

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK mr fot. Ivana Tomanović
IZVRŠNI UREDNIK Milan Živković, milan.zivkovic@refoto.co.rs
UREDNIK TEHNIKE Boris Bjelica, boris.bjelica@refoto.co.rs
REDAKCIJA Svetislav V. Dragović, Miroslav Nikoljačić, Imre Szabó, Goran Malić, Tomislav Peternek

SARADNICI Jelena Matić, Igor Ilić, Marija Milovanović-Maksimović, Radomir Maša Dikosavljević, Zoran Imširagić, Nenad Petrović, Ljubomir Zlatanović, Srdan "Abdee" Abdjević, Darko Stanimirović, Dragan D. Gajić (Makedonija), Sandra Vitaljić (Hrvatska), Damir Tiljak (Hrvatska), Vojin Mitrović (Pariz)

TEHNIČKA REDAKCIJA I DIZAJN Sanja Kovačević

LEKTOR Biljana Gordić

MARKETING mr fot. Dragan Pavlović, dragan.pavlovic@refoto.co.rs
tel. 011/344-9641; faks. 011/7860-234

ŠTAMPA Štamparija "Politika AD", Beograd

PRE-PRESS REFOT B – Rukopisi i priloge se ne vraćaju.

E-POŠTA: info.refoto@refoto.co.rs

CIP – Katalogizacija u publikaciji Narodna Biblioteka Srbije, Beograd
77
FOTO: časopis za kulturu fotografije/glavni i odgovorni urednik Ivana Brezovac – 1996, br. 1 – Beograd (Pčinjska 17); Refot B, 1996 – (Beograd: Politika) – 30 cm

Od br. 4/2001 štampa se latinicom, a naslov je Refoto – Varijanta naslova: Refoto
ISSN 1450-6394 = Foto (Beograd)
COBISS-SR-ID: 117858055

© Sva prava zadržana
Nijedan deo ove publikacije ne sme biti reprodukovana ili objavljena u bilo kojoj formi ili bilo kojim sredstvom: elektronskim ili mehaničkim, uključujući fotokopiranje, snimanje, unosenje u bilo koje baze podataka i il sisteme za pretraživanje, bez prethodne pismene saglasnosti izdavača.

MAJA BERIĆ, BEOGRAD
"NA ROLERIMA"

"Fotografija je nastala oprobanom metodom pecaroša – pronađi dobru lokaciju i čekaj. Na novobeogradskom keju postoji staza za bicikliste, označena belom bojom, u pojedinim delovima u cik-cak linijama, što je pridodalo dinamici uhvaćenog kretanja, naravno, kao i duža ekspozicija od 1/30 sekundi. Čim sam ugledala devojčicu na rolerima kako se kreće ka meni, kadrirala sam stazu u dijagonali. Preostalo je samo da škljocnem u pravom trenutku!"

Maja Berić je rođena 1975. u Beogradu. Završila je studije svetske književnosti, a ljubav prema fotografiji se javila dok je radila kao novinar. Od 2008. kreće u amatersku fotografsku avanturu sa svojim buntovnikom – Canon 400D, od kojeg se ne odvaj. Najviše je inspiriše life fotografija kao vrsta istraživanja stvarnosti i najdublja veza sa svetom i drugima.

U fokusu

NAJBOLJE FOTOGRAFIJE ČITALACA OVOG MESECA

ŽARKO ALEKSIĆ
KNJAŽEVAC, "RASPEĆE 1"

"Ideja fotografije je da se po analogiji sa Hristovim raspećem predstavi raspeće i stradanje ljudske duše. Razapeti leptir postaje simbol duše koja u svom stremljenju ka visinama neminovno strada. Tehnički nesavršena, realizovana u kućnim uslovima, uz pomoć prirodnog svetla, stativa i Nikona D60."

Rođen je u Knjaževcu 1985. godine. Student je informatike i filozofije u Beogradu. Fotografijom se bavi tek nekoliko godina, voli film i želeo bi da do 2029. upiše FDU. Smatra da njegove fotografije nisu trenuci uhvaćeni u vremenu, već trenuci uhvaćeni u večnosti. Akcenat stavlja na samu ideju, a ne na prostorno i vremensko određenje, što je karakteristično za fotografiju i njeno savremeno poimanje. Omiljeni pravac u umetnosti - nadrealizam.

IVAN TASIĆ, KRUŠEVAC, "RIDOKOSA I STABLO"

"Najviše je volela te iznenadne susrete i beskrajno duge zagrljaje s omiljenim stablima... Uvek kada bi prislonila svoje malo uvo na skrivene usne omiljenog stabla Ridokosa bi prošaputala neke nemušte reči... ponavljala je tiho tajnu kojom ju je stablo približavalo svetu prastarih, usamljenih stabala... Videvši tada kako u njenom zagrljaju stabla

menjaju svoja raspoloženja i oblike, shvatio sam da Ridokosa celom svojom dušom stvarno pripada tom nestvarnom vilinskom svetu..."

Rođen je 1981. u Kruševcu. Završio je Srednju umetničku školu i Fakultet umetnosti - Odsek grafički dizajn u Nišu. Fotografijom, kratkometražnim i eksperimentalnim filmom bavi se od 1999. godine.

ALEKSANDAR NAKIĆ
NIŠ, "SRBIJA 2009"

"Izgled jednog od mnogih srpskih sela. Prošlost je sve, a budućnost ne postoji. Konfuzan kadar prenosi atmosferu neorganizovanog sela natrpanog standardnim ikonama - "jugom", umrlicama, bakama kao jedinim stalnim subjektima, ali i pored svega raspoloženim meštanima u automobilu koji izlazi iz kadra. Teško je poverovati da je u pitanju poslednja godina prve decenije 21. veka."

Nišlija, student prava, rođen je 1985. godine. Odrastao u kući u kojoj je omiljena igračka uvek bio Zenitov fotoaparati, a "skljocanje" nikada nije prestajalo. Ljubav prema fotografiji s oca i sestre vrlo lako je prešla i na njega. Danas se bavi uglavnom "stock" fotografijom, koja je odličan izvor prihoda za kupovinu nove foto-opreme, ali pravo uživanje nalazi u fotografisanju života ulice.

MILOŠ MARKOVIĆ
KULA, "MACA"

"Na fotografiji je mačka koja glumi stražara ispred moje teretane i kontroliše ko ulazi, izlazi, prosto voli da ima uvid šta se dešava oko nje. U želji da naučim da radim s blicevima, tj. s više bliceva, igrao sam se jednog popodneva s mojom macom koja je uživala u svom prirodnom okruženju. Želeo sam da dočaram mačiju perspektivu u kojoj i obična trava izgleda kao prava džungla."

Miloš Marković je po profesiji instruktor bodi bildinga i ima svoju teretanu u Kuli. Fotografijom se bavi amaterski, ali želi mu je da svoje znanje što više unapredi. Nedavno je kupio Nikon D300 koji mu je otvorio sasvim nove vidike i doneo zavidan kvalitet njegovim fotografijama.

ALEKSANDAR JAREDIĆ, PODGORICA, "VENČANJE"

"Fotografija je snimljena ljetos na jednoj od najljepših lokacija u Crnoj Gori - "Čatovića Mlini" kod Morinja u bokokotorskom zalivu. Zanimljivo je to što je par na slici iz Amerike - zapravo mladoženja je Amerikanac, a mlada je "naše gore list" - i odlučili su da naprave vjenčanje baš na tom mjestu."

Fotografijom se intenzivno bavi poslednje tri godine. Počeo je iz hobija, a sada već ima iza sebe dosta komercijalnih projekata. Poslednjih godinu i po dana najviše fotografije venčanja. Koristi Nikonovu foto-opremu (D700 i D90 i objektivne 35/1,8, 50/1,8, 24-70/2,8, 70-300 VR). Imao je jednu samostalnu i više zajedničkih izložbi.

Canon

PROFESIONALNI
CANON DSLR APARATI
OD SADA SA
GARANCIJOM OD 3 GODINE*

**3 GODINE
GARANCIJA**

Axel Foto d.o.o
Sarajevska 86
11000 Beograd
011/3617-562

BM Foto d.o.o
Jurija Gagarina 149 lok. 40
TC TOP SHOP, Novi Beograd
011/311-9988

Foto Oprema d.o.o
Surčinski put 1/o
11070 N. Beograd
011/7129-136

Color Foto
9 Jugovića 30
32000 Čačak
032/310-319

* Važi samo za sledeće modele:
EOS 40D, 50D, 5DMkII, 1DMkIII
* Garancija za EOS450D je 2 godine

PROMOCIJA SAMSUNG
FOTOAPARATA

24. 9. BROD SIRONA, BEOGRAD

Kompanija "Stav" je tokom poslednjih "letnjih" dana septembra organizovala na brodu Sirona promociju najnovijih modela Samsungovih fotoaparata, ST 500, ST550 i ST1000, kojima je najavila ozbiljnije učestvovanje brenda Samsung kada su u pitanju fotoaparati. Ploveći brodom po Savi i Dunavu, predstavnici brojnih medija imali su priliku da isprobaju modele ST550 i ST1000. Tom prilikom direktor marketinga kompanije "Stav", Violeta Đokić, najavila je početak saradnje sa časopisom *Refoto* koji je već od ovog broja predstavio model fotoaparata ST550. Kompanija "Stav" d.o.o je ovlašćeni uvoznik i distributer Samsung Electronics proizvoda, audio, video i bele tehnike za područje Srbije i Crne Gore. Na tržištu je od 2001. godine. U svojoj širokoj paleti proizvoda Stav nudi LCD TV, Plasma TV, SlimFit TV, kućne bioskope, DVD uređaje, Blu-Ray playere, digitalne kamere, MP3 plejere, klima uređaje...

OTVORENO PREDSTAVNIŠTVO
CANONA

15. 10. POSLOVNI CENTAR AZZARO, BEOGRAD

Kompanija "Canon Centralna i Istočna Evropa" zvanično je otvorila predstavništvo u Beogradu s primarnim ciljem da pospeši razvoj lokalnog IT tržišta pružanjem intenzivnije podrške korisnicima svih profila i partnerskoj mreži u Srbiji. Pžemislav Pžibiš (direktor sektora za potrošačke uređaje Canon CEE), Jure Culiberg (marketing direktor Canon CEE i direktor Canon Adria) i Goran Sretenoski (menadžer partnerskog kanala Canon Adria) predstavnike medija upoznali su sa rezultatima poslovanja Canona na globalnom i lokalnom nivou, kao i planovima za budućnost. Ovim potezom predstavnici Canona su istakli želju za aktivnijim nastupom na tržištu u Srbiji. Predstavništvo Canon CEE locirano je na adresi Jurija Gagarina 32a, na Novom Beogradu.

CRNO-BELO

IMRE SZABÓ, 23.10 – 6. 11. SALA VATROGA-SNOG DOMA, BANATSKI BRESTOVAC

U organizaciji Doma kulture "4. oktobar" i KFFA "Ponjavica" postavljena je izložba fotografija Imrea Szabóa. Izložbu će pratiti izdanje još jedne knjige, osme po redu, iz edicije Helicon Publishing. "Kao glavni motiv imamo čoveka i ono neumitno "nakon svega". Čovek koji se nalazi u raznim mogućim i nemogućim situacijama: tužnim, setnim i (previše često) alegorično-komičnim. Isti onaj čovek kojem je autor prilazio, ponekad se prikrađao, a veoma često bestidno krao životne sentence. Mnoge će ovo podsetiti na verovanja kako fotografija krađe dušu onog ko je na njoj. Ako se malo bolje zagledate, videćete da je upravo suprotno, jer je Imre u svaki prizor utkao deo svoje duše, svog poštovanja i želje da se deliči neke, njemu posebno važne sekunde nikada ne zaborave"... (IZ PREGGOVORA KNJIGE)

FOTO-ARHIV "MUZEJ DETINJSTVA"

VLADIMIR PERIĆ, 1 – 22. 10. MUZEJ PRIMENJENE UMETNOSTI, BEOGRAD

Pre tri godine umetnik Vladimir Perić započeo je rad na desetogodišnjem projektu "Muzej detinjstva", čiju osnovu čini zbirka potencijalnog muzeja s nekoliko stotina hiljada predmeta koje je sakupljao tokom prethodne dve decenije. Za izložbu Foto-arhiv, Perić je iskoristio fotografije dece iz starih porodičnih albuma, koje kombinuje na različite načine i transformiše u instalacije i video-radove. Realizovane na ovaj način, starijim i zaboravljenim slikama detinjstva umetnik ne samo da "omogućava da se ponovo proizvedu kao deo umetničkog rada", kako stoji u tekstu izložbe, već im omogućava i novo tumačenje i čitanje.

43. DANI FOTOGRAFIJE U BIH
"PROZOR-RAMA 2009"

9. 10. – 10. 10. 2009

Foto-safarijem u selu Duge počela je dvodnevna manifestacija "43. dani fotografije BiH" čiji je organizator udruženje umjetnika ART WORK iz Prozora i AUFBIH. Na ovoj manifestaciji učestvovao je četrdeset jedan fotograf iz svih delova BiH. Dragutin Radan, MF AUFBIH, održao je predavanje "Prezentacija fotografija na izložbama", a nakon toga su uručena zvanja AUFBIH i AFIAP, pa su tako Miodrag Kaščelan i Dragan Prole dobili zvanja AFIAP i KMF AUFBIH. Zvanje KMF dobili su Mirsad Mujanović i Imrana Kapetanović, a zvanje FA1 dobili su: Gabrijela, Monika, Zrinka i Katarina Andrejaš, Siniša Skenderija i Esad Talić. Nakon dodjele, izložbu FOTOBH otvorio je predsjednik OV Prozor-Rama Zajko Čorbadžić, a Husein Šljivo je uručio

nagrade. Za kolekcije nagrade su dobili: Amer Kapetanović, Mirsad Mujanović i Edin Džeko. Nagrade za pojedinačne fotografije dobili su: Imrana Kapetanović, Husein Šljivo i Siniša Skenderija. A pohvale su dobili: Zoran Mrdenović, Sulejman Omer Bašić, Alija Kamber, Senka Paunović i Alen Dobrić.
H. ŠLJIVO

ANICA ŽUPUNSKI 6 – 17. 10. 2009. SPENS, NOVI SAD

"Jedan most – mnoga sećanja" naziv je i tema prve samostalne Aničine izložbe. Prikazane su fotografije načinjene 1997, 1999, 2000. i 2009. godine i odnose se na Most maršala Tita, njegovo rušenje i izgradnju novog Varadinskog mosta. Anica Župunski rođena je 1946. godine u Zrenjaninu. Lekar po profesiji, fotografijom se bavi amaterski. Član je Foto-kino i vieo saveza "Vojvodine".

IRVING PEN, 1917–2009.
IN MEMORIAM

Irvin Pen je rođen 16. juna 1917. u Plejnfildu, Nju Džerzi, SAD. U osamnaestoj godini upisao je četvorogodišnji kurs u školi Filadelfijskog muzeja umetnosti, gde je legendarni Aleksej Brodovič podučavao studente grafičkom oblikovanju. U dvadeset petoj godini u Njujorku saraduje sa Aleksandrom Libermanom, umetničkim direktorom magazina *Vouge*, koji je Pena zaposlio kao pomoćnika predloživši mu da se posveti modnoj fotografiji. Ta 1943. godina je i početak njegove fotografske karijere. Vrlo brzo je dostigao izuzetan nivo u portretu. Umeo je s lakoćom da menja stil portretisanja, a u jednom trenutku je uveo dve pozadine koje formiraju ugao u koji portretisani subjekt treba da uđe i pozira. "To je", kako objašnjavao Pen, "način da se ljudi zatvore, pa se neki osećaju sigurno na tom mestu, a neki se ponašaju kao da su zarobljeni. Njihova reakcija je vrlo vidljiva na budućoj fotografiji." Tako je portretisao mnoge istaknute ličnosti, npr. vojvotkinju od Vindzora, glumca Spensera Trejsija i druge. Takođe, na jednom zadatku u Peruu dosetio se da ubedi lokalnog fotografa da mu iznajmi svoj studio. Tu je načinio oko 200 portreta domorodaca, crno-belih i u boji, među njima i neke antologijske, kao na primer "Deca iz plemena Kusko". Pen je menjao opremu, materijale i način rada u skladu sa zadacima koje je prihvatao ili sebi nametao. Veoma mnogo je uticao na uređivačku politiku ilustrovanih magazina kao i na upotrebu fotografske ilustracije u oglašavanju, a njegovo portreti izdvajaju ga od mnogih drugih fotografa. Jedan je od najznačajnijih savremenih reklamnih fotografa koga su imitirali mnogi, a dostigli retki. Pored modnih magazina, dela Irvinga Pena predstavljena su u mnogim važnim fotografskim zbirkama, uključujući i one iz Muzeja moderne umetnosti, Metropolitene muzeja, Edisonove galerije američke umetnosti i muzeja u Baltimoreu. Preminuo je 7. oktobra 2009. godine.
G. MALIĆ

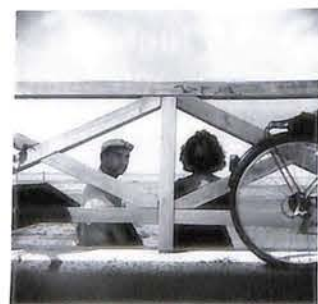
IRVING PEN, "PICASSO", FRANCUSKA, 1957

najave

PRIPREMILA: JELENA MATIĆ

FOTOGRAFIJE ŽAN-KLODA
DELALANDA2 – 28. 11. FRANCUSKI KULTURNI CENTAR,
BEOGRAD

Od 1980. godine novembar je posvećen fotografiji. Negujući ovu tradiciju, Francuski kulturni Centar predstavlja izložbu fotografija Žan-Kloda Delalanda, umetnika koji je čvrsto zagrlio fotografsku i filmsku tradiciju, ali je ujedno i duboko savremen. Njegov raspon inspiracije, od Bastera Kitona, do Tatija, omogućava mu da osmišljava i gradi burleskne situacije, koje svaki gledalac ima mogućnost da protumači na svoj način. Njegove serije fotografija su začuđujuće,

često smešne ili sarkastične, bave se svakodnevicom i prerađuju je na veselo ili zabrinjavajući način.

PALINDROMI

VLADIMIR PERIĆ, 30. 10 – 12. 11. GALERIJA 73,
BEOGRAD

Pojam PALINDROM nastao je spajanjem dve grčke reči: palin (natrag) i dromos (put), doslovce znači "ono što teče unatrag". Reči, rečenice i fraze koje čitane s početka i s kraja daju isti smisao, na primer: oko, kapak, idu ljudi, umiru u Rimu. Postoje i tipografski palindromi, npr. reč "potop" napisana ćirilicom, koja je primer potpune simetrije. Upravo po tom principu nastali su vizuelni (foto) palindromi Vladimira Perića.

"LICE KAMENA I ČOVEKA"

ANA PANIĆ, 3. 11., HOL SPENSA, NOVI SAD
Na prvoj samostalnoj izložbi Ane Panić biće izloženo 100 crno-belih fotografija formata 30x40. Na fotografijama je prikazana arhitektura i portreti.

FIRMA STAV SPONZORIŠE "SRPSKE
FOTOGRAFE" NA FLICKR

28. 12. OZON, BEOGRAD

Kompanija STAV d.o.o. je već nebrojeno puta dokazala da razmišlja van "kutije", podržava umetnost i afirmisanje mladih talenata. Ovaj put, saradujući sa "srpskim fotografima", STAV će doprineti razvoju grupe i nagraditi najbolje među najboljima revolucionarnim gedžetima: ST1000, ST550 i ST500. Pored vrednih nagrada koje je STAV obezbedio za najbolje fotografe unutar grupe, 28. decembra će se održati zajednička izložba "Srpski fotografi" u beogradskoj galeriji "Ozon", na kojoj će biti izloženi pobjednički radovi mesečnih takmičenja i radovi koji su bili najzapaženiji u 2009. godini. Čitavu akciju, kao medijski partner, podržaće časopis *Refoto*. Što se tiče takmičarskog dela u samoj grupi, prva tri mesta na godišnjem takmičenju u izboru za fotografiju godine biće nagrađena fotoaparatom: 1. mesto – Samsung ST1000; 2. mesto – Samsung ST550; 3. mesto – Samsung ST500.

Kako "naučiti" Photoshop?

Obrada fotografija problem je s kojim su se, verovatno, suočili mnogi fotografi kada su počeli da rade digitalnu fotografiju. Naravno, Photoshop je postalo ime – sinonim za sve programe kojima se obrađuju slike. A da li baš uvek mora da bude Photoshop ili postoje i drugi programi za obradu slika i šta se njima može uraditi? Želeli bismo da se malo pozabavimo ovim problemom, bez ulaženja u detalje kako se nešto konkretno radi u kom programu

ŠTA SU VAŠE STVARNE POTREBE

Da pogledamo malo s korisničke strane: na primer, ako neko želi da postane grafički dizajner, njemu su InDesign i Photoshop svakako najbolji programi. Ako će ih koristiti za obavljanje profesionalne delatnosti, moraću da ih nabavi na legalan način, jer korišćenje ukradenog programa u profesionalne svrhe može na kraju da vas košta veoma mnogo. Cenu programa može da otpisuje kroz prodaju svojih proizvoda, kao što svako može da otpisuje cenu svog alata i materijala. Mnogi koji nabave Photoshop u piratizovanoj verziji i ne misle da li im taj program uopšte treba. Skoro sam ubeđen da većina onih koji su u svoj računar stavili neku tako "jeftinu", ukradenu verziju, često ne znaju da koriste ni njegove osnovne funkcije. Glavno je da program postoji u računaru, da "on može" da radi mnoge stvari, a da li nam sve to treba i da li to sve znamo – od sekundarnog je značaja.

Osim Photoshopa, koji košta dosta novca, na tržištu postoje brojni programi koji su napravljeni baš za fotografe. Na prvom mestu, postoji najnovija verzija programa Photoshop Elements 8, njegove ranije verzije isporučivane su uz svaki skener ili digitalni fotoaparatus. Najnovija verzija danas se prodaje za oko 80 evra i predstavlja nešto što bi trebalo da zadovolji potrebe najvećeg broja fotografa, a za rad i učenje nije preterano težak. Osim toga, programe ovog proizvođača mogu da nabave studenti po vrlo niskoj ceni (trećina od tržišne cene), ali za to treba da se obrate zastupništvu firme "Adobe" preko svog fakulteta. Tržišne cene Photoshop programa su: standardna verzija (Basic) – 945 američkih dolara, proširena verzija (Extended) – 1.350, Elements – 108 i Lightroom – 387 dolara.

Postoji jedan sasvim zgodan program koji se zove Picassa 3 (upravo je izašla i verzija 3.5), koji se preuzima besplatno sa sajta Google. Ako ste početnik u digitalnoj fotografiji ili niste još sasvim vični radu na računaru, savetujem vam da preuzmete ovaj besplatni program i pokušate njime da rešite fotografske probleme. Osim ovoga, postoji još dosta programa u opsegu cene Photoshop Elements 8, koji savršeno zadovoljavaju potrebe fotografa. To su: Corel Paint Shop, Nikon Capture, Silkipix – koji isporučuje "Panasonic" sa svojim digitalcima itd.

UČENJE KROZ ZABORAVLJANJE

Od samog početka mog druženja s računarem, ima tome već četvrt veka, naučio sam pet osnovnih pravila:

1. Da bi se jedna stvar naučila, mora bar sedam puta da se zaboravi! 2. "Use it or lose it" – što na engleskom znači: koristi ili izgubi. 3. Nikada ne pokazujte računaru da ste ljuti ili nestrpljivi, kazniće vas. 4. Računar sledi vaše komande, ako ne sluša, vi ste krivi. 5. Brzina kojom se stekne neko znanje jednaka je brzini kojom se to znanje izgubi.

"Učenje" bilo kog računarskog programa, bez nekog realnog korišćenja, slično je učenju plivanja na suvom. Čitati iz neke knjige ili čak sa samog računara kako se koristi neki softver – isto je kao i čitanje telefonskog imenika. Da li zato što sam star ili je to slučaj s mnogim ljudima, meni na taj način ništa ne ulazi u glavu. Softversku literaturu, koje srećom ima i na našem jeziku, i to dobro prevedene, treba koristiti kao priručnik, radije nego kao udžbenik. Najbolje se nešto nauči kada se fotograf koristi tim softverom da reši neki svoj problem i tako traženjem rešenja u priručniku, pronađe ga i primeni. I jedan savet – nakon toga zaboravite kako se problem rešava! Problem koji se ponovi, moraću po svoj prilici da se reši na isti način, ali će drugi put već biti pomalo poznat. Postoje šanse da rešenje naučite i pre nego što prođe proces od sedam zaboravljanja, ako to uspete, onda ste dobri. Ako ne uspete, znajte da niste ništa gluplji nego ostali nego da pripadate grupi normalnih ljudi.

Kakva je korist da nešto naučite iz prve? Ako je to važno, pojavice se opet, a ako se ne pojavi ponovo, nema smisla mučiti sebe pamćenjem neke malo potrebne stvari. Isti princip zaboravljanja primenjujem i kod učenja stranih jezika. Jednostavno, čitam, kada naidem na nepoznatu reč, saznam iz konteksta ili iz rečnika šta ona znači. Cilj mi je da razumem datu rečenicu i kada to saznam, moj interes za nepoznatu reč se izgubi! Važne reči će se ponovo pojaviti, nevažne neću da učim. Naučio sam mnoge jezike i nikada nisam pravio "rečnik" kao što su nas u školi terali da radimo, jer vrlo retko jedna reč stranog jezika odgovara jednoj reči našeg jezika. Isto tako i fotografski problemi često mogu da se reše na više načina! Grupne diskusije ili konsultovanje nekog prijatelja koji je ispred vas u znanju konkretnog programa i rešenja od neprocenjivog su značaja.

U firmi u kojoj sam radio imali smo brojne kurseve za razne programe: za Word, Excel..., ali meni je bilo važnije postojanje telefonske linije kojom sam mogao da zatražim pomoć onda kada mi ona zatreba. Nikada niko nije odgovarao: "Pa to sam ti već rekao", jer ako vas neko već podučava, najvažnija vrlina za njega nije njegovo znanje, nego njegovo strpljenje. Generalni savet je da učiti treba sporo. Što se brže jedno znanje stekne, to se brže i zaboravi. Treba dati vremena da se to stečeno znanje

"upiše" na vašu centralnu procesnu jedinicu (CPU) – vaš mozak.

KAKO UČITI S INTERNETA

Ima firmi koje prave odlične programe za obuku. Imao sam iskustva sa www.lynda.com, jer sam dobio mesec dana korišćenja kao poklon od firme "Adobe", čija sam bio dobra mušterija. Mene je njihov pristup učenju veoma zadovoljio. Za to treba imati Real Player u računaru, i predavanje se otvara jedno po jedno. Svaki od kurseva prikazuje se u puno nastavaka, pa se za kasniju upotrebu može pronaći tema prema problemu koji želite da rešite. Program se može memorisati na disk ili USB fleš i na njega se možete vraćati po potrebi. Svako predavanje je "uživo". Predavač vam govori i slušate ga kao da ste u školskoj klupi ispred njega. Ne treba da podcrtavam da je dobro znanje engleskog preduslov, jer je korišćen "sočan" i duhovit engleski jezik. Ako ne vladate engleskim u dovoljnoj meri, uspaćete vas. "Lynda" pravi i predavanja za Picassa 3, Photoshop Elements, Corel Draw i još mnoge, sve na isti način. Plaća se oko 25 američkih dolara za mesec dana korišćenja, što je džaba u poređenju s visokom vrednošću koja se dobije. Imaju posebne uslove za pojedince i organizacije, kao i razne druge opcije: slanje diskova s predavanjima i slikama i slično.

Drugi program s Interneta koji može da se kupi jeste Vincent Bockaertov www.123di.com. Preporučuje ga vrlo poznata internet-publikacija: www.dpreview.com, verovatno najbolja u kibernetičkom prostoru i svakako najčitanija. Vincent Bockaert predstavlja Photoshop CS4 i Photoshop Elements 7 uz puno podataka uopšte o digitalnoj fotografiji, pa se može reći da je to pravi udžbenik fotografije. Nije sa spikerom, nego je tekstualan, interaktivan, pa za slabije znanje jezika bolje prilagođen nego

Lynda. I taj program se, naravno, kupuje. S niskim kursom dolara cene nisu uopšte visoke ni za naše čitaoce, ali morate da imate kreditnu karticu za plaćanje preko Interneta, a to opet nije više egzotika ni kod nas.

KOJI PREDLOG IMAM ZA ČITAOCE?

Mislim da svako ko se bavi digitalnom fotografijom treba da odluči koji zahvati dolaze u obzir prilikom obrade fotografija. Ta lista nije ista za sve. Oni koji se bave fotografijom samo za sopstveno zadovoljstvo i popunjavanje porodičnog albuma nemaju iste potrebe kao pretenciozniji fotografi ili profesionalci. Ta lista može da počne sa sledećim stavkama:

1. uklanjanje crvenih očiju; 2. ispravljanje linije horizonta; 3. ispravljanje nagnutih linija; 4. podešavanje boje; 5. podešavanje ekspozicije; 6. podešavanje kontrasta; 7. pravljenje korektnog isečka i tako dalje, i tako dalje...

Na osnovu tog spiska treba da vidite kojim softverom možete zahvate da izvedete. Iznenađićete se da se većina ili svi ti zahvati mogu izvesti besplatnim programom Picassa 3 ili možda nekim jeftinim softverom kao, na primer, Photoshop Elements, Corel Photo ili slično. Jedan čitalac upitao je redakciju *Popular Photography* časopisa zašto uvek navode zahvate u Photoshop CS4 programu, kada Paint Shop može sve to da uradi, a košta samo delić od cene CS4. Ovi su mu odgovorili da je to tačno, ali da je CS4 neka vrsta standarda po kom se mere svi programi za obradu slika. Zašto onda uzimati oko osam puta skuplji program, zašto klati vola za kilo mesa? Pogotovu ako je taj vol ukraden (piratizovan), ako je primena tog programa komplikovanija, zahteva više računarskog prostora (kako tvrdog diska, tako i radne memorije). Treba biti logičan, ali i pošten, prema drugima, ali i prema svom mozgu, koji nije napravljen da nosi gomilu nepotrebnih podataka. ■

SVETISLAV V. DRAGOVIĆ

© VLADIMIR MILADINOVIĆ

Paralelni svetovi

Fotografija oslobađa maštu, mašta oslobađa tajne, a tajna oslobađa čoveka. Sudeći po tome, Vladimir Miladinović Piki je vrlo slobodan čovek, a slobodan je pre svega zato što radi ono što voli – fotografiše, svakog dana i u svakom aspektu svog života

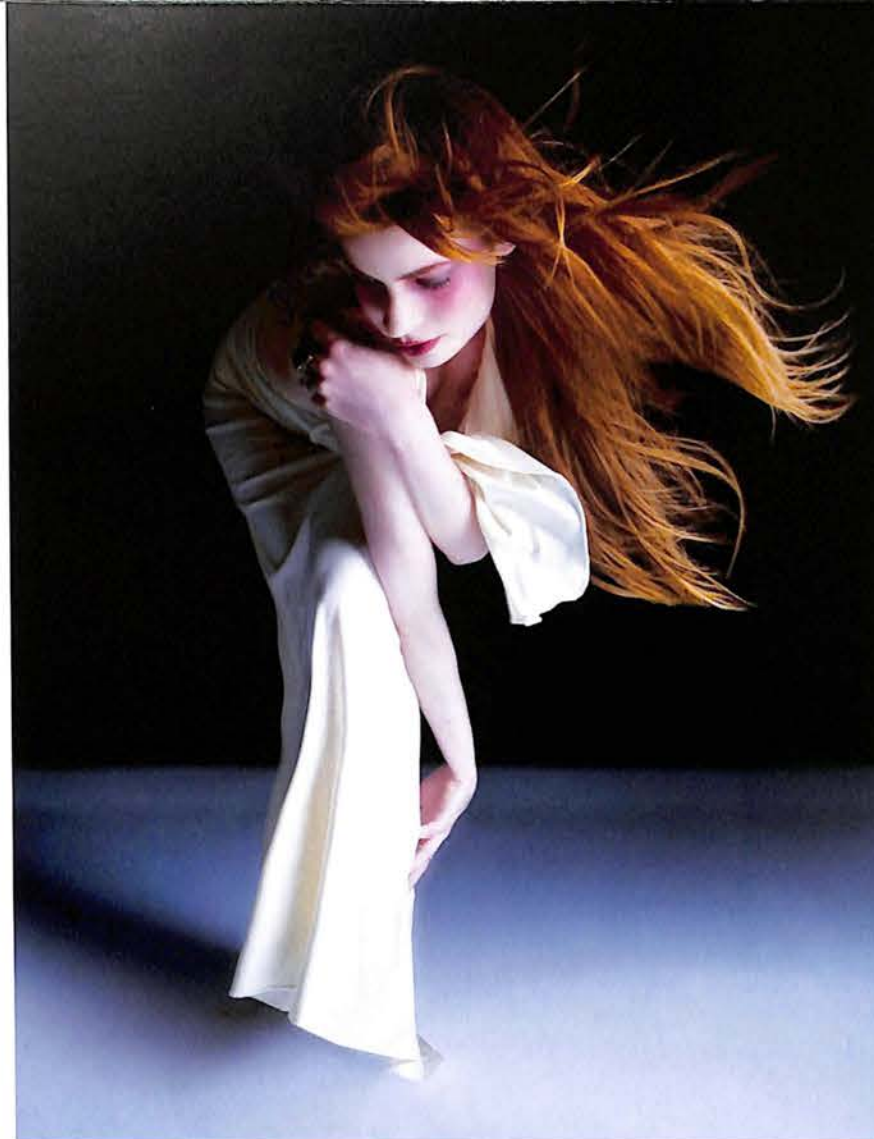
VLADIMIR MILADINOVIĆ

U mnoštvu vizuelnog haosa kojem smo svakodnevno okruženi, poslednjih godina izdvajali su se vrlo jednostavni, vizuelno "čisti" plakati s jasnom idejom koji koriste vizuelni jezik grafičkog dizajna ali su, u stvari, fotografije. Reč je o plakatima za "Guitar Art Festival" (Festival klasične gitare), a autor fotografije je Vladimir Miladinović. Po kreativnom izrazu, ali i načinu života, spada u generaciju mladih ali i potpuno afirmisanih fotografa, iako se po godinama polako ali sigurno udaljava od te bezbrižne kategorije. Već dugi niz godina više joj pripada duhom, jer je praktično ceo svoj razvojni put prošao kroz primenjenu, tzv. komercijalnu fotografiju, i medije koji podrazumevaju ozbiljno profesionalno angažovanje

toliko nespojivo sa slobodom koju donosi mladost. To je upravo i postavilo vrlo težak zadatak pred Miladinovića – biti komercijalan, ali u isto vreme i kreativan, na onaj svoj specifičan način. A njegov svet je prepun mašte, preplitanja realnog i nadrealnog, prožimanja paralelnih svetova koji su jednako stvarni i živi kao i ideja koja ih je iznedrila. "Tajna" uspešnosti možda leži u činjenici da je fotografija u bukvalnom smislu deo njegovog života jer prožima svaki njegov aspekt što, u isto vreme, znači da se njegov život ogleda u njegovom radu. Svaka situacija, svako poznanstvo i najmanja impresija, mogu pronaći nov život na nekoj od fotografija ili foto-kolaža u kojima Vladimir Miladinović iskazuje svoju suštinsku

© VLADIMIR MILADINOVIC

© VLADIMIR MILADINOVIC

© VLADIMIR MILADINOVIC

© VLADIMIR MILADINOVIC

potrebu za izražavanjem na nekoliko nivoa, kroz više medija. Kao nekadašnjem studentu Fakulteta primenjene umetnosti nije mu teško da s lakoćom i razumevanjem za specifičan jezik određenog medija, uklapa i preklapa fotografije, crteže, skice, grafike, kompjuterski generisane slike...

U svom radu, bilo komercijalnom bilo ličnom (što u njegovom slučaju često znači isto), Vladimir istražuje unutrašnje biće, prvo, naravno, svoje, a zatim modela koji se nesvakidašnje slobodno kreću ispred njegovog fotoaparata. Specifičan pokret, gest, poza, stav – sve je to ono što otkriva tananu konstelaciju unutrašnjeg bića njegovih modela. Krećući se mahom u svetu modne fotografije i editorijala za brojne časopise (od portreta do foto-ilustracije na neku temu), okružen je manekenima i poznatim ličnostima koji rado odbacuju svoju ustaljenu masku i već uvežbano lice

da bi se prepustili njegovoj često luckastoj ideji i kreativnosti. A za to je potrebno strpljenje, razumevanje i nadasve harizma koja u komunikaciji s ljudima može da sruši mnoge predrasude i barijere. Naučen da radi u timu – šminkeri, frizeri, stilisti, kostimografi, kreatori, scenografi... oslanja se i na dobru komunikaciju koja, svakako, gradi dobru energiju pa samim tim i dobre i zanimljive fotografije.

Nekoliko godina radio je kao urednik fotografije prvo u časopisu *MTS Club Magazine*, a zatim u magazinu *Prestup* kada su i nastale neke od njegovih najuspešnijih fotografija. Brojne naslovne strane ispunjavale su svoju ulogu atraktivnog i upečatljivog poziva na svaki broj časopisa istovremeno donoseći

© VLADIMIR MILADINović

jednu novu viziju nama dobro znanih lica, između ostalih: Mirjane Karanović, Sladane Milošević, Bebi Dol, Slavimira Stojanovića, Ašhen Ataljanc... Iako se tokom rada za oba časopisa u velikoj meri posvetio portretu, njegov fokus postepeno se sve više okreću ka telu, mahom nagom ali telu kao portretu, kao ogoljenoj i iskreni predstavi čoveka, u Vladimirovom slučaju žene. Opsednut, skoro posednut njihovom lepotom, energijom, moći transformacije, snagom emotivnog doživljaja i sve izraženijom samosvešću, skoro isključivo fotografiše žene – lepe, čak veoma lepe, ali i više od toga, željne da budu lepe, posebne i u toj želji vrlo su spremne na igru koju Vladimir Miladinović tako dobro osmišljava. Lakoća s kojom dolazi do modela, do saradnje s drugim umetnicima rezultat je veoma uspešne integracije njegovog ličnog i profesionalnog života.

Fotografija je sastavni deo svakog trenutka koji proživljava, jer i kada nema fotoaparata u rukama, on kadrira, beleži, pamti detalje, situacije za neke buduće foto-priče. Skučeni prostor studija u kojem najčešće radi na taj način oplemenjuje, dodajući delić realnog, životnog iskustva u izolovano, neprirodno okruženje raznobojnih pozadina i hladnog svetla fleševa. Specifična estetika – doterana, uglađena ali ipak ne i beživotna – dozvoljava mu da se poigrava temama koje bi, inače, vrlo lako skliznule u banalnost, vulgarizam ili pornografiju. Nasuprot tome, provokacija i erotika na njegovim fotografijama deluju više kao projekcija nekog sna, a u snovima je, zna se, sve dopušteno.

Većina nas ne živi ono o čemu mašta, čak i ne sanja da je to moguće. Vladimir Miladinović je dovoljno slobodan da svoje snove pretače u fotografske vizije,

© VLADIMIR MILADINović

© VLADIMIR MILADINOVIC

a u svoj posao koliko god može unosi lični pečat, onaj koji će ga za nekoliko decenija i dalje definisati kao pripadnika mlade generacije fotografa koji svojom stvaralačkom energijom jasno odražavaju duh savremenog vremena, možda previše haotičnog, užurbanog i zahtevnog, ali nadasve dinamičnog i vizuelno toliko privlačnog. Sloboda izražavanja koju donosi modna fotografija, razni editorijali, strogo ograničena pravila i često suvoparno gledanje koje nameće reklamna fotografija jesu područja u kojima Vladimir Miladinović istražuje granice svoje kreativnosti i ukusa ovdašnje publike. Isto tako istražuje i mogućnosti novih medija kao što su video i Internet koji su, na neki način, spona između privatnog i javnog, između ličnog i naručenog. Video kao idealan nastavak pokreta koji fotografijom tek započne i Internet koji svako lično predstavljanje pretvara u javno, isto kao što Vladimir lični rad pratače u naručeni. Zanimljiv je njegov vizuelni dnevnik na jednom od najpopularnijih veb sajtova Flickr na kojem postavlja različite fotografije od onih sasvim privatnih, i čak vrlo intimnih, do komercijalnih fotografija koje spojene u kaleidoskop Vladimirove vizure objedinjuju njegovo fotografsko stvaralaštvo u jasan, dinamičan i vrlo smeo izraz koji je svakako odraz vremena u kojem živi i stvara.

IVANA TOMANOVIĆ

BIOGRAFIJA

Vladimir Miladinović je rođen 1977. godine u Beogradu. Studirao je fotografiju na Fakultetu primenjenih umetnosti gde je i stekao diplomu magistra fotografije 2002. godine. Još tokom studija, tačnije 1999. godine, započeo je svoju profesionalnu karijeru kao fotograf i kreativni direktor "Guitar Art Festivala". Godine 2002. je osnovao Hominid studio u kojem i danas radi kao fotograf i kreativni direktor. Od 2005. do kraja 2008. radio je najpre kao urednik fotografije u časopisu *MTS Club Magazine*, a potom u časopisu *Prestup*. Saradivao je s brojnim pozorištima: Narodnim pozorištem i Beogradskim dramskim pozorištem u Beogradu, Srpskim narodnim pozorištem u Novom Sadu, Somborskim pozorištem i Šabac teatrom. Kao fotograf radio je za vodeće modne agencije, a od 2003. godine saraduje s brojnim marketinškim agencijama. Saradnik je časopisa *Kvart*. Portfolio veb-sajt: www.vladimirmiladinovic.com Lični dnevnik: www.flickr.com/pi_ki

© VLADIMIR MILADINOVIC

© VLADIMIR MILADINOVIC

GOVOR BOJE

"Je li taj tvoj fotoaparati snima u boji?" Takvo pitanje do suza bi nasmejalo svakog ko je koristio analogne fotoaparate. Crno-bela fotografija, ponekad ručno bojena anilinskim bojama, dominirala je scenom prvenstveno zbog mogućnosti relativno jednostavne obrade. Kolor laboratorije nisu bile brojne, a ni sam proces nije bio jeftin, pa je i potreba ljudi da budu "ovekovečeni" u koloru bila predmet želje

Fotografija: Svetlana Dingarac

Oduvek traju rasprave o tome koja vrsta fotografije je više "umetnička": crno-bela ili kolor. Danas je cela stvar dodatno zakomplikovana pojavom digitalnih fotoaparata i obrade tako nastalih fotografija kojima se jednim jednim klikom na neki dodatak (plug-in) potpuno menja kontrast, gama, kolorit ili zasićenost i međusobni odnos boja. Ipak, i dalje stoji samo jedan zaključak, a to je da se fotografije dele na dobre i loše, zanimljive ili neinteresantne i da neke fotografije mogu izgledati podjednako dobro i kao kolor i kao crno-bele, dok druge potpuno izgube smisao ako je način prikaza pogrešan.

Boja je pre svega specifičan i veoma snažan način izražavanja. Danas je sasvim uobičajeno da svi fotoaparati daju kolorne snimke, ali je istovremeno postalo veoma teško snimiti izuzetnu fotografiju koja će bojom probuditi toliko potrebne emocije. Nije nam namera da se u

ovom tekstu bavimo fizikom svetlosti, ali je dobro napomenuti da boje vidimo zahvaljujući svetlu koje najčešće potiče od Sunca. Prisustvo svih talasnih dužina daje belu, odsustvo crnu, dok nekoliko talasnih dužina definiše određenu boju. Za obojenost su zaduženi pigmenti koji reflektuju određeni deo talasnih dužina i istovremeno zadržavaju ostatak. Boja predstavlja neophodan i neodvojiv deo fotografije, čak i crno-bele, jer uz odgovarajuću vrstu filma (orto, pan ili ortopanromatski) i obojenog filtera (plavi, zeleni, žuti, narandžasti, crveni...) možemo definisati u kom tonskom opsegu će se boja reprodukovati na filmu. Kod kolor fotografije uticaj boje na izgled gotovog dela ogleda se u tome da li nam je namera bila da prikazemo izrazite ili prigušene boje. Zatim, da li smo želeli visoki

Eksplorzija vatrene crvene boje umirena je hladnom plavom pozadinom i nežnom zelenkastom bojom na vrhovima ove prelepe brazilske biljke. Snimila: Svetlana Dingarac

(High Key – blede, svetle boje) ili niski (Low Key – tamne i jake boje) metod reprodukcije, kontrast ili harmoničnost, dominantnu ili samo naznačenu boju. Da li smo boje reprodukovali kao prirodne ili smo izborom vrste filma, osvetljenja, načina razvijanja ili digitalnom obradom promenili njihov odnos. Boja ima mnogo osobina i specifičnih karakteristika i značenja, pa ćemo da razmotrimo neke od njih.

DIMENZIJA BOJE

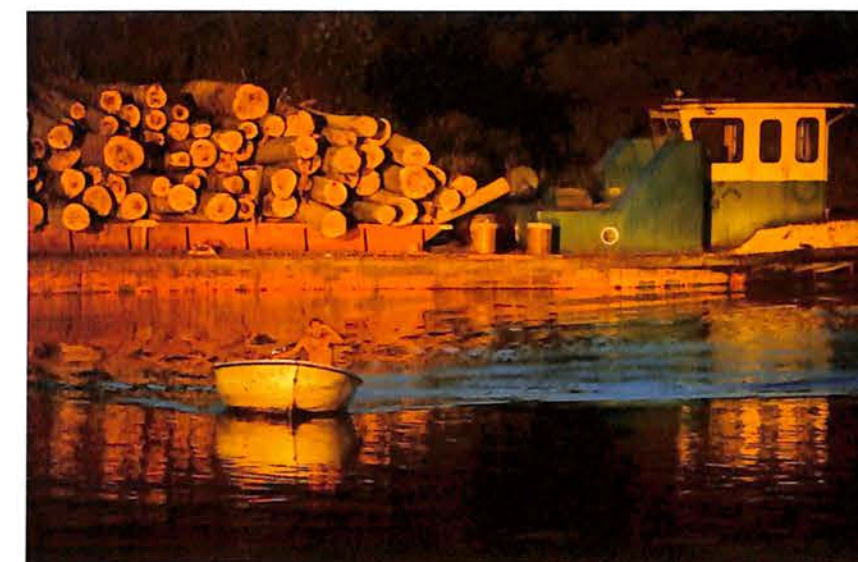
Prema boji možemo odrediti kada je fotografija snimljena (u koje doba dana, godišnje doba, pa čak i u kom delu sveta). Na primer, boja dnevne svetlosti se menja tokom celog dana. Ujutro prevladavaju hladni plavi tonovi, prelaze ka toplim žučkastim, da bi na

Neverovatni valeri boja probijaju sa zida ove stare kuće zato što je snimljena po oblačnom danu pri difuznom svetlu koje naglašava intenzitet boja. Snimio: Milan Živković

HLADAN TON: Portret seljaka u Crnoj Gori iako je snimljen u maju odiše hladnim bojama jer je vreme bilo pravo zimsko, pao je sneg! Dominantan hladan ton donekle je ublažen toplom narandžastom bojom kape kao i bojom kože. Mnogstvo boja koje ovaj seljak ima na sebi govore dosta o njegovom ležernom odnosu prema oblačenju, za razliku od ljudi koji žive u gradu. Snimio: Milan Živković

Topao ton: Ovaj idiličan prizor snimljen je po toplom letnjem danu. Sve je prekriveno toplim crvenkastim tonom koji daje zalazeće, užareno sunce dok plavičasti ton vode koju para motor daje odličan balans i protivtežu. U pozadini, u desnom gornjem uglu, vidimo u zeleno obojen deo barže koji se, iako je poprimio topli ton od sunčeve svetlosti, veoma ističe u celoj kompoziciji i čak previše odvlači pažnju od glavnog aktera – čoveka u čamcu. Snimio: Milan Živković

KONTRAST BOJE

Kontrast na fotografiji možemo postići jednostavnim upotrebom primarnih boja: crvene, plave i žute. Zatim upotrebom komplementarnih boja: narandžasta-plava, crvena-zelena, ljubičasta-žuta. Isto tako, kontrast možemo postići i različitim intezitetom prikazanih boja, to jest svoriti kontrast uz pomoć svetlih i tamnih boja. To možemo uraditi u okviru samo jedne ili nekoliko boja. Jedan od najjednostavnijih i najčešće korišćenih kontrasta jeste onaj koji se postiže upotrebom hladnih i toplih boja. U hladne boje spadaju plava (ljubičasta) i zelena (tirkiz), a u tople spadaju crvena (narandžasta) i žuta. Jačina kontrasta i efekat na gledaoca zavisiće od odnosa boja unutar kadra (na primer samo 1/5 crvene prema 4/5 zelene biće dovoljan akcenat, tj. daće jak kontrast, neophodno je samo da obe budu istog inteziteta).

KONTRAST KOMPLEMENTARNIH BOJA

Pogledajte kako samo mala količina i procentualno mala zastupljenost jedne boje čini odličan kontrast dominantnoj. Crveno-narandžasti prozor nasuprot zelenom stubištu veoma je jasan akcenat i daje odličan balans celokupnom hladnom tonu fotografije. Snimio: Milan Živković

KONTRAST PRIMARNIH BOJA
Skoro crno-belu osnovu oživele su dve primarne boje, a kontrast primarnih boja ujedno je i najjači. Crvena boja i ovde otopljava celokupan hladan ton dobijen monohromatskom pozadinom i hladnim zimskim svetlom. Snimio: Milan Živković

BOJA U PORTRETU

Iako portret najčešće vezujemo za crno-belu fotografiju, tendencije savremenog portreta idu ka potpunom oslobađanju od tradicionalnih pristupa (pa često i klišeja). Boja je ravnopravni i jednako važan estetski elemenat isto kao i oblik, linija, svetlo, kompozicija, pa je tako treba i tretirati. Iako smo često skloni da boju menjamo ili eliminišemo da bismo kreirali neku našu specifičnu interpretaciju određene

Na portretu ove devojčice iz Brazila plava boja je dominantna, ali ima skoro istu ulogu kao i na gornjem portretu. Odličan je kontrast toploj smeđoj boji njene tamne puti i savršeno je izdvojila glavni oblik (lik devojčice). Bela boja haljinice naglašava njenu mladost i nevinost (pogledajte simboliku boja). Snimila: Svetlana Dingarac

scene, boja i njen realan prikaz mogu mnogo toga da dodaju na samoj fotografiji. Naravno, tu se pre svega misli na govor boje.

Boja ne samo što stvara atmosferu već može da definiše karakter portretisane osobe ili da nas potpuno uvede u njen svet, kao što je to slučaj s portretom devojčice s venčićem. Njen hipnotički pogled koji nas bukvalno uvlači u fotografiju pojačan je hladnom plavom bojom, koja je po teoriji Kandinskog "nebeska" boja i veoma umirujuća. Takođe, plava boja uliva poverenje (velik broj banaka ima plavu boju u svom logou), pa s lakoćom pristajemo da nas njen pogled uvede u fotografiju. Ako krenemo dalje da analiziramo, videćemo da su na snimku zastupljene skoro sve boje: od bele, preko žute, narandžaste, roze, crvene, pa do zelene i plave. Taj neverovatni sklop boja vrlo je tipičan za decu, naročito za devojčice, koja sasvim slobodno koriste boje, bez ikakvog straha "da li se to slaže". Ovaj (ne) sklad boja savršeno karakteriše dečiju slobodu duha, plodnu

Iako su oba portreta veoma dobra, levi, kolorni, ipak se izdvaja ne samo zbog upečatljivosti boja već zbog vrlo jasne izdvojenosti plave boje devojčičinih očiju, koja ovde igra ulogu vrlo snažnog kolornog kontrasta hladne boje u odnosu na preovladavajuće tople boje. Naš pogled bez sumnje ide ka njim lepim i prodornim očima. Portret u boji mnogo lakše vizuelno percipiramo i svi prikazani elementi jasno su čitljivi, dok na crno-belom portretu naše oko kruži po liniji koju čine venac i ogrlica, da bi se zaustavilo na licu i na kraju na njenim očima. Fotografija levo je jasnija, čitljivija, direktnija. Snimio: Milan Živković

maštu, oslobođenost od bilo kakvih moralno-socijalnih normi ponašanja. Svi znamo da je boja za decu jako važna i da prve kontakte s realnim svetom, pored zvuka, ostvaruju kroz boju, i to kroz jarke, zasićene primarne boje (zvečke i razne druge igračke za bebe). U svakoj knjizi koja se bavi vaspitanjem dece pročit ćete da je poželjno da mame nose svetlu, šarenu odeću (s naglaskom na crvenu boju koju deca prvu vide) jer tako šalju pozitivan impuls. Pogledajmo sada na primeru portreta devojčice šta se dešava kada kolor fotografiju prebacimo u crno-beli mod. Bez sumnje, i dalje je dobra, s tim što se atmosfera u velikoj meri promenila. Devojčicin zagonetni osmeh i prodoran pogled sada deluju mnogo ozbiljnije, zapravo, više ozbiljno za njene godine (ima tri godine). Venčić na nenoj glavi dosta odvlači pažnju i svi ostali detalji (ogrlica, tufove na bluzi) deluju pomalo opterećujuće, dok na portretu u boji nemamo nikakve sumnje gde da gledamo.

TEORIJA BOJE PO KANDINSKOM

Čuveni ruski slikar i teoretičar Vasili Kandinski (Wassily Kandinsky 1866–1944) ceo svoj život i umetnički rad posvetio je proučavanju boje i definisanju njenih zakonitosti u koje je čvrsto verovao. Smatrao je da svaka boja "zaslužuje" određeni oblik, kao na primer: krug bi trebalo da bude plav, kvadrat crven, a trougao žut. Izdajamo samo delić njegove teorije o karakteru boja.

ŽUTA je tipična zemljana boja i ne može biti previše duboka. Topla, uzbudljiva, uznemirujuća za ljude.

PLAVA je nebeska boja. Duboka, unutrašnja, natprirodna, mirna. Tamnoplava simboliše ljudsku patnju. Što je svetlija, to je više umirujuća.

ZELENA izražava nepomičnost i mirnoću. U njoj nema znakova sreće, žalosti ili strasti. Ne kreće se niti vodi ikud, ali u sebi nosi skrivenu snagu.

CRVENA je topla, živa boja koja izražava energiju, snagu, odlučnost, sreću, strast i trijumf. BRAON je teška boja, mrtva, blokira osećanja. LJUBIČASTA je morbidna, reflektuje žalost i bolest.

BELA označava harmoniju i tišinu (ali tišinu punu mogućnosti, naslućenih dešavanja). CRNA je večna tišina, bez nade i budućnosti. Nepomična, isključiva boja.

SIVA predstavlja balans između bele i crne. Označava beznačajnu mirnoću, nepokretnost.

TEŽINA KOJU STVARA BOJA
Osećaj tegobe, napetosti, težine, mraka vrlo lako možemo dočarati bojom, kao što vidimo na primeru ove apstraktne fotografije koja je izgrađena samo uz pomoć oblika, teksture i, naravno, boje. Iako crvenu doživljavamo kao vrlo živu i dinamičnu, velika površina crne koja čak ulazi u crveno područje, neutralna bela i "mrtva" braon (po Kandinskom) uspele su da je uvuku u opštevladajuću mračnu atmosferu. Ipak, crvena boja ovde je esencijalna jer bi bez nje fotografija bila sasvim ugašena. Crveni kolorni akcenti asociraju nas na nadu, mogućnost ponovnog života posle uništenja. Snimio: Milan Živković

SIMBOLIKA BOJE

U svakodnevnom životu i u skoro svim aspektima našeg profesionalnog delovanja simbolika boja ima značajnu ulogu, pa tako i u svim oblastima vizuelne umetnosti. Ovo su samo neki od opšteprihvaćenih simbola boja koji u velikoj meri utiču na percepciju fotografija. Pogrešno upotrebljena boja, koja nosi vrlo jasnu simboliku, može doneti vašoj fotografiji sasvim novo značenje, ono koje možda niste želeli.

CRVENA: uzbuđenje, snaga, seks, strast, brzina, opasnost;
PLAVA: poverenje, pouzdanost, pripadnost, opuštenost, hladnoća;
ŽUTA: toplina, sjaj sunca, veselost, sreća;
NARANDŽASTA: razigranost, toplina, izražajnost;
ZELENA: priroda, svežina, rast, bogatstvo;

ATMOSFERA NAGLAŠENA BOJOM
Topla zlatna boja kao i odsjaj kamenčića (srebrna) asociraju nas na bogatstvo i prestiž, što svaki od učesnika čuvenog brazilskog karnevala i priželjkuje. Energija, ritam i strast su predstavljeni kroz opšti topli ton i crvenkastu put plesačice. Eksplozija zlatno-narandžasto-crvenkastih boja u skladu je s eksplozivnom atmosferom karnevala i raspoloženjem igračice. Snimila: Svetlana Dingarac

LJUBIČASTA: uzvišenost, spiritualnost, dostojanstvo;
ROZE: mekoća, slatko, odgajanje, sigurnost;
BELA: čistoća, nevinost, mladost, blagost;
CRNA: sofisticiranost, elegancija, zavodljivost, misterija;
ZLATNA: prestiž, skupoća;
SREBRNA: prestiž, hladnoća, nauka.

DOŽIVLJAJ BAZIRAN NA BOJI
Boja može u velikoj meri, pa čak i u potpunosti da promeni našu vizuelnu percepciju. Jednostavan primer za to su dve fotografije jednog te istog motiva s različitim bojama pozadine. Na fotografiji levo vidimo deo broda optočenog injem. Plava boja broda dodatno naglašava aspekt hladnog koji svakako povezuje s injem i ledom. Na fotografiji desno takođe je prikazano inje, ovoga puta pozadina je zelena i ceo prizor ne asocira nas toliko na hladno. Više deluje kao neka neobična organska pojava, neke sitne bele dlačice. Snimio: Milan Živković

BOJA NOSI PORUKU
Preovladavajućim sivobraon tonom i prigušenim osnovnim bojama, autor fotografije šalje poruku da je stanje teško, alarmantno. Iako je i u samom kadru uništenje bukvalno prikazano (mrtva ptica), i bez tog detalja stanje stvari svima bi bilo jasno. Kolorni akcenti jasno ukazuju šta je uzrok zagađenju, ali nisu narušili opšti sumorni ton. Snimio: Milan Živković

NEPRIRODNE BOJE

Ovo verovatno nije najsretniji naslov jer, osim ako nemamo dokumentarnih pretenzija, boje predstavljamo onako kako smo ih zamislili. Neobičajene boje daju izuzetno efektne fotografije koje posmatrača privlače upravo svojom neobičnošću. Možemo ih dobiti bojenjem modela, svetla, posebnim tehnikama ili namernim greškama. Ovde su neki od primera, ali mogućnosti su neograničene.

BODY ART
Ovakve boje ili odnose boja možemo dobiti na nekoliko načina, od kojih je prvi vezan za upotrebu prave, fizičke boje kojom je subjekat ili objekat namerno obojen. Body art ili oslikavanje tela predstavlja poseban pravac u umetnosti uopšte, a jedini način da se sačuva ono što je urađeno su upravo fotografije. Plavo lice, zlatne šljokice i crvena kosa i šminka efekativno deluju na posmatrača jer je upravo to ono što posmatrač ne očekuje da vidi. Snimio: Milan Živković

BOJENJE SVETLA
Još jedan način za postizanje efektnih boja jeste korišćenje obojenih filtera na izvorima svetla. Kombinacijom osnovnih ili komplementarnih boja mogu se dobiti interesantni efekti, pogotovu na mestima gde se obojeno svetlo meša na površini objekta. Može se koristiti i za portrete, s tim što morate voditi računa da se to sve uklapa u karakter osobe koju fotografirate. Na fotografiji je glumac Stefan Kapidžić u ambijentu JDP-a. Snimila: Ivana Tomanović

INFRACRVENO
Infracrveno fotografisanje analognim postupkom takođe je davalo interesantna pomeranja boja jer je upotreba obojenih filtera uticala na količinu IC zraka koji stižu do filma. Digitalno snimljene infracrvene fotografije obično konvertujemo u crno-belo. Ali ako se koriste pravi IC filteri, tada na snimku postoje inicijali boja koje je potrebno pojačati i tada lišće postaje plavo, nebo žuto ili narandžasto, a plava boja ostaje plava. Cvet koji se osušio u vazni na prvi pogled možda i nije pravi izbor za fotografisanje infracrvenim digitalnim fotoaparatom, ali je zbog nedostatka hlorofila dao veoma čudne boje čijom daljom obradom je nastao ovakav kolorit.

BALANS BELE
Kada već pominjemo digitalnu fotografiju, dobro je napomenuti da postoji i kreativno korišćenje balansa bele boje, pa ako se nađete u prilici da fotografirate električne autiče pod ljubičastim svetlom, možda je bolje sačuvati atmosferu nego pokušavati da je eliminišete. Snimio: Milan Živković
O balansu belog pisalo smo više puta, a pominjali smo i to da je moguće nepravilnim podešavanjima dobiti veoma interesantne rezultate. O njegovom pravilnom podešavanju i namernim greškama biće više reči u sledećem broju.

PRIPREMILI: MILAN ŽIVKOVIĆ I IVANA TOMANOVIĆ

KONKURS Govor boje

Boja kao akcenat, kao simbol, nosilac poruke, atmosfere... samo su neke od tema iz ove Prakse na delu. Bojom ćemo se baviti i u sledećem broju, a vi nam pošaljite vaše kolorno zanimljive fotografije. Rok za prijem fotografija je do 10. 11. Najbolje radove objavićemo u novembarskom broju. Fotografije možete poslati i preko naše veb-prezentacije: www.refoto.co.rs link konkursi-upload.

SHOCK THE WORLD

LONDON

BERLIN

NEW YORK

BARCELONA

TOKYO

PARIS

SHOCK THE WORLD - a worldwide tour set to turn twelve major international cities into the capital of the G-SHOCK lifestyle, for one night only. In each of the twelve cities look forward to DJs, artists, live acts - and the very special G-SHOCK spirit.

GET MORE DETAILS ABOUT G-SHOCK AND 'SHOCK THE WORLD' AT

www.g-shock.eu

Osvetljenost i kontrast

Počeci digitalne fotografije su obećavali lagodan fotografski život, nešto slično instant (polaroid) fotografijama – klikneš i gotovo. Fotoaparati su bili mali i lagani, nije bilo potrebe za bilo kakvom obradom, a preveliki kontrast, zasićenost boja i ostale nedostatke jednostavno smo prihvatili. Neverovatno buran razvoj tehnologija povećao je fotografske apetite, pa su fotoaparati postajali sve veći i veći (i teži), a uz sve to i naknadna obrada fotografija postala je sastavni deo fotografskog posla. Danas je ozbiljan fotografski rad nezamisliv bez programa za obradu digitalnih i digitalizovanih (skeniranih) fotografija, pa stoga nastavljamo našu priču

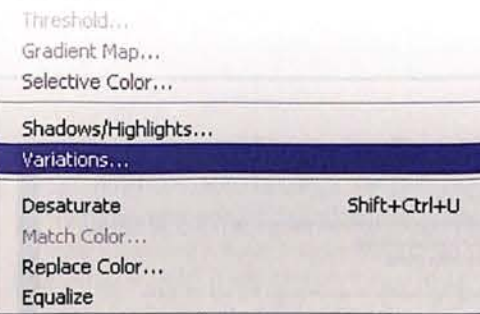
MILAN ŽIVKOVIĆ

Nakon prebacivanja fotografija s memorijskih kartica u računar čekaju nas dva posla: odabir i sređivanje odabranih fotografija. U zavisnosti od podešavanja fotoaparata pre snimanja i namene, obrada digitalnih fotografija može biti veoma jednostavna i brza, ali i dugotrajna i veoma kompleksna. Mi ćemo se za sada baviti osnovnim zahvatima koje je moguće uraditi veoma brzo uz korišćenje nekoliko alata. Njima je moguće postići iste rezultate (naravno i veoma različite), a karakterise ih lakoća u radu.

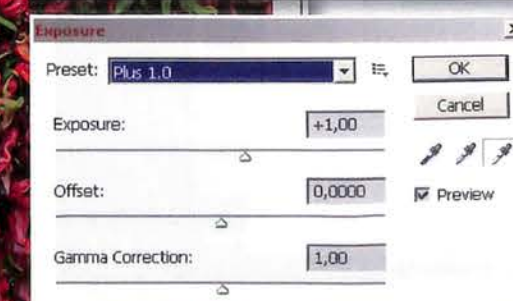
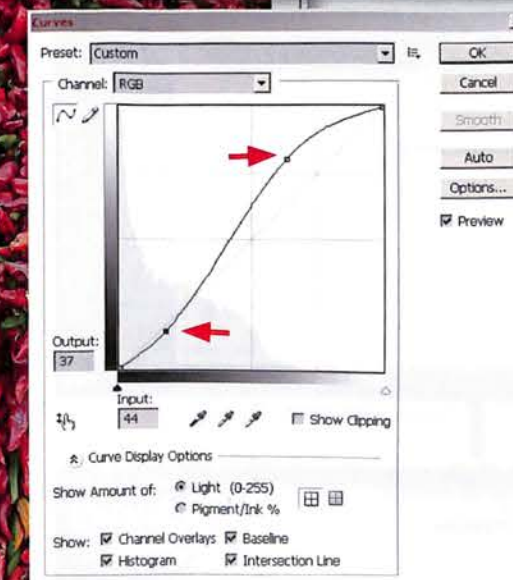
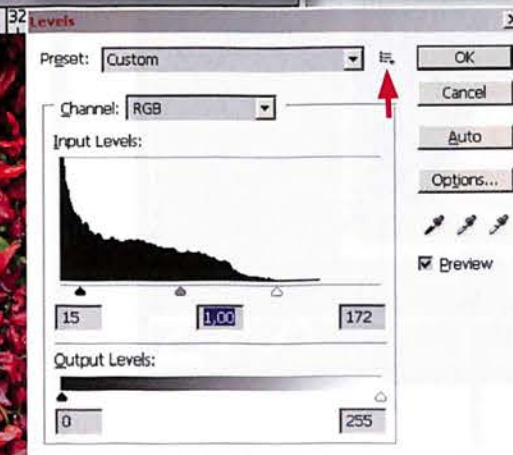
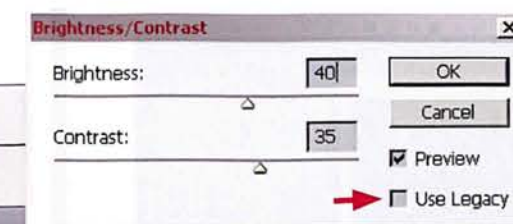
Oglednu fotografiju sam snimio pre desetak dana u selu Lokošnica kraj Leskovca tokom Prvog samita fotografa bivše Jugoslavije. Photoshop je alat namenjen profesionalnoj obradi fotografija, ali i pored toga ima nekoliko za korišćenje veoma jednostavnih alati koji rade automatski, bez ikakve dodatne kontrole. Na padajućem meniju Image namerno su obeleženi crnom bojom, a šta možete očekivati u radu i kakve rezultate daju, vidite na suprotnoj strani. Napomenuću da se nazivi malo razlikuju jer u verziji CS3 postoje opcije Auto Levels, Auto Contrast i Auto Color i nalaze se uz ostale alate.

BRIGHTNES & CONTRAST

Prva od ozbiljnijih alati namenjena brzom podešavanju osvetljenosti i kontrasta jeste Brightness&Contrast. Nalazi se iza menija Image>Adjustments, a uz nju u prvoj grupi alata nalaze se i Levels, Curves i Exposure. Iako je dugo vremena bila skoro van upotrebe (osim za neke posebne efekte), prvenstveno zbog tvrde kontrole, alatka Brightness&Contrast je redizajnirana i mnogo je pametnija jer pazi na svetle i tamne površine i ne dozvoljava potpuni gubitak detalja koji se često dešavao. Upotreba je laka jer postoje dva odvojena klizača za osvetljenost i kontrast. Pomeranja ulevo daju manje vrednosti, to jest tamniju fotografiju i manje kontrasta i obrnuto. Radi lakšeg i preciznijeg rada postoje i mesta za unos numeričkih vrednosti, pa tako neka specifična podešavanja možemo zapisati i koristiti ponovo. Kao i kod ostalih alata osvetljenje i kontrast možemo podešavati i za svaki od RGB (zeleni, crveni i plavi) posebno tako da je moguća i kontrola kolornog tona ili dominantne boje. Iako će o tome biti reči kasnije kontrolu možemo raditi i tako što na kartici Channels aktiviramo pojedinačne kanale. Ukoliko ipak želite da iskoristite snažno delovanje ove alatke tada je dovoljno obeležiti opciju Use Legacy (označena strelicom). Dobro je znati, ali i koristiti opciju Preview kojom kontrolisemo jačinu dejstva svakog alata na fotografiju.

Jedna od veoma korisnih alatki koju je veoma lako koristiti krije se iza opcije Variations. Nakon aktiviranja program generiše kontrolne sličice koje pokazuju izgled fotografije sa povišenim intenzitetom neke boje ili kako bi izgledala kao svetlija ili tamnija. Kontrole su veoma jednostavne i možemo izabrati na koji ton (senke, srednje ili svetle delove fotografije) ili zasićenost bojama želimo da delujemo.

Vrlo korisna je i opcija kontrole Clipping-a kojom nam program pokazuje da li i u kojoj meri utičemo na ekstremne vrednosti: najsvetlije i najtamnije površine.

LEVELS

Pored pomenute Brightness&Contrast postoje još tri alatke za podešavanje ovih parametara. Sledeći alat na paleti ima naziv Levels i pruža veoma kompleksnu kontrolu u radu. Odmah na početku nalazi se prozor za izbor predhodno definisanih podešavanja (Preset), a iza male ikonice krije se opcija čijim aktiviranjem možemo sačuvati i naknadno učitati naša podešavanja. Postoje male razlike u rasporedu dodatnih opcija između verzije CS3 i CS4, ali one se generalno svode na položaj pojedinih komandi u okviru kontrolnog prozora. Ono što odmah vidimo jeste histogram fotografije ispod kojeg se nalazi linija sa tri kontrolna klizača. Prvi je crn i kreće od vrednosti 0, a njegovim pomeranjem definišemo potpuno crne piksele. Na desnoj strani nalazi se beli klizač sa početnom brojkom 255 kojim definišemo količinu svetlih piksela. Promenama vrednosti crnog i belog klizača vršimo redistribuciju vrednosti, to jest podižemo tonski opseg i povećavamo kontrast. Moram napomenuti da je neophodno paziti prilikom dodavanja crne, posebno ako koristimo LCD monitore koji (ako nisu kalibrirani) daju svetliji i kontrastniji prikaz nego što u stvari jeste. Ovo često rezultira prekontrastnim fotografijama sa previše crne. Pomeranjem srednjeg, sivog klizača podešavamo gamu, to jest opšti ton fotografije. Ukoliko je potrebno podesiti osvetljenost slike bez promene kontrasta iskoristićemo kontrolni klizač Output Levels kojim generalno svetle piksele prevodimo u sive. Podešavanja unutar pojedinih kanala koje biramo u prozoru Channel važna su za kontrolu količine pojedinih boja i opšti koloni ton fotografije.

CURVES

Kontrola pomoću alatke Curves obično je zastupljena u profesionalnoj obradi i pripremi za štampu, a mnogo ređe kod amatera. Ipak, ova alatka daje mogućnosti koje ne postoje na drugom mestu, a na prvom mestu to je postavljanje kontrolnih tačaka koje oblikuju krivu i naknadni rad sa grafikonom samo unutar dve tačke, što daje neverovatne grafičke efekte. Još zanimljivija je mogućnost iscrtavanja grafikona rukom, što daje potpuno neočekivane rezultate. Naravno da sva podešavanja možemo obaviti i na pojedinačnim kanalima boja, a imamo i mogućnost kontrole Clippinga, to jest mesta u crnim i belim delovima koja ostaju bez detalja. Tri pipete služe za definisanje apsolutno crnih i apsolutno belih mesta, dok sivu koristimo za balansiranje boja.

EXPOSURE

Ovo je relativno nova alatka koja nam pruža mogućnost najbržeg podešavanja osvetljenosti fotografije. Dovoljno je da, na primer, kliknemo na predpodešavanje Plus 1.0 i da dobijemo rezultat koji odgovara snimku preeksponiranom za 1 blendu ili ekspoziciju. Korekcija kontrasta omogućena je opcijom Offset, a odnos kontrasta podešavamo pomoću Gamma Correction opcije.

AUTOMATIKA

Pored jednostavnog rada alatkom Variations već smo pomenuli automatizovane alate kao što su Auto Tone, Auto Contrast i Auto Color. Svaka od ovih alatki može ali i ne mora da odradi posao kako treba. Ukoliko imate fotografiju koja ima uravnotežen odnos boja i kontrasta onda su veoma dobar izbor jer posao urade u trenutku. Ali ako imamo problematične snimke na kojima prevladavaju tamna ili svetla mesta, ili imamo dominirajuću boju, tada su rezultati nepredvidivi i ponekad potpuno neupotrebljivi, pa moramo da koristimo ručna podešavanja koja nam daju veću kontrolu u radu.

LIGHTROOM 2

Mnogo fotografija, malo vremena

Kada se pojavio Apple Aperture i ponudio fotografima specijalizovan alat za rad s velikim brojem fotografija, bilo je jasno da je takav program nedostajao korisnicima. Ekipa firme Adobe retko propušta priliku da ne uzme (po mogućstvu veći) deo tržišta softvera koji se bavi nekim vidom vizuelnog oblikovanja, pa je rešila da se i ona uključi. Nisu bila potrebna velika ulaganja jer je tehnologiju Adobe već posedovao, samo ju je trebalo uklopiti u celinu namenjenu fotografima

KAKO JE NASTAO?

Radno okruženje je postojalo u programu Bridge, pa su odatle implementirani mnogi elementi. Osnova za obradu fotografija jeste odlični Camera Raw modul koji radi unutar After Effectsa i Photoshopa, dok su delovi za slajd šou, štampu i slanje fotografija na veb razvijani specijalno za ovu priliku. Verzija 1 bila je bazirana na Camera Raw 4 generaciji, dok je Lightroom 2 vezan za petu generaciju, uz mnoga druga funkcionalna poboljšanja.

KATALOG ILI FOLDER?

Mnogi ljudi svoje fotografije smeštaju u foldere na hard disku računara. I tu nema ničeg neobičnog, zar ne? Fajlove smeštamo u foldere. Ali, da li je organizacija po folderima najbolji način da uredimo svoje fotografije? Daleko od toga da jeste!

Folderi su kao fiokice u ormanu. Zamislamo da u jednoj fioci držimo zimske čarape, a u drugoj letnje. Šta ako želimo da čarape sortiramo po boji? Onda smo u problemu, jer će nam se zimske i letnje plave čarape naći u istoj fioci. Zatim dolazimo do toga da bi trebalo da imamo posebne fiokice za zimske crvene, plave i šarene čarape, pa tako isto i za letnje. Prilična

zbrka, zar ne? Otrpili tako izgleda pokušaj da se fotografije organizuju po folderima. Ako ih smestimo po tematici (portreti, pejzaži, sport) onda nam nisu smeštene po datumu ili događaju u toku kojeg su snimljene i obrnuto. I kako god da ih organizujemo, uvek moramo da pravimo nove foldere. Štaviše, ako ista fotografija spada u dve tematike, onda moramo da pravimo njenu kopiju i smeštamo je u drugi folder što bespotrebno zauzima prostor na disku.

Zato je Lightroom ponudio kataloge u koje možemo da smeštamo fotografije bez obzira u kojem se folderu nalazile. Katalog je, zapravo, digitalni album s fotografijama. Pri uvozu snimaka s kartice mi biramo u koji katalog želimo da ih smestimo i u toku tog procesa Lightroom pravi njihov prikaz u niskoj rezoluciji, dok se originalni fajl smešta u folder na

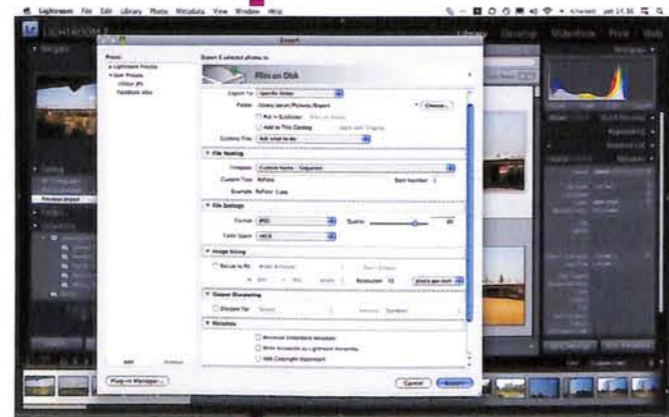
Otvaranje kataloga

Uvoz fotografija s nekog od medija

Organizacija fotografija pri uvozu

Izvoz fotografija na mesto koje sami određujete

hard disku. Ista fotografija može da se nalazi u neograničenom broju kataloga, pri čemu se na disku nalazi samo jedan fajl na koji se pozivaju prikazi u katalogu. Ovaj sistem nudi to da prikazi istog snimka u katalogima mogu imati različita podešavanja, dok je originalni fajl nepromenjen.

UVOZ – IZVOZ – BRISANJE

Fotografije se mogu uvesti u katalog s različitih izvora – diska, čvrstog ili optičkog, raznih uređaja, u šta spadaju i memorijske kartice i iz drugog Lightroom kataloga.

Kada se fotografije uvoze s diska, možemo da biramo da li želimo da kopiramo njihove fajlove u mesto gde Lightroom obično smešta fotografije (podešava se u opciji Preferences) ili želimo da fajlovi ostanu tu gde jesu. To je naročito interesantno kada uvozimo fotografije s optičkih diskova i drugih prenosnih medija. Pošto Lightroom pravi prikaze fotografija u katalogu, nije neophodno da izvor originala stalno bude povezan s programom. U tom slučaju će se pored takvih fotografija pojaviti ikonice koja označava da je original nedostupan i u tom slučaju bićemo ograničeni u mogućnostima editovanja i eksportovanja fotografija iz kataloga. Uvoz fotografija s uređaja i kartica automatski ih kopira na unapred definisanu lokaciju na hard disku. Uvoz fotografija iz drugog kataloga je sjajna opcija kada neki snimak želimo da premetimo iz jednog u drugi ili želimo da imamo isti snimak u više kataloga.

S obzirom na to da Lightroom radi s prikazima fotografija i sva podešavanja u njemu ne utiču na originalni fajl, za dalju upotrebu fotografija potrebno je napraviti njihov izvoz (export) u odgovarajući oblik. Koncept izvoza fotografija je izvanredan jer nam omogućava da u zavisnosti od namene (za štampu, ekranski prikaz, veb) pripremimo fotografiju odgovarajućih osobina. Formati izvoza su JPG, PSD, TIF, DNG i original, što će reći da će Lightroom pri izvozu sačuvati fotografiju u formatu u kojem je i uvezena.

Fotografije se iz kataloga brišu jednostavnim pritiskom na Delete taster, pri čemu nas program pita da li želimo da fotografije samo uklonimo iz kataloga (Remove), dok originalni fajlovi ostanu na disku, ili želimo da ih trajno obrišemo zajedno s originalnim fajlovima (Delete from disk).

BRZO SORTIRANJE FOTOGRAFIJA

Posle završenog fotografisanja potrebno je odvojiti odgovarajuće snimke od onih drugih. Ima različitih načina da se to uradi, ali se kao najbrži pokazao sistem dodeljivanja zastavica (flags), koje mogu imati tri oblika: bez zastavice (no flag), odbačena (rejected) i izabrana (pick). Bilo da smo obeležili jedan ili više snimaka

dovoljno je da pritisnemo ikonicu zastavice koju želimo da dodelimo i fotografija će biti u toj kategoriji. Skraćenice su: "p" za izabrane fotografije, a "x" za odbačene. Fotografije takođe možemo rangirati dodeljivanjem zvezdica, od nula do pet, što je odličan način da grupišemo fotografije koje smatramo boljim ili lošijim. Kada želimo da obeležimo fotografije koje zadovoljavaju neki kriterijum, možemo im dodeliti boju. Ovi različiti sistemi sortiranja mogu se međusobno kombinovati, što otvara široko polje primene.

PRONALAZENJE ŽELJENE FOTOGRAFIJE

Proces nalaženja neke fotografije u moru snimaka počinje zapravo s njihovim uvozom u Lightroom. Komandom Ctrl (Cmd na Apple računarima)+F otvara se Find prozor na vrhu ekrana. Na raspolaganju su tri načina pretrage koji se mogu ukrštati: Text, koji omogućava da se pretraga vrši po bilo kojem tekstualnom zapisu; Attribute, gde se pretražuje prema zastavicama, broju zvezdica kao i po bojama dodeljenim fotografijama; i Metadata, koji omogućava da se fotografije nađu prema podacima koji su zapisani u fajlu prilikom snimanja.

KOLEKCIJE

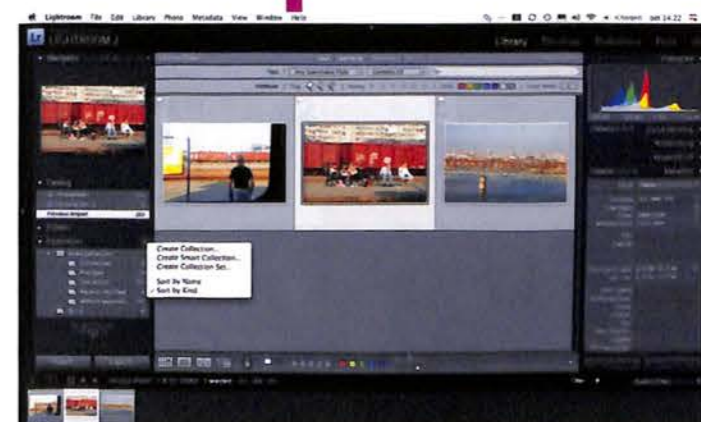
Ponekad nam je, i pored svim mogućih načina pronalaznja fotografija, potrebno da fotografije grupišemo na određeni način. Za taj posao koristimo kolekcije. Postoje obične i tzv. pametne kolekcije. Obične kolekcije su virtualni folderi u koje ručno smeštamo željene fotografije, a pametne automatski dodaju fotografije u svoj prostor prema nekom kriterijumu koji smo im postavili. Takođe je moguće napraviti i grupe kolekcija (Collection Set) u koje možemo da stavljamo pojedinačne kolekcije. Pored ovih "trajnih" kolekcija moguće je napraviti i tzv. brzu kolekciju (Quick Collection), koja može biti zgodan način da se privremeno izdvoje određene fotografije.

Pretraga po nekom kriterijumu

Različita obeležavanja slika

Kreiranje kolekcije

NAČINI RADA

Lightroom, kao i stariji brat Photoshop, nudi različite načine rada kroz obilje opcija. Na korisnicima je da iskoriste različite mogućnosti u odgovarajućim situacijama. Neki će fotografije organizovati kroz foldere, a neki kroz kataloge, izbor fotografija će vršiti dodeljivanjem zastavica, ili možda zvezdica, dok će trećima biti draže da to čine kroz različite boje, lakše pronalazjenje će neki raditi kroz opciju Find, a neki drugi kroz kolekcije. Baš ta osobina pokazuje da je Adobe Photoshop Lightroom program s ogromnim potencijalom koji čeka korisnike da ga iskoriste.

ZORAN IMŠTRAGIĆ

Nov život starog skenera

Iako je danas gomila elektronskih uređaja toliko jeftina, pa ih nakon kvara niko ne popravlja već ih jednostavno baca i nabavlja druge, ipak pojedine sprave ili njihovi delovi mogu imati potpuno novu funkciju. Moram napomenuti da ponekad, kada vam zafale neki specifičan šraf, metalna šipka ili mala LED dioda, nije ih nimalo jednostavno pronaći i kupiti, a često nisu jeftini

ŠTA SVE U SEBI IMA RAVNI SKENER

S vremena na vreme imam običaj da uradim veliko spremanje. Tada stradaju sve one stvari koje se nalaze po budžacima ili, kao što je to slučaj kod mene, po policama i radnom stolu. Tokom poslednjeg spremanja izronila je kutija u kojoj se, skoro zaboravljen, nalazio jedan od mojih omiljenih skenera – Umax Astra 6700. Iz sentimentalnih razloga bilo mi je teško da ga jednostavno bacim, a tokom dugog vremena službovanja otišla mu je mehanika. Latio sam se šrafcičera i krenuo da, kao kada sam bio mnogo mlađi, otkrijem šta se nalazi unutra i što je mnogo važnije šta se od svega toga može iskoristiti. Moram priznati da imam drugare koji rade kao serviseri za računarsku opremu, tako da sam znao šta me čeka kada

RASKLAPANJE UREĐAJA

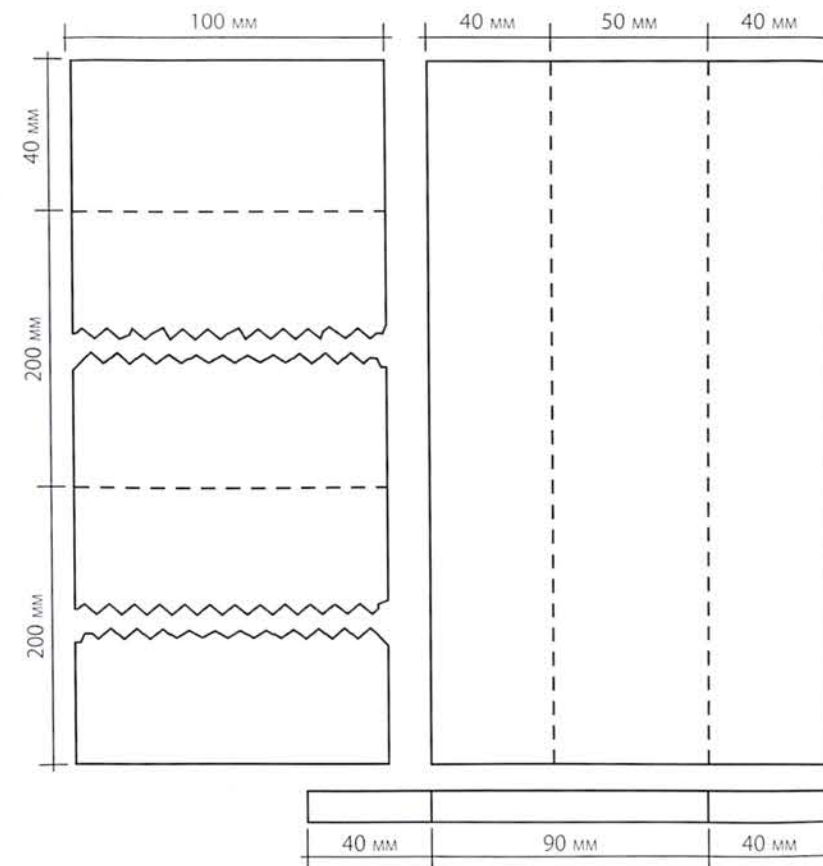
odvrnem prva dva šrafa koja drže ceo gornji deo na mestu. Mala napomena onima koji se po prvi put bave ovakvim poslom: ponekad postoje i sakriveni šrafovi – ispod gumenih oslonaca, nalepnica... I, da ne zaboravim, pre bilo kakve operacije treba izvući kablove od napajanja električnom energijom.

Prva stvar koju sam izvukao jeste osnovna šipka po kojoj se kreće ceo sklop skenera i koja je idealnog prečnika tako da može poslužiti kao veoma robustan vertikalni nosač uz Manfrotto SuperClamp nosač. Uz malo truda izvući ćete i mesingane prstenove po kojima je klizala glava skenera, a koji će zatrebati za neke nove nosače ili jednostavno kao adapter debljine – što se vidi na ilustraciji. Potom sam otkao kablove i nakon odvrtnja još nekoliko šrafova izvadio sve delove. Nekoliko stvari (pored šipke) biće veoma korisne: katodne cevi koje su davale svetlo prilikom skeniranja, objektiv koji je projektovao skeniranu sliku na CCD element, staklo ili ceo gornji deo skenera i pritiskač sa sunderom koji je zalepljen na poklopac. Dve tanke katodne cevi daju veoma kvalitetno svetlo i poslužiće kao osnova još jednog sistema za makrorasvetu. Unutar skenera ove katodne cevi imale su svoje mesto i najbolje je iskoristiti originalna ležišta zato što cevi pravu boju svetla daju tek nakon nekoliko minuta tokom kojih se greju i mogu biti prilično vruće.

Objektiv izvučen iz skenera i nosač napravljen od kasetice za film. Potrebno je obratiti pažnju na položaj objektiva jer kod pojedinih kompaktnih fotoaparata (kakav je i Coolpix L3) on nije u sredini već je, u delu koji ga nosi, pomeren na dole. Kako bi precizno izbušili rupu u žilavoj plastici moramo pribeci malim trikovima. Prvi je da obeležimo centar a potom i krug koji treba iseći. Najlakše je rupu izbušiti klasičnom burgijom – ukoliko nađemo odgovarajući prečnik. Drugi način jeste bušenje burgijom od 1 mm po liniji kruga u koji objektiv treba da uđe i potom skalpelom spojiti to jest izrezati preostali deo plastike. Obod rupe možemo zagrejati upaljačem i potom ga pažljivo oblikovati nekom okruglim i glatkim predmetom.

NOVA PRIMENA OBJEKTIVA

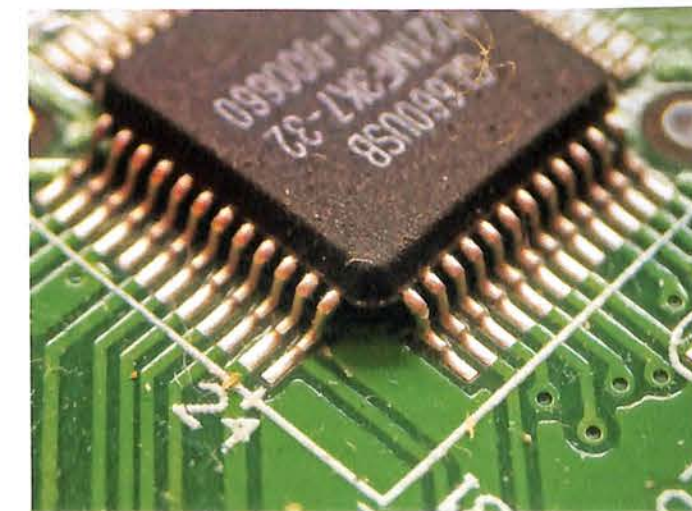
Objektiv koji je projektovao sliku na CCD element ima prilično dobre optičke karakteristike i, što je važno, nema blendu niti bilo kakav sistem za montiranje, što znači da ga lako sami možemo montirati na objektiv malog kompaktnog digitalnog fotoaparata. Kao idealan nosač iskoristićemo crnu plastičnu kaseticu od filma (u koju su najčešće bili pakovani "Agfa" i "Kodak" filmovi), a jedino što je još potrebno jeste malo truda kako bi u relativno tvrdoj i žilavoj plastici izbušili rupu neznatno manjeg prečnika. Na taj način nećemo imati potrebe za dodatnim učvršćivanjem objektiva u nosaču. Ukoliko je prečnik objektiva vašeg kompaktnog fotoaparata veći, onda nosač možemo napraviti od poklopca dezodoransa ili kartonske cevi... Kao što se vidi na fotografiji kasetica Kodakovog filma kao da je napravljena prema prečniku objektiva mog Coolpix L3 fotoaparata na koji sam pažljivo navukao ovaj svojevrstni adapter. Ukoliko je nosač širi prislonimo ga na fotoaparat, a izborom žižne daljine pronaći ćemo maksimalan mogući kadar. Važno je da ostavimo dovoljno prostora kako bi objektiv mogao da se kreće tokom fokusiranja, a ukoliko imamo takvu opciju na raspolaganju, dobro je kompletan fokus prebaciti na ručno podešavanje i polako pronaći ispravan fokus i radnu daljinu. I ne zaboravite da, ukoliko je naš sistem za makro fotografisanje naučen na objektiv, pazite na koliko je podešeno

automatsko gašenje fotoaparata. Meni se desilo da se objektiv fotoaparata uvukao u telo a nosač i objektiv su jednostavno spali.

IZRADA MINI SOFT-BOKSA

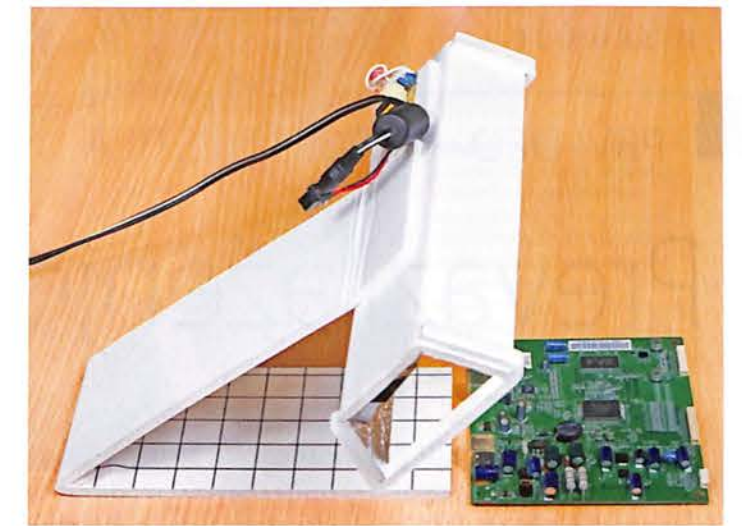
Rasvetno telo pravimo od kašir pene (mala napomena svima koji su u međuvremenu počeli da čitaju *Refoto* pa nisu videli da se popularni kapafiks može nabaviti u prodavnicama materijala za štamparije i sitoštampu) i alufolije. Kao i obično, pred vama je samo skica delova, a prave dimenzije prilagodite vašim potrebama. Svetlosne kutijice samo se dimenzijama razlikuju od onih koje smo pravili ranije: savijeni kapafiks na čiju je samolepljivu stranu zalepljena nagnuta alufolija. Čvrstina spojeva pojačana je korišćenjem cianoakrilatnog (super) lepka. Skoro da sam zaboravio da napomenem da iz

Fotografija snimljena Nikon Coolpix L3 fotoaparatom uz upotrebu objektiva iz skenera i rasvetnog tela napravljenog od katodnih cevi čija je osnovna namena bila rasvetljavanje predloška u skeneru. Fotoaparat je bio pričvršćen za ivicu stola pomoću Manfrotto Super Clamp nosača kako bi fokusiranje bilo što preciznije

PLANPARALELNO STAKLO

Gornji deo skenera nosi staklo na koje se stavlja materijal koji se skenira. Ceo ovaj deo možemo iskoristiti kao zanimljiv i potpuno neuobičajen ram za fotografiju, a ako se potrudimo da staklo izvadimo iz okvira, onda ćemo moći da ga koristimo kao osnovu malog repro stola (o kakvom smo već pisali). Ovo staklo je idealno jer je tanje i mnogo kvalitetnije nego ono koje možemo kupiti u staklorezačkoj radnji i zato se treba potruditi ali i biti veoma pažljiv. Pažnja je neophodna ukoliko je staklo zalepljeno za ram (kao što je to bio slučaj sa Astrom) i jedini savet koji mogu dati jeste da povlačite plastični deo dok je staklo naslonjeno na ravnu površinu stola, jer se u suprotnom može desiti da vam staklo pukne u rukama, što ne bi bilo dobro.

Skica delova koje je potrebno iseći od kašir pene. Savijanje treba uraditi po isprekidanim linijama a najjednostavniji način da dobijete lep prevoj jeste da utisnete ivicu lenjira u materijal i potom ga savijete. Lepljenje je jednostavno jer je dovoljno iseći deo lepljive strane i zalepiti ga na željeno mesto. Spojeve je poželjno pojačati cianoakrilatnim lepkom kako ne bi popustili vrmenom, posebno na mestima koja su pod pritiskom ili su zategnuta nakon savijanja. Mala razlika u odnosu na dosadašnje rasvetne kutije jeste da nemaju bočne stranice kako bi olakšali hlađenje.

Izgled gotovog rasvetnog tela gde se vidi mesto na kojem je pričvršćen visokonaponski starter neophodan za rad malih katodnih cevi.

U kombinaciji s površinom koja je služila za pritiskanje predloška koju zalepimo na površinu reprotativa ili stola staklom ćemo "ispeglati" fotografije i papirne dokumente koji nisu ravni i biće ih lako reprodukovati. Naravno da rasvetu treba pozicionirati pod uglom od 45 stepeni kako bi izbegli refleksije. Toliko o priči o "doniranju organa" starog skenera. Ako je neko radio nešto slično ili je smislio za šta mogu da se iskoriste ogledala za reprodukciju i mehanizam za pokretanje glave – neka se javi redakciji.

M. ŽIVKOVIĆ

NEKOLIKO NAPOMENA O MAKROFOTOGRAFIJI

Najveći problem koji se javlja prilikom ovakvog makrofotografisanja jeste konstantan rad sistema za autofokus, a jednostavan trik da se on zaobide jeste izoštravanje pre prilaska objektu. Ovo ćemo izvesti na taj način što prvo okrenemo fotoaparat prema nekom osvetljenom objektu dobrog kontrasta, pritisnemo okidač i kada sistem pronađe fokus, bez puštanja dugmeta okidača okrenemo se ili odemo do onoga što želimo da snimimo. Kao dobra ideja može poslužiti i siva skala s nacrtanom mrežom radi lakšeg izoštravanja, a ovaj alat možemo stalno držati kraj nas. Makrosnimici izvedeni ovako modifikovanim kompaktnim digitalnim fotoaparatom imaju neverovatno lepu dubinsku neoštrinu (bokeh), koju je veoma lako podešavati po potrebi. Ujedno je mali problem nemogućnost kontrole blende.

primaju specifično značenje u određenim situacijama i mnogih drugih oblika neverbalne komunikacije. Pomenute vežbe pomoći će vam ne samo da opažate stvarnost na objektivni način već i da postanete svesni

semiotičkog sistema fotografije, sistema koji putem vizuelnog jezika i simbola omogućuje komunikaciju s posmatračem. Na taj način ćete naučiti da povežete elemente u vizuelno prepoznatljiv sadržaj, a samim tim će porasti i vaša sposobnost da svoju fotografsku priču ispričate na jasan i originalan način.

IZBOR MOTIVA

"Potrebno je puno mašte da biste bili dobar fotograf. Manje je mašte potrebno slikarima, jer oni mogu da izmišljaju stvari. Ali u fotografiji je sve tako obično; potrebno je puno posmatranja kako biste naučili da vidite obično."
Dejvid Bejli

Sudbina je fotografije da razotkriva kako je neko ili nešto izgledalo pod određenim uslovima i u određenom trenutku u vremenu. To naravno ne znači da je svaki prost zapis bilo kog trenutka, bilo kog izgleda i bilo čega dovoljan. U svom eseju "O fotografiji" Suzan Zontag sugerise da je tehnološka revolucija u fotografiji dovela do "preobilja vizuelnog materijala". "Pošto se fotografija danas masovno praktikuje, stavljeni smo u položaj", kaže ona, "u kome je

Deca posmatraju svet bez predrasuda, nisu opterećena tehnikom niti tehnologijom snimanja, i instiktivno mogu fotografski sasvim lepo da artikulišu ono što je važno – sadržaj. Ovu fotografiju svojih roditelja snimila je devojčica od nepunih sedam godina. Na njoj posmatrač lako može prepoznati simbole ljubavi. Koliko smo puta čuli roditelje kako svoju decu oslovljavaju sa "sunce moje". Postavljajući u kadar Sunce uz roditelje, dete simbolički uzvraća ljubav. Kompoziciono, otac stoji u zlatnom preseku i svojim stavom sugerise da je oslonac porodice. Zagrllaj majke i oca lepo ukazuje na toplinu odnosa među njima. Iz jednostavne, ne sasvim tehnički savršene fotografije, moguće je pročitati mnogo informacija o srećnoj porodici. Horizont je malo nagnut? Prosudite sami koliko je to u ovom slučaju važno. Fotografija: Anica Nikolić

Jedan od logičnih načina izbegavanja klišeja, mada ne i najlakši, jeste razmatranje trenda i njegovo zaobilazanje. Na primer, svima nam je poznat problem odumiranja srpskih sela, većina mladih odlazi dok ostaju samo starije osobe koje nemaju izbora. Zato u motivima sela dominiraju "vizuelno pesimistične priče". Ali nije svuda tako. Postoji i vedrija strana života na selu koja se neopravdano previdi, a to je upravo prilika za fotografsko otkrivanje. Lepi primeri mogli su se videti na izložbi "Žene na selu u Vojvodini" u Novom Sadu. Autori su profesori i studenti fotografskog smera novosadske Akademije umetnosti. Fotografije gore levo i desno: Zeljko Škrbić, fotografija desno: Predrag Uzelac

gotovo sve već fotografisano." Rečenica kao stvorena za izgovor stvaralocima klišeja koji se, stavljeni pred prepreku izbora motiva, češće opredeljuju za tuđe nego za svoje. Naravno da ne možete uvek izabrati originalan motiv, ali mu zato možete pristupiti na originalan način. Podimo od jednog čestog shvatanja klišeja koga bismo mogli formulisati kao "prikazivanje običnih stvari na običan način". Svakodnevnici motivi su dosadni ako su snimljeni na način kako ih i mi sami svakoga dana vidimo. Da bismo ih učinili zanimljivim, moramo ih pokazati drugačije – obične stvari na neobičan način ili neobične stvari na običan način.

Izvesni motivi privlače velik broj ljudi. U prošlom tekstu, na primeru Internet galerija, videli smo šta se dešava kada velik broj ljudi pristupa na isti način jednom motivu. Pa ipak, neke fotografije jesu zanimljivije, bolje, lepše i duhovitije od drugih. Nisu zanimljivi pejzaži, snimci cveća ili kućnih ljubimaca prestali da postoje zato što ih masa ljudi besomučno snima. Svaki motiv može se učiniti zanimljivim ako je obeležen jedinstvenim stilom – vašim vizuelnim pristupom. Uspešnom pristupu uvek prethodi intenzivna radoznalost, koja vodi do temeljnog ispitivanja motiva, čitanja, praćenja, istraživanja, ako treba polemike s neistomišljenicima – i uvek je praćen brojnim neuspelim pokušajima tokom dužeg perioda. Ne, fotografija zaista nije samo klik na okidaču fotoaparata. Ansel Adams je voleo da kaže kako se fotografija ne završava, nego tek počinje pritiskom na okidač. Aludirao je na sopstveni postupak dugotrajne obrade i "radanja" fotografije u mračnoj komori. Ali istini za volju sve njegove fotografije započinjale su mnogo pre tog pritiska na okidač – započinjale su u njego-

voj glavi i trajale su tokom planiranja snimanja, izbora lokacije, svetla i trenutka fotografisanja.

KREATIVNA SAMOSPOZNAJA

Ako umete da definišete ono šta volite, šta želite, čemu težite, šta očekujete, onda možete da napravite prave izbore po svim pitanjima: od onog jednostavnog, izbora samog fotoaparata kao alata, do onih komplikovanijih, izbora kreativnih tehnika, motiva i načina snimanja koji će činiti smisljeni sadržaj vaših fotografija. Upoznavanje sopstvenih mogućnosti najznačajniji je korak u ovladavanju elementima stila. Ali to je tek polovina puta. Slično kao što književnici razvijaju sopstveni jezički stil, tako ćete i vi, svesno razvijajući originalni vizuelni stil, odbaciti svaki kliše. U drugoj polovini puta uočićete da je, za razliku od književnog dela gde reči sklopljene u rečenice imaju manje-više tačno određena značenja, čitanje vizuelnih elemenata na fotografiji višeznačno, i da mnogo zavisi od psihologije i iskustva posmatrača. Više o tome narednog meseca.

LJUBOMIR ZLATANOVIĆ

Rešenje za važne poslovne odluke

AB Soft poslovni informacioni sistemi

- Savremeni ERP informacioni sistemi
- Web aplikacije

- Mobilni uređaji
- Upravljanje ljudskim resursima
- Proverena platforma – MS SQL Server

Microsoft
GOLD CERTIFIED
Partner

ABSoft

Fotožurnalizam između dva svetska rata

Krajem marta ove godine Life i Getty Images pokrenuli su sajt www.life.com, koji sadrži nekoliko miliona fotografija i predstavlja jednu od najobimnijih fotografskih baza na Internetu. Zajedno s časopisima *Berliner Illustrierte Zeitung* i *Vu*, Life je bio jedan od vodećih svjetskih magazina i uzor po kome su nastale mnoge druge publikacije ovog tipa. Sva tri časopisa doživjela su popularnost dvadesetih i tridesetih godina XX veka, u vreme kada je fotografija poprimila masmedijski karakter, a za koje se neretko koristi termin "zlatno doba žurnalizma i fotožurnalizma"

Glavni "krivac" neviđenog uspona i razvoja štampe u periodu između dva svetska rata predstavlja usavršavanje tehnike i tehnologije. Pojava fotoaparata poput "Ermanoksa" ("Ermanox") i "Kontaksa" ("Contax"), zatim magnezijumske fleš-rasvete, dvoookog refleksnog fotoaparata "Rolleiflex" ("Rolleiflex") i, naravno, čuvenog fotoaparata "Lajka" ("Leica") koji je nakon testiranja pušten u prodaju 1924. godine, kao i razvoj štamparske tehnologije, samo su neki od činioca koji su doprineli da žurnalizam dobije nov identitet. Razvoj žurnalizma i

fotožurnalizma započeo je u Nemačkoj. Vodeći se parolom "Fotografija govori više od reči", među prvima koji se potrudio da maksimalno iskoristi moć fotografskog medija bio je nemački časopis *Berliner Illustrierte Zeitung* ili *BIZ*. Časopis je počeo da izlazi 1891. godine, ali tokom dvadesetih godina, kada su ga uređivali Kurt Korf (Kurt Korff) i Kurt Zafranski (Kurt Szafranski), *BIZ* se u potpunosti transformisao. Nov dizajn, dobri tekstovi, kao i veliki broj fotografija učinili su ga jednim od vodećih nemačkih časopisa, ujedno i časopisom koji je umnogome uticao na francuski *Vu* i američki

PAUL DORSEY, "Naslovna časopisa Life", vol 7, broj 2, 10. jul. 1939

Life. Fotografije i fotoreportaže Martina Munkašija (Martin Munkacs) i Eriha Salomona (Erich Salomon) i drugih fotoreportera pokrivala su gotovo svaki segment političkog, kulturnog i društvenog života. Započevši karijeru kao sportski fotograf, Munkaši je vrlo brzo proširio svoju tematiku stvarajući upečatljive fotografije koje karakterišu nesvakidašnji uglovi snimanja i naglašena dinamika. Najbolji primer predstavlja fotografija grupe dece s loptom, objavljena na naslovnoj strani *BIZ*-a jula 1929. godine, kao i fotoreportaže iz Engleske, Turske, Sicilije, Egipta, Brazila, Libanona. Za razliku

od Munkašija, Salomon, koji je pre fotografske karijere bio pravnik, uspeo je da ostvari kontakte s mnogim javnim ličnostima Nemačke, uglavnom iz domena politike. Fotoaparatom marke "Ermanoks" snimao je diplomate i ministre na sastancima, u salama prilikom neke konferencije ili svečanosti i to apsolutno bez njihovog znanja, kreirajući zanimljive, takozvane "skriveno" (candid) portrete, koji se na neki način mogu smatrati prečama paparaco snimaka. Pored Munkašijevih i Salomonljevih, *BIZ* je objavljivao fotografije Alfreda Eizenšteta (Alfred Eisenstaedt), Andrea Kerteza (André Kertész), Ota Umbersa (Otto Umberhs), poznatijeg kao Umbo, Feliksa Mana (Felix Man). Iako je uspeh časopisa počeo da jenjava 1933. godine s dolaskom Hitlera na vlast i odlaskom većine ljudi koji su ga činili, uspeo je da se održi do aprila 1945. godine.

Prvi broj časopisa *Vu* pojavio se 21. marta 1928. godine, a poslednji 1940. godine. Pokrenuo ga je Lusijen Vogel (Lucien Vogel), koji je zajedno s umetničkim direktorom Aleksandrom Libermanom (Alexander Liberman) osmislio njegov vizuelni identitet. Časopis je bio velikog formata, s fenomenalnim naslovnim stranama od kojih je većina rađena kolažno-montažnim tehnikama tipičnim za avangardu, tačnije konstruktivizam. Fotografije i foto-eseji vladali su njegovim stranicama, dok su tekstovi bili kratki i isključivo u funkciji propratnog elementa. Među fotografima čije su fotografije objavljivane u časopisu bili su: Robert Kapa (Robert Capa), Andre Kertez, Moris Tabar (Maurice Tabard), Fransoa Kolar (Fransoa Kollar), Žermen Krul (Gremen Krull), Man Rej (Man Ray), Anri Kartije-Breson (Henri Cartier-Bresson).

Osnovan 1883, *Life* je postao svetski poznat tek 1936. godine kada ga je kupio Henri Luk (Henry Luce), vlasnik časopisa *Time* i *Fortune*. Kvalitet štampe, dimenzije koje su odudarale od klasičnih, upečatljiv logo (bela slova u crvenom pravougaoniku), samo su neke od karakteristika koje su *Life* izdvajale od ostalih američkih časopisa. S druge strane, *Life* svoj uspeh duguje i fotografima koji su počeli da rade za njega, poput Martina Munkašija i Alfreda Eizenšteta, koji su zbog dolaska nacističke partije prebegli u Ameriku. Eizenštetova danas kulturna fotografija vojnika koji nasred Tajm skvera u Njujorku ljubi devojkicu na Dan pobjede osvanula je na naslovnicama *Life* magazina 1945. godine. Prvi broj *Life* magazina izašao je 1. novembra 1936. godine. Fotografija na naslovnoj strani prikazuje branu Fort Pek (Fort Peck) u Montani. Zanimljivo je da je autor fotografije Margaret Burk-Vajt (Margaret Bourke-White), koja se smatra prvom ženom koja se bavila fotožurnalizmom, a ujedno i jednom od najznačajnijih fotoreportera i fotografa u istoriji svetske fotografije. Burkova je bila jedan od ključnih fotoreportera ovog časopisa ne samo u predratnim već i u ratnim i posleratnim

MARTIN MUNKACSI, "Liberia", 1931

MARTIN MUNKAŠI (KOLOCVAR, 1896 – NUJORK, 1963)

Slikar i fotograf rođen kao Martin Marmorštajn (Martin Marmorstein) na početku fotografske karijere radio je kao sportski fotograf za Budimpeštanske novine. Godine 1927. odlazi u Berlin gde pored *Berliner Illustrierte Zeitung* saraduje s časopisima *Dame* i *Studio*. Po dolasku Hitlera na vlast Munkaši poput većine odlazi u Ameriku i tamo radi za časopise *Harper's Bazaar* i *Life*. Njegove, kako reportažne, tako i modne fotografije, kao i portreti Freda Astera (Fred Astair), Džin Harlou (Jean Harlow), Leslija Hovarda (Leslie Howard), utičaće na mnoge fotografe. Među onima koji su mu se divili bili su i Anri Kartije-Breson i Ričard Avedon (Richard Avedon).

godinama. Osim nje, za *Life* su radili: Robert Kapa (serija fotografija iskrcavanja američkih vojnika u Normandiji), Leri Burovs (Larry Burrows), Li Miler (Lee Miller), Gordon Parks (Gordon Parks), Džon Filips (John Phillips), Viljem Judžin Smit (William Eugene Smith), Edvard Štajhen (Edward Steichen), Dorotea Lang (Dorothea Lang) i drugi. Pored ova tri časopisa koja su bili i ostali simbol žurnalizma i fotožurnalizma, među vodećim časopisima bili su: *Look*, *Illustrated Daily News*, *New York Daily News* (Amerika), *Illustrated* i *Picture Post* (Velika Britanija), zatim *Match* i *Paris – Soir* (Francuska) i *Münchener Illustrierte Presse* (Nemačka). Na kraju, trebalo bi pomenuti prve fotografske agencije, među kojima su: "Dephot", "World Wide", "Associated Press", "Rol", "Mondial". Svi oni utrli su put savremenom fotožurnalizmu.

JELENA MATIĆ

FELIX H. MAN, naslovna strana časopisa Berliner Illustrierte Zeitung, 1929

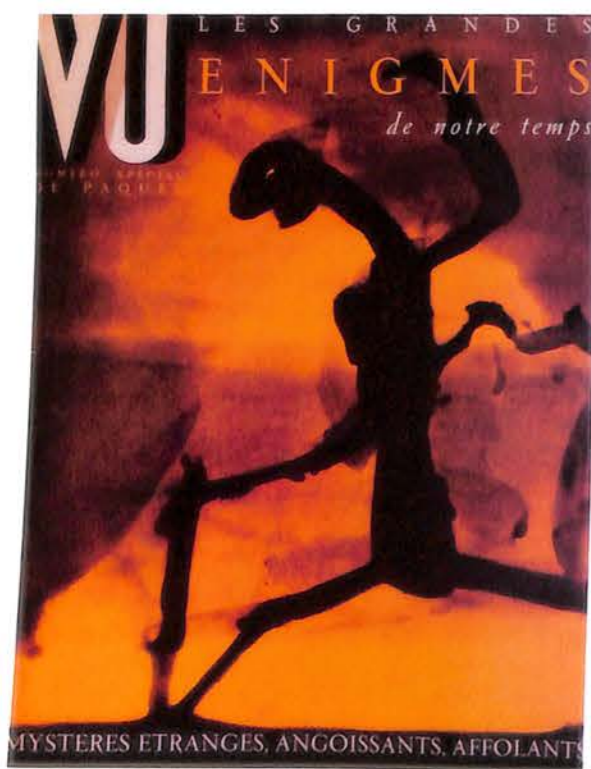
MARGARET BURK-VAJT (NUJORK, 1904 – STEMFORD, 1971)

Prva znanja o fotografiji stekla je u školi Klarensa Hadsona Vajta (Clarence Hudson White). Godine 1928. odlazi u Klivlend gde radi kao fotograf za kompaniju čelika "Otis". Sa suprugom, piscem, Irskom Kaldvelom

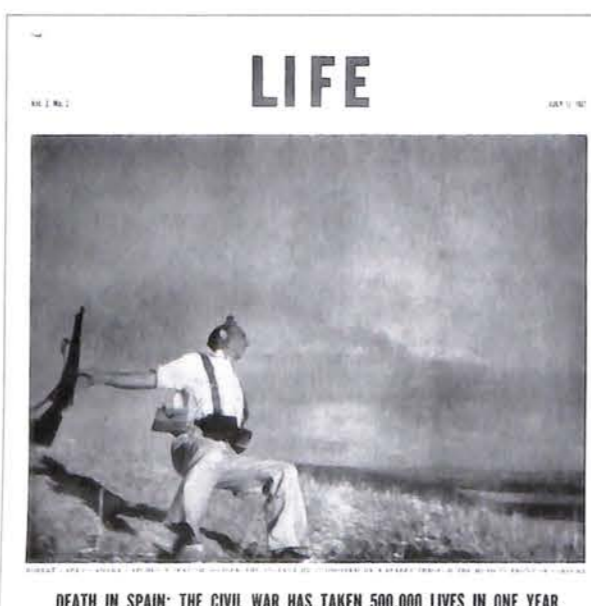
(Erskine Caldwell), objavila je dve knjige fotografija o Americi u vreme ekonomske krize "Videli ste njihova lica" ("You Have Seen Their Faces", 1937) i "Recite, da li su ovo Sjedinjene Američke Države?" ("Say, Is This the USA?", 1941). Tokom Drugog svetskog rata radi kao ratni fotoreporter. Najznačajnije fotografije iz ovog perioda nastale su u koncentracionim logorima, odmah po njihovom oslobađanju. Po završetku rata odlazi za Indiju gde je za *Life* uradila reportažu o Gandiju i političkoj situaciji u ovoj zemlji. Portret Gandija snimljen u svojoj kući 1946. godine, kao i portreti dvojice afričkih rudara u Johannesburgu iz 1950. godine, prilikom njenog boravka u Južnoj Africi, ubrajaju se u najbolje portrete u istoriji fotožurnalizma i fotografije.

MARGARET BURKE-WHITE, "Mahatma Gandhi", 1946

MAURICE TABARD, "Naslovna strana časopisa Vu", 28 mart, 1936

DEATH IN SPAIN: THE CIVIL WAR HAS TAKEN 500,000 LIVES IN ONE YEAR

On July 12 the Spanish Civil War will be over. It is the first time in the history of the world that a war has been fought on a scale so large. The war has lasted for 18 months and has cost the lives of 500,000 men, women and children. It has also cost the lives of 1,000,000 animals. The war has also cost the lives of 1,000,000 birds. The war has also cost the lives of 1,000,000 fish. The war has also cost the lives of 1,000,000 plants. The war has also cost the lives of 1,000,000 trees. The war has also cost the lives of 1,000,000 flowers. The war has also cost the lives of 1,000,000 fruits. The war has also cost the lives of 1,000,000 vegetables. The war has also cost the lives of 1,000,000 grains. The war has also cost the lives of 1,000,000 seeds. The war has also cost the lives of 1,000,000 animals. The war has also cost the lives of 1,000,000 birds. The war has also cost the lives of 1,000,000 fish. The war has also cost the lives of 1,000,000 plants. The war has also cost the lives of 1,000,000 trees. The war has also cost the lives of 1,000,000 flowers. The war has also cost the lives of 1,000,000 fruits. The war has also cost the lives of 1,000,000 vegetables. The war has also cost the lives of 1,000,000 grains. The war has also cost the lives of 1,000,000 seeds.

ROBERT CAPA, "Španski vojnik", strana iz časopisa Life, vol. 3, broj 2, 12. jul, 1937

LITERATURA:

1. Michael Frizot (ed.), A New History of Photography, Koenmann, 1998.
2. Mary Warner Marien, Photography – A Cultural History, Laurence King, 2002.
3. Graham Clark, The Photograph, Oxford History of Art, Oxford University Press, New York, 1997.
4. Grupa autora, 20th Century Photography: Museum Ludwig Cologne, Taschen, 1996.
5. Naomi Rosenblum, A World History of Photography, Abbeville Press, 2007.

Izgled fotografije pre tretmana čišćenja

Tretman čišćenja gumenim prahom

Izgled fotografije nakon tretmana čišćenja. Snimila: M. Đorđević

Čišćenje fotografija

Konzervacija i restauracija fotografija – relativno nova naučna oblast, nastala je uporedo s razvojem fotografskog kolekcionarstva, sedamdesetih godina prošlog veka. U Memorijalnoj kući Džordža Istmana (tvorac rol-filma i osnivač kompanije "Kodak"), u Ročesteru (država Njujork, SAD), 1975. godine otvoreno je prvo radno mesto za konzervatora fotografija. Od tada, pa do danas, potreba za ovim pozivom približna je u svim delovima sveta, ali nije svuda jednako ispunjena. Nedostatak stručnjaka evidentan je i u Srbiji, kao i u ostalim zemljama balkanskog i istočnog regiona

Portret Nj.K.V. kralja Aleksandra, 1930. god, arhiv Srbije i Crne Gore. Reprodukција: M. Đorđević

Jedna od vodećih institucija u svetu koja se bavi zaštitom kulturnog nasleđa, Getty Conservation Institut (GCI), otpočela je razvoj obrazovnog i istraživačkog projekta fokusiranog na prenošenje šireg znanja iz oblasti konzervacije fotografija izabranim zemljama centralne, istočne i južne Evrope. Krajnji cilj projekta jeste da obezbedi teoretsko i praktično obrazovanje maloj grupi konzervatora ili predavačima i profesorima u umetničkim školama. Program se sprovodi u intenzivnim letnjim školama, a u međuvremenu, nastavlja se "učjenjem na daljinu" pod nadzorom eminentnih svetskih stručnjaka konzervatora fotografije.

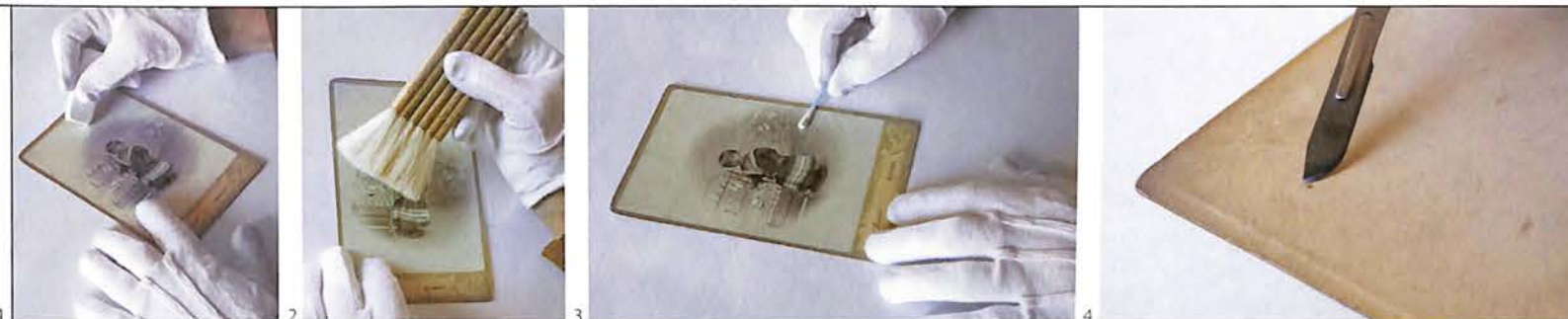
PROCENA STANJA

Prvi korak u proceni stanja fotografije, pre bilo kakvog konkretnog postupka restauracije, jeste precizno identifikovanje procesa kojim je fotografija izrađena. Zatim se prelazi na procenu stanja svih slojeva fotografije – emulzije, vezivnog sloja, podloga... Na osnovu toga dalje se odlučuje koji restauratorski postupak je prihvatljiv za određenu fotografiju. Zaštita fotografija i fotografskih kolekcija zahteva odlično poznavanje fotografskih procesa i njihovih karakteristika. Postupak identifikacije procesa je doskora bio zasnovan na vizuelnim i mikroskopskim analizama, ali za uspešnu identifikaciju hemijska

analiza često je presudna. Savremene naučne metode identifikacije jesu jedna od tema s kojima se upoznavaju polaznici GCI stručnog programa, pored istorije fotografije, procene stanja kolekcija, preventivnih metoda zaštite fotografija u konzervatorskoj praksi, skladištenja, rukovanja fotografijama i njihovo izlaganje, konzervatorskih postupaka za različite vrste fotografskih materijala, problema kinematografskog materijala, fotografija u boji, digitalne štampe i mera zaštite digitalnih fotografija i digitalizovanih kolekcija. Učesnicima je omogućeno korišćenje najsavremenije opreme.

PRVI KORACI – SUVO I MOKRO ČIŠĆENJE

Najčešći neophodan prvi postupak u konzervatorskoj praksi jeste čišćenje, ukoliko se procenom stanja fotografije utvrdi da je ono bezbedno. Postoje dve metode čišćenja – suvo ili mokro. Suvim čišćenjem mehanički se odstranjuju površinske nečistoće. Prvi i najbezbedniji način suvog čišćenja sprovodi se vrlo mekom četkom kojom se uklanjaju prašina i čestice prljavštine. Nakon čišćenja mekom četkom može se preći na upotrebu gumica za brisanje ili njihovog praha, koji se jednostavno može napraviti struganjem gumice za brisanje (preporučljive su one koje u sebi ne sadrže sumpor). Prah gumice se pospe po površini fotografije, a zatim vrhovima prstiju

Primeri različitih metoda čišćenja fotografija gumicom (1), četkom (2) i mokro čišćenje (3). Neke upornije mrlje (rđa, lepljive trake itd.) mogu se ukloniti i skalpelom ali vrlo oprezno. Snimila: M. Đorđević

nežno trlja kružnim pokretima, s posebnim oprezom u blizini pukotina ili ivica fotografije gde je emulzija najosetljivija na oštećenja. Iako je postupak suvog čišćenja jedan od bezbednijih, mere opreza ipak su neophodne. Prejak pritisak prilikom čišćenja, ili predugo čišćenje, mogu izazvati pucanje i skidanje emulzije.

Kod mokrog čišćenja mere opreza su znatno veće. Identifikacijom fotografskog procesa (ukoliko je precizna i pouzdana) može se odrediti koje od tehnika mokrog čišćenja su prihvatljive, a koje ne. Pre čišćenja preporučljivo je, ipak, uraditi test na samoj fotografiji. Takvi testovi izvode se obično tako što se u nekom neupadljivom delu fotografije, najčešće negde u uglu, postavi kap vode (ili nekog drugog jedinjenja ili rastvora namenjenog za čišćenje), sačeka se 30–60 sekundi, a zatim se kap ukloni komadom papira za upijanje. Na mestu na kome je bila kap proveriti se da li je oštećena emulzija.

Mokro čišćenje izvodi se štapićem na čijem je vrhu komad pamučne vate (kao kod štapića za uši). "Kotrljanje", odnosno konstantno okretanje vate prilikom čišćenja jedini je prihvatljiv način, jer se, u suprotnom, nečistoća samo prenosi dalje po površini i može izazvati mehaničko oštećenje emulzije. Komadiće vate neophodno je češće menjati. Sredstva koja se koriste pri metodi mokrog čišćenja počinju od destilovane vode, etanola, acetona, do različitih rastvora dobijenih njihovom kombinacijom, ili specijalnih proizvoda za čišćenje. Dobri rezultati čišćenja mogu se postići čak i upotrebom ljudske pljuvačke, tako što se vata sa štapića nakvasi jezikom. Ljudska pljuvačka je mešavina organskih i neorganskih supstanci. Njen najveći deo čini voda (98–99,5%), a ostatak čine soli kalcijuma, natrijuma, kalijuma, hlora, i različiti enzimi. Zahvaljujući takvom sastavu, ljudska pljuvačka može rastvoriti različite materije.

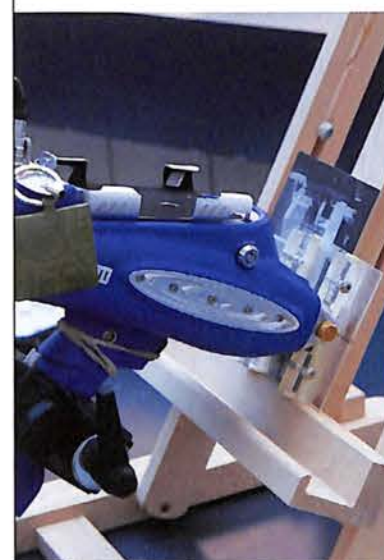
U određenim slučajevima čišćenje nije preporučljivo, ili se mora obavljati izuzetno oprezno – ako je fotografija ručno bojena (što se praktikovalo još od 1840), ako je u prošlosti retuširana, ako postoje fizička ili hemijska oštećenja, bud, ireverzibilne promene u sjaju površine fotografije, ako je površina fotografije nečim premazana ili ako je refleksija srebra vidljiva. Značaj čišćenja fotografija pored poboljšanja izgleda (pojačana vidljivost slike, raspon kontrasta i boja) jeste i preventiva. Ovim postupkom uklanjaju se s fotografije materije koje su uzrokovale oštećenje ili ga mogu uzrokovati u budućnosti, čime se vek fotografije može znatno produžiti.

ZNAČAJ KONZERVACIJE

Program konzervacije i restauracije fotografija sačinjen u instituciji GCI od velikog je značaja za srpsku fotografsku baštinu koja se danas čuva u kolekcijama naših muzeja, arhiva, biblioteka, kao i u privatnim kolekcijama, i koje predstavljaju jedan od osnovnih izvora za različita istraživanja i rekonstrukciju istorije. Ove bogate zbirke obiluju delima najvećih imena srpske fotografije, počevši od Anastasa Jovanovića, prvog srpskog fotografa, zatim dvorskog fotografa Milana Jovanovića, prvog ratnog fotografa Riste Marjanovića, nadrealista Nikole Vuča i Marka Ristića, i mnogih drugih. Zabeleženi su portreti savremenika, dvorski život i portreti vladara, istorijski događaji, običaji, način odevanja, pejzaži, sakralna i profana arhitektura... Dokumentarna i umetnička vrednost ovih zbirki je nemerljiva. Svaka oštećena ili nestala fotografija jeste zauvek izgubljena informacija, a gubitak remek-dela fotografskih majstora jednak je gubitku remek-dela bilo koje druge umetničke discipline – slikarstva, vajarstva, grafike...

MILICA ĐORĐEVIĆ

Učesnik radionica za konzervaciju i restauraciju fotografija u organizaciji Getty Conservation Institut, Northeast Documentation Conservation Center, Metropolitan muzeja i Akademije umetnosti u Bratislavi.

XRF analiza i identifikacija fotografskih procesa – jedna od najsavremenijih metoda identifikacije. Fotografija: Getty Conservation Institute

Levo: Fotografija oštećena vlagom usled nepropisnog skladištenja. Privatna kolekcija M. Đorđević

Desno: Mikroskopska analiza fotografija u laboratorijama Metropolitan muzeja u Njujorku. Snimila: M. Đorđević

dugujem što me je naučio da vidim i ono što se nalazi iznad ili ispod mene. Mnoge fotografije Kertez je snimio s prozora zgrada, gledajući odozgo ka ulici, parku, ljudima... Poučen time, sada znam gde moram da budem da bih snimio fotografiju kakvu želim, odakle ću dobiti najbolji ugao, odakle će pogled biti najbolji. Sada to činim instiktivno."

Denis Hodžis rođen je u Pratu (Pratt, Kansas, SAD), a trenutno živi u Budimpešti (rodnom gradu Andre Kertez). Kaže da je Evropa vrlo fotogenična: "postoji barem osam milijardi stvari koje možete fotografisati, od starih zgrada, do igre senki i mističnih lokacija." U njegovim fotografijama vidljiva je ljubav prema portretisanju zgrada. Priznaje da voli dizajn, ali smeje se insinuciji da bi mogao biti frustrirani arhitekta. "Uvek sam uživao u gledanju zgrada, u njihovoj lepoti. Još kao dete bio sam

opčinjen drvenim ambarima u mom rodnom Kansasu, njihovim oblicima, teksturom..." Većina Denisovih fotografija su crno-bele. "Volim crno-bele fotografije jer je na njima snimljeni prizor sveden na osnovne elemente: kompoziciju, dizajn, kontrast, sadržaj. Pažnju vam ne remeti nedoumica kao, na primer: "Zašto ovaj čovek nosi žutu majicu?" Ili, "Zašto je ova plava zgrada pored bele?" Boje vas mogu ometati često. A isto tako, boja vas ne može spasiti – kada snimak prebacite u crno-belo ili imate dobru kompoziciju ili nemate fotografiju uopšte. Snimao sam serije fotografija, u stvari, i dalje ih snimam, koje su suštinski monohromatske. Fascinantno je to što, iako smo svuda "bombardovani" bojom, i dalje možete pronaći prizore koji su originalno (prirodno) monohromatski. Fotografisanje senki jedna je od Denisovih najčešćih tema. "Fotografija je interesantna

© DENNIS HODGES, "POŽARNE STEPENICE", NJUJORK

© DENNIS HODGES, "ZGRADE KAO OPTIČKA ILUZIJA", NJUJORK

Neumorni istraživač

DENNIS HODGES

Većina fotografa s vremenom se opredeli za jedan, određeni stil koji postaje karakteristika njihovog rada. Denisa Hodžisa (Dennis Hodges) zanima mnogo više od "praktikovanja" fotografskog zanata. Ne samo da snima mnoštvo različitih motiva već u svom radu koristi različite medije, stilove, kako u analognoj, tako i digitalnoj tehnici. On to poredi s umetničkom slobodom izbora koja dozvoljava izražavanje kroz slikarstvo, keramiku, bronzu ili bitove. Koristi široku paletu "alata" i neograničenih načina izražavanja da bi kreirao svoje fotografije

Prvi fotoaparat dobio je sa osam godina, a prve instrukcije o fotografiji od svog oca. "Tata me je naučio osnovama kompozicije, kao i radu u foto-laboratoriji koju je imao lokalni koledž." Kasnije, na univerzitetu, mentor za fotografiju bio mu je Hauard Stefens (Howard Stephens), koji je uveo Denisa u eksperimentisanje novim tehnikama i procesima koje su ga postepeno približavale fotografiji kao umetnosti. Veliki uticaj na Denisov pristup fotografiji imao je i fotograf Andre Kertez (Andre Kertész). Pronašavši neku staru knjigu s Kertezovim fotografijama, odmah je osetio povezanost s ovim slavim madarskim fotografom. "Njemu

© DENNIS HODGES, "TERASA", MUZEJ TATE MODERN, LONDON

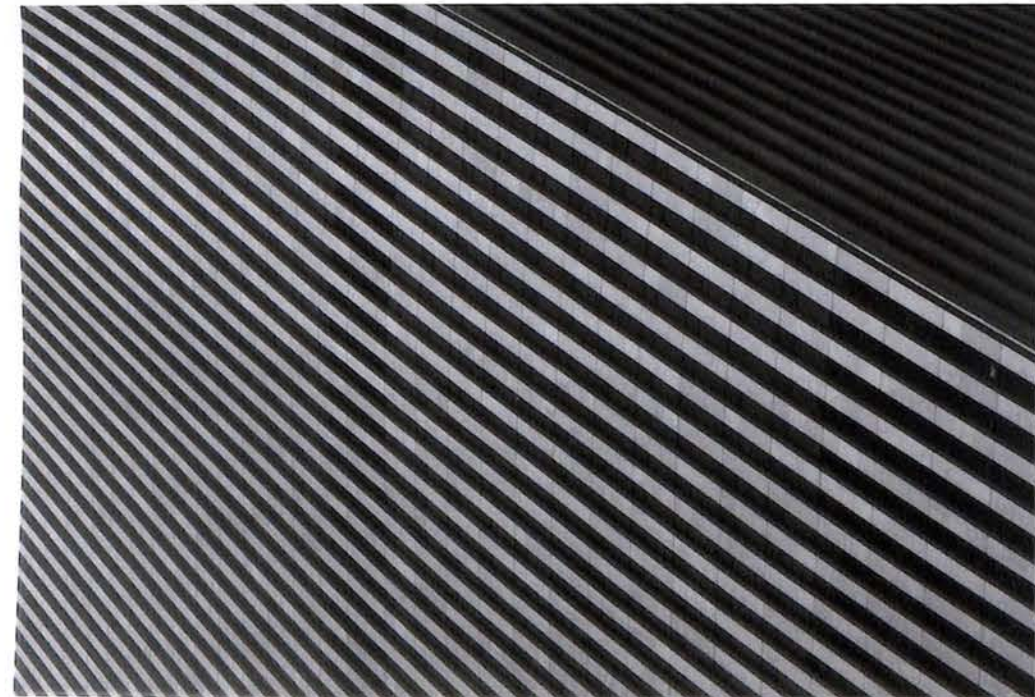

© DENNIS HODGES, "PLAKAT", BUDIMPEŠTA

jedino kada ima neki kontrast. Ako je sve belo – dosadno je. Ako je sve crno, opet je dosadno. Pronaći pravi balans između ove dve krajnosti krucijalno je za svaku fotografiju. Ja namerno tražim igru senke u svakom snimku. Ponekad, fotografija su senke, a ponekad senke kreiraju fotografiju."

Za Denisa Hodžisa fotografija je mnogo više od dobro plaćenog hobija. "Moje srce i moja duša pripadaju fotografiji. Srećom, poslednjih godina, pored poslovnih obaveza imam sve više slobodnog vremena koje u potpunosti posvećujem eksperimentu u fotografiji."

JAY LIEBENGUTH

© DENNIS HODGES, "STRAFTE", NJUJORK

© DENNIS HODGES, "STOLICE", VATIKAN

© DENNIS HODGES, "AKT 115"

"Isteklo vreme", 2006

SAŠA LAZAREVIĆ — KORNI

"Čudna neka Tisa", 2006

Delići stvarnosti

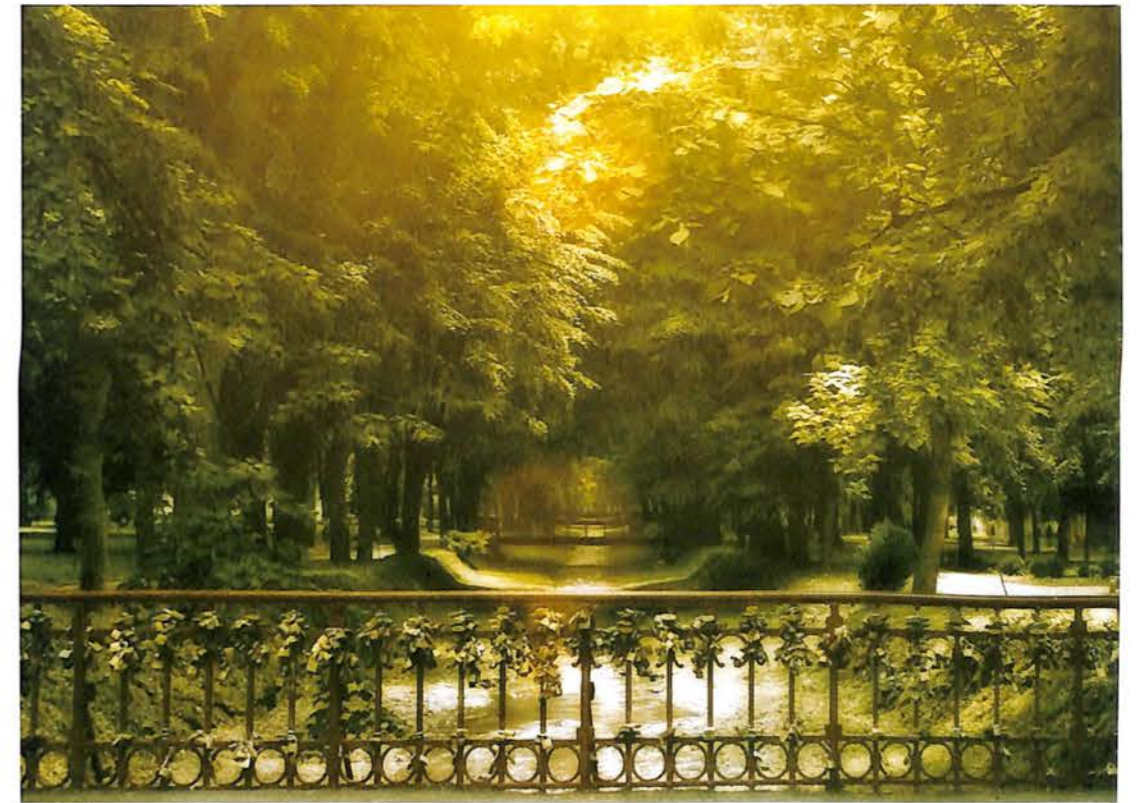
Pod nadimkom Kornji krije se naš stari znanac, Saša Lazarević, koji je za fotografiju "Petlić" dobio drugu nagradu na našem konkursu "Eksperiment" 2007. godine

Pre nekoliko brojeva, čuvena i nagrađivana fotografija Saše Lazarevića pod nazivom "Ludaja" proglašena je za fotografiju meseca. A pre samo pet godina, nesrećnim slučajem, Sašin život potpuno se preokrenuo i od tada je "prikovan" za invalidsku stolicu. Ova teška reč dugo je u Sašinom životu bila sinonim za njegovo psihičko stanje nakon nesreće, sve dok mu, ležeći jednog dana u bolnici, doktor nije doneo jedan časopis "da ubije vreme". U tom časopisu video je fotografiju paraplegičara koji skače u olimpijski bazen. Bila je to fotografija s konkursa World Press Photo 2006, s Olimpijade paraplegičara, a dotični časopis bio je, pogadate, *Refoto*. Ubrzo nakon toga Saša naručuje od svoje supruge da mu kupi sve dotadašnje brojeve časopisa i kreće na dugo i nepovratno putovanje u svet fotografije.

Iz ograničenog sveta u koji je ne svojom voljom upao, uspeo je da, uz pomoć fotografije, otkrije svet mašte i stvaralaštva. Sudbinski ili ne, Saša Lazarević vratio se na neočekivan način vizuelnom izražavanju jer se još kao srednjoškolac bavio slikarstvom, ali zbog nerazumevanja roditelja upisao je građevinu, a ne Akademiju.

"Supstitucija", 2008

"Most ljubavi", 2007

U početku nije imao velike pretenzije u fotografiji – želeo je samo da unapredi svoje porodične fotografije, kako kaže – da ih i drugi rado gledaju. U toj fazi naučio je osnove fotografije, kao i Photoshop, da bi vrlo brzo počeo da istražuje šta je to fotografija i da kreira neke sopstvene imaginarne svetove. Ograničenih pokreta, jer je uvek u invalidskim kolicima ili u stolici, morao je da se prilagodi "statičnom" načinu fotografisanja iz uvek istog ugla, pa najčešće snima fotografije "krokije", koje kasnije spaja u Photoshopu. Delići različitih "stvarnosti", kao deo neke zamišljene slike – slagalice (pazle), pažljivim uklapanjem daju život jednoj novoj

"Odrastanje", 2009

"Pokajanje", 2008

"Miloš i Kača", 2008

stvarnosti. Priznaje da je taj put stvaranja fotografija bio i ostao mukotrpan. I Photoshop je sam naučio, isprobao je jedan po jedan alat, svaki klizač pomerio je levo, pa desno... Naravno, i dalje uči, kroz časopise, knjige i, pre svega Internet, gde pomno prati radove drugih fotografa. Često ga možete sresti na fotografskim druženjima i tzv. fotosafarijima. Tako je i fotografija "Ludaja" nastala u Kikindi. Sačinjena je od sedamdeset fotografija koje su sklopljene u celinu – Sašinu viziju tog događaja.

Na svim fotografijama radi veoma dugo, a često ima problem s nedovršenim fotografijama kojima se iznova i iznova vraća, tražeći savršen balans između mnoštva elemenata koje je u njih utkao. Ponekad se plaši da neće stići da kaže sve što želi. Saša Lazarević kaže da će imati samostalnu izložbu kada bude smatrao da je proizveo dvadeset fotografija iza kojih će stajati i za dvadeset godina.

I. TOMANOVIĆ

Novo mesto okupljanja

Refoto već tradicionalno prati i podržava akcije i projekte koji imaju za cilj da promovišu fotografiju. Tako smo na poziv udruženja Foto Finiš iz Niša otvorili stranice našeg časopisa za priču o veb-sajtu koji bi mogao da okupi sve fotografe na jednom, virtuelnom mestu. Za početak, upoznaćemo vas s njihovom idejom i prvim rezultatima i nastavice da pratimo rad ove nove foto-komune

Izgled glavne strane veb sajta Foto Finiš

Kako bi se podstakla kreativnost mladih, grupa niških fotografa odlučila je da napravi prvi domaći sajt posvećen umetničkoj fotografiji. Svrha ovog sajta jeste diskusija o fotografiji među fotografima kao i propagiranje kreativne fotografije. Za samo tri meseca sajt ima više stotina članova ne samo iz Srbije već i iz Makedonije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske i okolnih zemalja. Sajt Foto Finiš otvoren je za sve autore koji smatraju da su dovoljno kreativni i otvoreni za kritike ostalih autora. Pored revijalnog i takmičarskog odeljka na sajtu, Foto Finiš je imao velikog udela i tokom Međunarodnog takmičenja fotografa "FotoFiniš" o kojem smo pisali u prošlom broju. Što se tiče revijalnog dela sajta, autori prave svoje galerije i postavljaju fotografije nakon čega imaju mogućnost da dozvole ili odbiju kritikovanje svojih fotografija. Intuitivno kretanje kroz sajt i galerije autora kao i novina u postavljanju tri verzije jedne iste fotografije izdvajaju ovaj sajt od sličnih. Pored pisanih kritika, na

PETO MESTO, tema: "Apstrakcija" – Dana.n, "Pearls"

sajtu je postavljena i jedna sasvim originalna novina – vizuelna kritika, gde ostali autori imaju mogućnost da on-lajn izvrše elementarne korekcije (isecanje, okretanje fotografije, konverzija u crno-belo) i ponude svoje viđenje date fotografije. Rangiranje autora "škljocima" i izbor fotografije dana, nedelje, meseca kao i autora godine od strane samih članova jeste pokušaj da se autorima da podstrek i probudi njihova

kreativnost, a na kraju godine najuspešniji autor kao nagradu dobija samostalnu izložbu u organizaciji Foto Finiša. Na ovom sajtu autori imaju mogućnost da učestvuju na takmičenjima koje organizatori pripremaju svake nedelje. Fotografi u toku nedelje dobiju određenu temu za koju mogu postaviti po dve fotografije, a pobjednik se proglašava nakon anonimnog glasanja ostalih autora. Tu je i neizbežni Forum, koji tek treba da se zahukta, kao i mali oglasi.

PRVO MESTO, tema: "Apstrakcija" – Bocky 1, "ET is back"

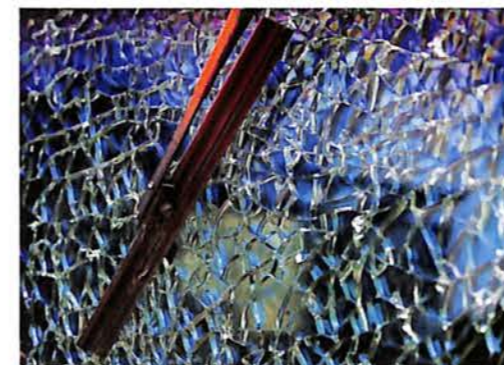
Darec, "Salvador"

ČETVRTO MESTO, tema: "Apstrakcija" – Jefimija, "ZCK"

Delta, "Habanera"

TREĆE MESTO, tema: "Apstrakcija" – Bocky, "Hummered"

Gane, "Samo vas gledam..."

Dejo Majstore, "Izlaz za Moskvu"

Postoji posebna strana za predstavljanje fotografa koji su rangirani brojem nagrada, "škljocera", gledanja i komentarisanja njihovih fotografija. U sekciji Galerija fotografije su razvrstane po temama, što znatno olakšava šetnju po već ionako velikom broju postavljenih fotografija. Iako bi se moglo reći da je Internet zaslužan za porast asocijalnog ponašanja u savremenom društvu, fotografski sajtovi to vrlo često demantuju jer se sve brojnija fotokomuna vrlo rado i lako okupi na nekom od fotografskih dešavanja, samo neko treba da ih pozove.

I. TOŠIĆ

Spektar030bor, "Karavan"

SONY

Alfa 230 kit
18-70mm
NOVO

Alfa 330 kit
18-70mm
NOVO

Alfa 380 kit
18-70mm
NOVO

Alfa 900
telo

Uvoznik i distributer:
Josipović Trade d.o.o
Foto Oprema d.o.o.
Surčinski put 1/0
11077 Novi Beograd
tel/fax: +381-117129107
tel/fax: +381-117129117
tel/fax: +381-117129136
web: www.foto-oprema.com
www.sony.co.rs

UBSKI SALON FOTOGRAFIJE PRIRODA

Četvrtu godinu zaredom održava se manifestacija posvećena fotografijama koje predstavljaju prirodu. Za ovogodišnju izložbu prispele su 264 fotografije od 64 autora iz 8 zemalja, a od prispelih radova žiri je izdvojio 106 fotografija od 53 autora. Nagrade za kolekciju dobili su: Zoltan Bisak, Duško Damjanović, Saša Preradović, a pohvaljene su fotografije Miroslava Jeremića. U kategoriji pojedinačnih fotografija nagrađeni su: Fadil Šarki, Milan Živković, Branislav Brkić, a četiri pohvale dele Ferenc Koczó, Aleksandar Jovanović, Budimir Jevtić i Zoran Pavlović. Specijalna nagrada Ubskog salona za najbolju makrofotografiju dodeljena je Goranu Bendelji. Izložba će biti otvorena u ubskoj galeriji Sv. Luka, 23. oktobra 2009. godine.

Goran Bendelja, "Čičak", nagrada za najbolju makro fotografiju

Fadil Šarki, "Obala Sitionije", prva nagrada za fotografiju

Branislav Brkić, "Kapadokia 960", treća nagrada za fotografiju

Duško Damjanović, "Drvo 2", fotografija iz drugonagrađene kolekcije

Zoltan Bisak, "Flora 4", fotografija iz prvonagrađene kolekcije

Milan Živković, "Liska", druga nagrada za fotografiju

Učesnici Prvog samita fotografa eks-Jugoslavije na terenu

Prvi samit fotografa eks-Jugoslavije

Leskovački kulturni centar i Foto klub Leskovac, u okviru Dana Grada, organizovali su Prvi ex-jugoslovenski samit majstora fotografije od 9 do 11. oktobra 2009. godine

Sala Centra za kulturu Leskovac: prezentacija časopisa Refoto, fotografske opreme i predavanje Tomislava Peterneka

Cilj ovog projekta jeste da poboljša regionalnu saradnju u oblasti fotografije, pomogne razvoj fotografije kako u zemlji tako i u okruženju. Takođe, podrazumeva promociju fotografije koja obuhvata različite umetničke forme kojima se obogaćuje iskustvo i stvaralaca i publike. Na samitu je učestvovalo trinaest predstavnika Foto-saveza i drugih organizacija iz svih bivših republika SFRJ. Iz Slovenije je došao Silvo Slapar, predsednik Foto-saveza Slovenije; iz Hrvatske Vinko Šebrek, predsednik Foto-kluba "Zagreb"; iz BiH su došli Alija Kamber i Radoje Elez, članovi Asocijacije za umjetničku fotografiju u BiH. Crnu Goru predstavili su Teodora Nikčević i Petar Vujović; iz Makedonije su došli Boro Rudić, predsednik, i Darko Petrovski, sekretar Foto-saveza Makedonije, a Srbiju su predstavljali Branislav Brkić, predsednik, Stevan Ristić komesar za FIAP i Geza Lenert, član Umetničkog saveta FSS. Samit je počeo u četvrtak 8. oktobra u Centru za kulturu Leskovac otvaranjem zajedničke izložbe fotografija učesnika Prvog samita pod nazivom "Fotografija kao sredstvo komunikacije". Sledećeg dana, nakon obilaska i fotografisanja Leskovca, popodne je proteklo predavljanjem učesnika i foto-organizacija u vidu digitalnih projekcija. Subotu su učesnici proveli snimajući na

terenu planinu Kukavica, reku Vučjanka i hidrocentralu "Vuče", a u popodnevnom satima su u sali Centra za kulturu prisustvovali prezentaciji časopisa Refoto. Potom je usledilo predavljanje novih tehnoloških dostignuća koje nudi Profoto rasveta i Nikon foto-oprema, a nakon toga je Tomislav Peternek održao predavanje o

noviskoj fotografiji. Poslednji dan Samita učesnici su proveli snimajući originalne motive među uzgajivačima čuvene leskovačke paprike u selu Donja Lakošnica. Izložba fotografija nastalih u okviru Samita biće otvorena u decembru 2009. u Leskovačkom kulturnom centru. Organizatori su predvideli da ova fotografska manifestacija postane tradicionalna i nadaju se da će već sledeće godine uspeti da je prošire različitim novim sadržajima.

B. BRKIĆ

Jedinstvena ponuda u Srbiji!

**VIDEO, FLUO,
HALOGENA,
HMI I BLIC RASVETA**

Baterije i punjači, foto pozadine, zilverice, kišobrani, softboksovi, filteri, adapteri za objektivne, zonerice, dodaci za bliceve, stativi, flash trigeri

FOTO SVET

www.fotosvet.rs

Beograd,
Bulevar kralja Aleksandra 84,
011/344 84 77
moneta93@gmail.com

Nova niža cena za preko 500 artikala!

Na festivalu Sing Sing u Goroki

Papua Nova Gvineja

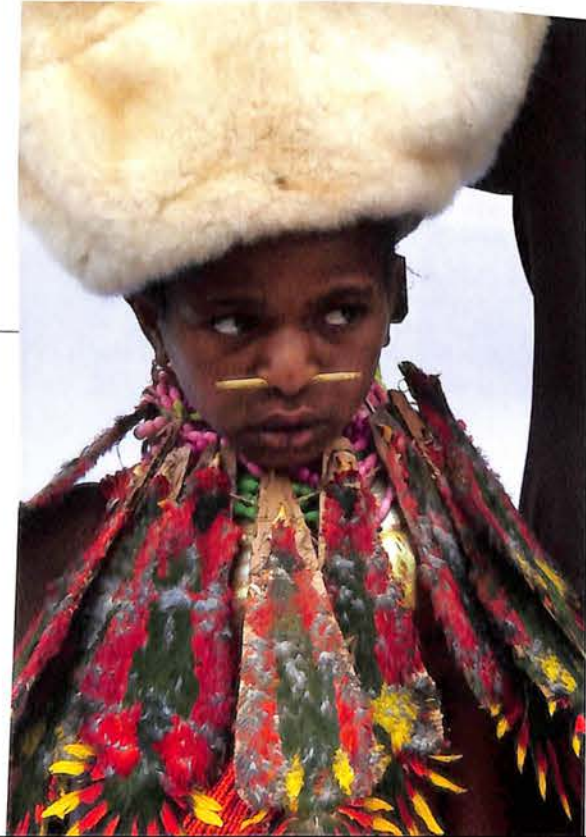
ŽELIMIR ČERNELIĆ

Od dana kada je prvi istraživač s fotoaparatom pokušao snimiti nekog domoroca u udaljenom kraju, javlja se problem snimanja nepoznatih ljudi. Ni danas se nije mnogo toga promijenilo. Snimiti dobar portret ovisi uglavnom o interakciji između fotografa i osobe koju snima. U brojnim zemljama i danas ljudi ne žele da ih snimaju, neki čak misle da im se na taj način krade duša. Bez obzira gdje se nalazimo, osnovno je pravilo da se osoba pita može li se snimiti. Ukoliko ne poštuju ovo pravilo, a nažalost, to nije uvijek moguće, morati ćete se pouzdati u svoje brze noge – kao što se to meni nekoliko puta desilo

Odlazak u zemlju koja je poznata po tome da su u njoj živjeli posljednji kanibali postavio je u mojoj glavi brojne upitnike. Cilj mi je vidjeti tri lokalna običaja. Obred inicijacije u Simbaju, "Head giving" (davanje miraza) i festival "Sing Sing" u Goroki. Do Simbaja nema ceste, udaljen je 160 km od prvog većeg naselja. Jedina veza sa svijetom jeste mali aerodrom na koji jedva da može sletjeti i najmanja "cesna". Do sela je nekih dvadesetak minuta hoda, a na pola puta u susret nam dolazi velika grupa ljudi. Bubnjevi se čuju još izdaleka, no ubrzo ih glasovi ljudi nadjačavaju. Gotovo svi su polugoli ili posebno ukrašeni za ovu prigodu. Neki nose lukove i strijele, drugi koplja. Plešu i pjevaju okruživši nas poput počasne garde. Scena je to koju su sigurno proživjeli mnogi istraživači koji su se prvi put pojavili u nekom neistraženom području. Mogu samo zamisliti kakav su grč imali u želucu. Ulaz u selo ukrašen je cvijećem i brojnim dijelovima lubanja pojedinih svinja. Komunikacija sa stanovnicima sela nije nikakva. Ovdje nema previše miješanja klanova jer svi govore drugim jezikom. U Papui ima oko 800 klanova i isto toliko jezika. Srećom, u većim mjestima govore pidžin engleski, pa se mogu donekle razumjeti. Klanovi i jezici razvili su se zbog teritorijalne izoliranosti, a, s druge strane, i zbog borbe za zemlju. S neprijateljem se ne razgovara, zar ne?

"SING SING" FESTIVAL

Goroka je malo planinsko mjesto sa jednim od najljepših festivala u Papui Novoj Gvineji, a sigurno najšarenijem na svijetu. Mjesto gdje se uz brojne različite običaje do nedavno zadržao i običaj nošenja ogrlice od prstiju. Kada bi netko umro, odrezali bi mu prste, osušili ih na vatri, a nakon toga bi ih nanizali na ogrlicu. Cilj ovakve ogrlice bio je pokazati koliko se tuguje za pokojnikom, a takva bi ogrlica ujedno služila kao talisman protiv bolesti drugih zala, a posebno bi šttila od pogibije tijekom ratovanja. Velika izoliranost iznjedrila je i više od dvjesto različitih kultura. Nekada su se ti običaji mogli vidjeti samo unutar jednog klana ili za vrijeme ratovanja. Danas se organiziraju festivali kako bi se ta tradicija sačuvala i kako bi se njom privukli potencijalni turisti.

Dečak posle obreda inicijacije u Simbaju

Dečak na obredu inicijacije u Simbaju

Palijenje vatre za pripremu gozbe u Simbaju

Detalji s obreda inicijacije u Simbaju

INICIJACIJA

Ljudi ovdje žive potpuno prirodnim, jednostavnim načinom života. Sve je podređeno kulturi ženidbe, obitelji i proslavama vezanih uz nju. Stigli smo u trenutku kad su mladi dečki, koji trebaju proći inicijaciju, već zatvoreni u posebnu prostoriju iz koje neće izići do kraja obreda koji traje pet dana. Nažalost, sam čin inicijacije ne smije se snimati. Možda je i bolje tako, neka neke tajne ostanu još neko vrijeme skrivene. Neizostavni deo inicijacije jesu gozba i ples. Na sve strane peku se svinje na neobičan način. Ovdje nema ni ulja ni šećera, kao ni nekih drugih delicija na koje smo naučeni. Ubrzo se ženama u plesu pridružuju i muškarci, ali nekih trideset metara dalje, pa se njihovi različiti ritmovi isprepliću. Maske su toliko šarene i neobične. Svake noći čuju se pjesma i ples, pa mi to vrijeme prolazi u polusnu. Nažalost, imam malo snimljenih fotografija po noći zbog baterija. Ovdje, naravno, nema struje, a ja sam sa samo tri paketa baterija. Na ovakav put treba krenuti sa najmanje pet paketa baterija na punjenje, memorijskih kartica od barem 50 GB memorije ili laptopom. Ritam je sve ubrzaniji zadnjega dana i uskoro se iz prostorije za dječake pojavljuju "muškarci" sa probušenim nosevima. Još su to djeca između sedam i četrnaest godina. Ponekom se još vidi na licu trag suze koja je protiv njegove volje potekla. Kao nagradu za hrabrost neki dobivaju samo komad šećerne trske. Ovdje se dječaci ne vole fotografirati, zbunjeni su oko sve ove halabuke i boli koja im je protiv njihove volje nanesena.

Ljudi plemena Simbai

VJENČANJE I MIRAZ

Kada se paru rodi dijete, a njihovi roditelji su stari, prije nego što umru mora se napraviti "Head giving". Proslava sa pjesmom i plesom ("Sing Sing") na kraju koje ih svi iz klana daruju. Pleme u kojemu smo bili jeste Okifa. Život se ovdje odvija oko poljoprivrede i žena. Žena se mora platiti i to najmanje 400 američkih dolara, što je za ljude koji žive izolirano u šumi i nemaju nikakve mogućnosti zarade novca astronomska cifra. Mnogi se žene "na veresiju", pa im brak nije pravovaljan dok ne plate ženinoj obitelji. Mnogi pola života rade samo da bi imali ženu. Ovdje bi ljude slobodno mogao nazvati divljacima mekoga srca. Odmah poslije doručka odveli su nas na "Sing Sing". Teško je opisati šarenilo i ljude u svemu tome. Na veliki travnati teren ulaze grupa po grupa, svaka različita od one prethodne. Bubljevi, ples i pjevanje – prava kakofonija zvuka, pokreta, mirisa i boje. Šarenilo koje je potpuno zaokupilo sva naša osjetila. Što snimiti u ovom kaosu teško je odlučiti. Ipak, većinom snimam portrete, a ono što me najviše preokupira jeste osobnost i neka unutarnja duhovna snaga ličnosti.

Specificna "sminka" za obred "Head giving" u Goroki

Na festivalu Sing Sing u Goroki

NA TERENU

Vrlo brzo odlučio sam se za snimanje portreta u njihovom prirodnom okruženju. Smatram da je čovjek dio prirode, jer ga je ona upravo takvog stvorila, i da ga upravo takvog treba prikazati. Kada su u pitanju portreti ljudi s tamnijim tenom, svakako treba birati difuznu rasvjetu kako vršna svjetla na tamnoj koži ne bi pregorila, a, s druge strane, da ostane dovoljno detalja u najtamnijim dijelovima. Lošiji svjetlosni uvjeti (oblačno, duboka šuma) odmah donose brojne druge probleme. Malu dubinsku oštrinu zbog većeg otvora blende, potrešenost slike zbog duge ekspozicije i veće "zrno" zbog rada na višoj osjetljivosti.

U ovakvim ekstremnim uvjetima kada se ne može skoro ništa režirati najbolji su zum objektiv. Za ove događaje odabrao sam "Nikonove" zum objektiv: 80–400 mm na tijelu Nikon D70 (osjetljivost postavljena na ISO 400) i 17–35 mm na Nikon D200 (osjetljivost postavljena na ISO 200). Osim vrhunskih profesionalaca koji si mogu priuštiti široku paletu objektiv, ovo je i najbolji izbor za one koji su slabijeg budžeta. Imati dva tijela svakako je dodatan trošak, no nema potrebe za čestim mjenjanjem objektiv, pa se puno brže radi i zbog toga se ne propuštaju neki događaji.

ŽELIMIR ČERNELIĆ

indoor -> outdoor
outdoor -> indoor

Progressive Profitable Printing

HP DESIGNJET L25500 SERIJA ŠTAMPAČA

Upotrebljivost koja nema konkurencije

- Široki izbor materijala za unutrašnju i spoljnu upotrebu
- Visoki kvalitet za unutrašnju upotrebu (1200 dpi)
- Visoki kvalitet za spoljnu upotrebu (do 5 godina sa laminacijom ili do 3 godine bez laminacije testirano prema SAE J2527 standardu)

Sačuvajte vreme i novac uz minimalno održavanje

- Automatsko podešavanje boja i kalibracija medija
- Materijal je odmah nakon štampe spreman za distribuciju
- Nema redovnog dnevnog održavanja

Mislite na ekologiju

- Poboljšajte radno okruženje svojih zaposlenih, nema potrebe za posebnom ventilacijom, nema oznaka za materijale opasne po zdravlje
- Odštampani materijal zadovoljava ekološke standarde
- Materijali bez PVC-a, mogućnost recikliranja

2009
Preferred Partner
GOLD

SOLUTION

Za više informacija o HP Designjet printerima, originalnom potrošnom materijalu, medijima pozovite 064 825 45 19
SolutionJM • Vojislava Illica 2 • 11000 Beograd • 011 308 9500 • office@sjm.rs • http://printing.sjm.rs

PRIREDIO: IMRE SZABÓ

Nikon MAKRO OBJEKTIV ZA APS-C

Pored Nikona D3s predstavljen je i najnoviji makroobjektiv konstruisan i proizveden u "Nikonu" namenjen korisnicima sa senzorom APS-C (ili DX) veličine. To je AF-S DX Micro NIKKOR 85 mm f/3,5 EG VR koji će svakako biti zanimljiv ljubiteljima makrofotografije. Ovaj objektiv ekvivalenta je 127,5 mm, ima ugrađeni SWM (Silent Wave Motor) za veoma brzo uoštravanje, a oznaka VR ukazuje, naravno, i na ugrađeni optički stabilizator slike koji će obezbediti oštru fotografiju i u lošijim svetlosnim uslovima. Detaljnije informacije možete potražiti na internet adresi: www.refot.com. Inače, iz Nikona je saopšteno da je u avgustu premašena brojka od pedeset miliona proizvedenih objektivna ove firme.

Sigma ASORTIMAN ZUMOVA

"Sigma" je predstavila tri nova zum objektivna s kojima se pokriva žižna daljina od 10 do 200 mm, odnosno ekvivalent od 17 do 300 mm, pošto su ovi objektivni namenjeni za upotrebu na digitalnim fotoaparatom sa senzorom APS-C veličine. A to su Sigma 10-20 mm f/3,5 EX DC HSM, koji će se prodavati za 899 evra. Zatim Sigma 18-50 mm f/2,8-4,5 DC OS HSM čija će cena biti 399 evra i Sigma 50 - 200 mm f/4-5,6 DC OS HSM koji će se takođe prodavati po 399 evra. Detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.sigma-foto.de.

NEF fajlova što znači da možete držati okidač pritisnut više od pet sekundi. Kada smo već pomenuli snimanje u DX formatu (Crop Mode) Nikon D3s ima sada tri izbora i to u odnosu 5:4 (30x24), 1,2x (30x20) i već poznati DX (24x16). Ovo će omogućiti lakše kombinovanje uvećanja objektivna i blagog smanjenja veličine fajlova.

Sledeća bitna novost kod ovog fotoaparata jeste i mogućnost video-zapisa HD kvaliteta 1.280 x 720 piksela sa sličnim karakteristikama korišćenja veoma visoke osetljivosti. Sistem autofokusa podržava rad i tokom snimanja filma i u Live View modu. Postoji i jedinstvena opcija Save Selected Frame kojom je moguće označiti i izdvojiti jedan kadar iz video klipa i sačuvati ga kao 9 megapiksela "tešku" fotografiju. Za video snimanje u fotoaparatu je ugrađen i mikrofoni, ali postoji i dodatni ulaz za spoljašnji mikrofoni. Sa senzora ovog fotoaparata prašina se čisti sa čak četiri vrste vibracija koje garantuju besprekornu čistoću, a mogućnost tihog okidanja koju poznajemo još od modela Nikon F4 ponovo je uvedena, pa će oni koji fotografiju u pozorištu, na koncertima ili mestima gde je poželjna tišina, raditi mnogo jednostavnije i slobodnije.

Nikon D3s

Mnogi naši stariji čitaoci se najverovatnije sećaju reklamnog slogana za jedan svetlomer koji je glasio otprilike ovako: "Meri sjaj vrme mačke u džaku za ugali, u podrumu za vreme pomračenja meseca..." Sličan slogan mogao bi da se primeni sada na najnoviji D-SLR fotoaparatu Nikon D3s, s tim da bi se za njega moglo reći da može da snimi crnu mačku u gore navedenim uslovima. Naime, s potpuno novim senzorom FX formata sa "svega" 12,1 miliona piksela može se fotografisati i s osetljivošću od ISO 12.800, a da pritom digitalno zrno (ili šum) kao i boje ostanu na sasvim zadovoljavajućem nivou. Pored toga, postoji mogućnost dodatnog podizanja osetljivosti na čak 102.400 ISO vrednosti, što znači da se može zabeležiti i nešto što ljudsko oko skoro da nije u stanju da registruje, a da i tako snimljene fotografije imaju još uvek korektno mali šum i verne boje. Uz čak pet opcija aktivne D-lighting kontrole (potpuno nove Auto, Extra High, High, normal i Low) znatno su smanjene mogućnosti gubitka detalja u tamnim delovima fotografije. Sportskim fotografima i svima kojima je važna brzina snimanja (9 snimaka punog formata u sekundi ili čak 11 snimaka ako se odabere DX format) biće drago kada čuju da je prostor za privremeni smeštaj snimljenih fotografija (buffer) povećan na čak 48 sirovih

A nakon završenog snimanja fotograf neće gubiti vreme jer će odmah moći da sredi snimke pošto sada na raspolaganju ima ugrađen sistem In-camera Raw processing u kojem se mogu srediti i sirovi fajlovi i to: veličina i kvalitet slike, balans belog, kontrola slike, redukcija šuma, kolorni prostor, vinjetiranje. Moguće je primeniti i digitalnu kompenzaciju ekspozicije. Sve pomenuto daje fotografije spremne za štampu bez potrebe za korišćenjem računara. Naravno, ima tu još puno, puno poboljšanja, kao što je znatno smanjena hromatska aberacija, nov sistem prosvetljavanja senki sa Active D-Lighting opcijom, pristup slici uživo (Live View) pritiskom na samo jedno dugme itd. O njima ćemo opširnije pisati u sledećem broju kada će mu već biti poznata i cena. Više informacija potražite na: www.nikon.rs i www.refot.com.

Hasselblad TRUE FOCUS AF

"Hasselblad" je najavio dva nova modela srednjeformatnog digitalnog fotoaparata, H4D - 60 i H4D - 50, gde brojke 60 i 50 označavaju količinu piksela u milionima, s tim da će se model H4D - 60 u prodaji naći već u novembru ove godine, dok će se drugi model u radnjama naći tek na proleće iduće godine. Specifičnost ovih modela jeste nov sistem autofokusa nazvan "True Focus AF" koji je upotpunjen s takođe novim APL sistemom (Absolute Position Lock) s kojim se postiže apsolutna oština čak i kada se zbog boljeg izreza ili prekadriravanja fotoaparatu blago pomeri. Srž ovog fotoaparata sačinjava sasvim novi APL procesor sa žiroskopskim senzorima s kojim se pamte pomeranja tokom kadriranja

i uz pomoć tih zapamćenih podataka vrši se preračunavanje za postizanje savršene oštine. S ovim modelima izneta je na tržište i nova verzija softvera Phocus 2.0 za koji kažu da je po brzini i preciznosti ravan onim rasprostranjenijim, kao što su Lightroom, Aperture ili Capture One. Hasselblad H4D - 60 prodavaće se po ceni od 29.000 evra dok će se manji brat u prodaji naći za 20.000 evra i zameniti H3D II - 50 model. Detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.hasselblad.com i www.refot.com.

Phase One NOV STANDARD SIHRONIZACIJE

Ovih dana predstavljen je još jedan srednjeformatni digitalni fotoaparatu, novi Phase One 645DF izrađen u saradnji sa "Mamiya Digital Imaging" korporacijom (neposredno pred predaju u štampu ovog broja predstavljen je istovetan model pod nazivom Mamiya) s kojim je postavljen nov standard sinhronizacije blica na 1/1.600 s. Ovaj fotoaparatu ima i zavesni i centralni zatvarač, a u odnosu na ranije modele smanjeno je znatno kašnjenje kod okidanja i ubrzan je rad autofokusa. Na njemu se mogu koristiti digitalna leđa, kako ovog proizvođača, tako i onih koje su proizveli Leaf ili Mamiya. Cena bi trebala da bude oko 5.100 evra. U isto vreme predstavljena su i tri nova objektivna s centralnim zatvaračem i najvećim otvorom blende 2,8, a sa žižnom daljinom od 55, 80 i 110 mm. Cena ovih objektivna kretanje se od 2.130 evra, pa naviše. Detaljnije informacije se mogu pronaći na: www.phaseone.com.

Hartblei SREDNJI FORMAT SA D-SLR OBJEKTIVIMA

Nemačko-ukrajinski "Hartblei" predstavio je svakako revolucionarni proizvod, srednjeformatni fotoaparatu Hartblei CAM na koga se mogu po prvi put na svetu bez dodatka postaviti objektivni sa Nikon ili Canon bajonetom, a takođe se mogu koristiti i leđa bilo kog proizvođača, bilo digitalna ili ona s filmom do 4,5x6 cm. U ovoj odličnoj kombinaciji jedino će cena praviti problem jer će kućište koštati 4.985 evra. Detaljnije informacije o ovome mogu se pronaći na: www.hartblei.de.

Samsung MOBILNI S PRAVIM OBJEKTIVOM

Samsung SCH-W880 je digitalni fotoaparatu i mobilni telefon ujedno, ali ovoga puta ne s malenim objektivom kakav je uobičajen kod mobilnih telefona, već s pravim trostrukim zum objektivom, senzorom od 12 miliona piksela kao i dugmadima za upravljanje i okidanje uobičajenim za kompaktne digitalne fotoaparate. Pošto je ovaj model razvijen u saradnji s firmom Anycall i on će pored uobičajenih funkcija mobilnog telefona imati i GPS i TV prijemnik kao i mnogi drugi modeli mobilnih telefona ovog proizvođača. O ceni još nismo pronašli nikakvu informaciju, ali detaljniji podaci mogu da se potraže na: www.samsunghub.com.

Zeiss I ZA CANON

"Carl Zeiss" širokougaoni objektiv velike svetlosne moći Distagon T* 2,0/28 mm od ove jeseni proizvođače se i sa Canon EF bajonetom, pa će svi oni koji koriste EOS modele ovog proizvođača, bilo digitalne ili analogne, moći da ga koriste i nabave po ceni od 1.150 evra. Oni koji su nekada imali prilike da rade s ovim veoma kvalitetnim objektivom potvrđuje da to i nije previsoka cena u odnosu na kvalitet slike koja s njim može da se dobije. Detaljnije informacije o ovom objektivu, koji se proizvodi i sa "Nikon" i "Pentax" bajonetima, mogu se pronaći na internet stranici: www.zeiss.de/photo.

iphone FOTOŠOP NA MOBILNOM

"Adobe" je predstavio Photoshop za iPhone s kojim se može uraditi osnovna obrada fotografija već u telefonu, a iste se fotografije potom mogu postaviti i na Adobe internet platformi gde može da se dobije 2 gigabajta prostora i to sve besplatno. Doduše, sve ovo funkcioniše za sada samo u Americi, a podrobnije informacije mogu se pronaći na: <http://mobile.photoshop.com/iphone>.

Samyang JEFTINI SUPER ŠIROKOUGAONI OBJEKTIV

Prvo je najavljeno da će manuelni objektiv korejskog proizvođača optičkog i foto-stakla Samyang 2,8/14 mm IF ED VF moći da se kupi i u Evropi i to za oko 260 evra, ali je potom ta vest ispravljena informacijom da će se njegovava isporuka ipak odložiti zbog još nekih tehničkih poboljšanja. Upućeni kažu da po kvalitetu ovaj objektiv neće mnogo zaostajati za sličnim proizvedenim u fabrikama velikih proizvođača, a proizvođače se za "Canon", "Nikon", "Sony" i "Pentax" fotoaparate. Detaljnije informacije možete potražiti na: www.samyang.pl.

PANASONIC LUMIX GF-1 Inteligencija za džep

Panasonic Lumix GF-1 je mali i lagan kao kompaktni digitalni fotoaparati, ali ima izmenljive objektivne i veliki senzor kao D-SLR, tako da je ovaj poslednji LUMIX koji liči na Olympusov E-P1 izazvao veliko interesovanje

BORIS BJELICA

Tržište D-SLR fotoaparata s izmenljivim objektivima neprestano se širi, ali su još uvek mnogo više zastupljeni kompaktni digitalci. Ako se uzme u obzir znatno veći udeo koji su imali SLR fotoaparati s izmenljivim objektivima kada je film bio dominantan, čini se da još ima dovoljno prostora za rast prodaje u ovoj kategoriji. Kompaktni digitalni fotoaparati i pored toga što nude sve više mogućnosti nemaju kvalitet fotografije koji bi se mogao meriti s onim koji daju D-SLR fotoaparati. Kupci uglavnom biraju kompaktnu modelu zato što smatraju da su D-SLR fotoaparati veliki, teški i komplikovani za korišćenje. Prepoznajući ovaj trend na tržištu, firme Panasonic i Olympus napravile su sistem s izmenljivim objektivima koji se temelji na novom "Micro Four Thirds" (mikročetvortrećinskom) sistemu. Koncept je zanimljiv i izaziva sve veće interesovanje. Sigurno da svaki fotograf, bilo da je profesionalac ili amater, koji i pored toga što poseduje D-SLR fotoaparati želi da ima digitalan fotoaparati za džep koji daje približan kvalitet snimljene fotografije kao i njegov D-SLR. Karte je Panasonic prošle godine prikazao svoj prvenac novog "Micro Four Thirds" sistema

Lumix DMC-G1, pitao sam se zašto mora da liči na D-SLR i zašto nema mnogo praktičniji izgled jednog kompaktnog digitalca. Godinu dana kasnije dobijam odgovor jer je svetlost dana ugledao upravo digitalni fotoaparati kakav su svi očekivali i želeli. Pre toga smo videli fotoaparati sličnog koncepta, Olympus E-P1, koji je utemeljen takođe na "Micro Four Thirds" sistemu i koji je dobio pozitivne ocene mnogih fotografa. Izgleda da je vreme pojavljivanja ova dva modela sličnog koncepta bio interni dogovor dva partnera.

Točički za izbor režima rada omogućava jednostavan izbor, a ispod se nalazi poluga za izbor načina okidanja.

Posebno dugme kojim se aktivira snimanje HD video-zapisa bez obzira u kom se režimu rada nalazimo.

Fotoaparati je kompaktni, dobro dizajniran i lagan za upotrebu.

Ugrađeni blic se izvlači iz tela uz pomoć posebnog mehanizma.

Nema ugrađeno optičko ili elektronsko tražilo, ali za njega je Panasonic napravio eksterno elektronsko tražilo (DFC-LF1) koje se postavlja na šinu za blic. Može se podešavati dioptrija i zakretati ga prema gore, ali njegova rezolucija i uvećanje nisu na nivou onoga što imaju fotoaparati s jako hvaljenim elektronskim tražilom kod fotoaparata G1 i GH1.

JEDNOSTAVNO RUKOVANJE: Ne mogu da počnem priču o ovom fotoaparatu, a da ga malo ne uporedim sa Olympusovim E-P1. Razlike u veličini nisu značajne, Panasonic GF1 je malo tanji i modernijeg dizajna, dok je Olympus E-P1 deblji zbog ugrađenog sistema za stabilizaciju slike i napravljen je u retro stilu. Raspored komandi i upravljački meni dosta je sličan ostalim Lumix digitalcima i izuzetno je intuitivan. Otkrićete razne komande koje dobro leže pod prstima, a rukohvat je komforan čak i za veće šake. S gornje leve strane fotoaparata nalazi se točički, kojem zbog veličine više odgovara naziv točak, za izbor režima rada uključujući i režim rada za snimanje HD video-zapisa. Sa strane ovog točička nalazi se dugme za brzo snimanje video-zapisa, tako da možete početi sa snimanjem video-zapisa bez obzira u kom režimu rada se nalazite. To vam omogućava da se vrlo lako prebacujete iz jednog u drugi. Postoji samo jedan točički za izbor komandi, ali to nije veliki problem jer njegovu ulogu možete brzo da promenite samo jednim pritiskom na sam točički, što je vrlo dobra alternativa kada je potrebno birati otvor blende i brzinu zatvarača u manuelnom režimu rada. Displej s dijagonalom od 3 inča nalazi se na zadnjoj strani fotoaparata i jedan je od najboljih koje smo testirali i za svaku je pohvalu. Može se u potpunosti kontrolisati njegovu osvetljenost, zasićenost boja i reprodukciju boja, a osobina koja nas je najviše impresionirala jeste njegova vidljivost i po izuzetno jakom sunčanom danu. Ima ugrađeni blic koji se izvlači iz tela uz pomoć posebnog mehanizma i čudno je klimav, pa ćete morati da budete pažljivi kada je u upotrebi, ali ćete njegovu važnost primetiti kad je potrebno dosvetliti objekte na malim udaljenostima. Zanimljivo je da Panasonic ovaj model nudi u tri boje: crvenoj, crnoj i srebrnoj, a prodavače se i u setu s objektivima Lumix 20 mm f/1,7 i Lumix 14-45 mm f/3,5-5,6.

NEŠTO IZMEĐU: Debata vezana oko toga da li je ovaj fotoaparati D-SLR ili nije može ići u oba pravca. Sa četvortrećinskim senzorom i promenljivim objektivima možete očekivati isti kvalitet fotografije i raznovrsnost koju ima i 4/3 Olympus ili Panasonic D-SLR fotoaparati. Bez tražila možete koristiti displej sa živim prikazom slike kao što je slučaj kod kompaktnih fotoaparata. On je znači nešto između i mogao bi se svrstati u novu hibridnu kategoriju koju bih nazvao sistemskim kompaktnim fotoaparatom. Posедуje Live MOS senzor s efektivnom rezolucijom od 12,1 miliona piksela koji je isti kao i kod većine D-SLR modela novije generacije, tako da je kvalitet fotografije isti kao i kod ovih modela. Za razliku od

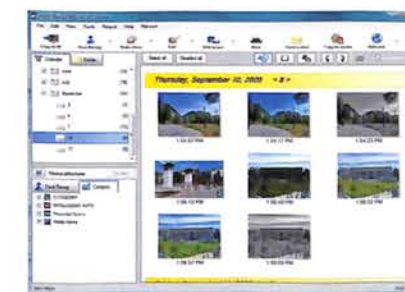
sličnog Olympusovog modela E-P1, ovaj fotoaparati nema stabilizaciju slike zasnovanu na pomeranju senzora nego se oslanja na optičku stabilizaciju slike u samom objektivu. Šta je bolje teško je reći, ali je sigurno da ćete ako poželite da koristite i Olympusove objektivne na Panasonic fotoaparata biti uskraćeni za ovu mogućnost. Objektiv od 20 mm koji se dobija uz fotoaparati ima izvanredne optičke karakteristike, s maksimalnim otvorom blende od f/1,7 i najbolje se uklapa u čitav ovaj koncept. Automatsko izoštravanje je tiho. Za manuelno izoštravanje koristi "Fokus-by-wire" sistem koji, kada okrećemo prsten za manuelno izoštravanje na objektivu, ne pomera mehanički grupu sočiva već se daje signal motoru za pomeranje. Ovakav način izoštravanja omogućava veoma precizno izoštravanje, ali ne i jedinstven osećaj koji imate kod mehaničkog izoštravanja. Bilo bi dobro da ovaj objektiv ima i skalu s postavljenim udaljenostima da bi se unapred mogla postaviti željena udaljenost. Ovaj objektiv nema stabilizaciju slike, ali pored njega Panasonic za sada ima još pet objektivne za Micro 4/3 sistem i svi oni imaju optičku stabilizaciju slike. Naravno, na raspolaganju su i originalni adapteri za korišćenje objektivne iz 4/3 sistema, Leica R-serije i Leica M-serije.

BRZ I INTELIGENTAN: Brzina izoštravanja je na zavidnom nivou i može se porediti sa D-SLR fotoaparata nižeg kategorije. Ne uspeva baš uvek da ulovi objekte koji se kreću, ali zato može da izoštrava u 23 AF polja, da izabere prioritet na lice objekta ili da se izabere objekat prati. Ima i autofokusni osvetlivač koji nam pomaže kada svetlosni uslovi nisu baš najbolji za izoštravanje. Kod manuelnog izoštravanja, kada okrećete prsten objektivne, slika se uveća za 5x ili 10x što znatno olakšava izoštravanje. Može da se utiče na skoro

Displej s dijagonalom od 3 inča i jako velikom rezolucijom nalazi se na zadnjoj strani fotoaparata i jedan je od najboljih koje smo testirali i za svaku je pohvalu.

Postoji samo jedan točički za izbor komandi, ali to nije veliki problem jer možete brzo da mu promenite ulogu jednim pritiskom na njega, što je vrlo dobra alternativa kada je potrebno birati otvor blende i brzinu zatvarača u manuelnom režimu rada.

PHOTOfunSTUDIO 4.0 HD Edition omogućava vam da s većom lakoćom pregledate, uređujete i arhivirate snimljene sadržaje. Koristeći ovaj softver, možete da uređite i uklonite neželjene delove vaših video-zapisa snimljenih u AVCHD Lite formatu. Sadržaje snimljene u AVCHD Lite formatu možete direktno narezati na DVD kako bi ih gledali na Blu-ray Disc plejeru. "Kao alternativu možete koristiti softver kako bi prebacili sadržaj u format MPEG2 i narezati ga na DVD. Ovaj softver automatski sortira vaše snimke u virtualne foldere koji su napravljeni u odnosu na lice koje ste registrovali. Takođe, možete uživati u slajdovima s različitim efektima i koristiti muzičku fonoteku iTunes kao muzičku podlogu, a pokretne slike možete direktno prebaciti na YouTube.

Pored klasičnog kombinovanog USB i video-izlaza ima i HDMI video-izlaz za prikaz fotografije i video-zapisa na televizorima visoke rezolucije i priključak za daljinski žičani okidač.

Za memorisanje snimljenih fotografija koristi SD/SDHC memorijsku karticu koja je jedna od najpopularnijih kartica.

Ovaj fotoaparati koristi za napajanje ne tako malu punjivu Li-jon bateriju DMW-BLB13E kapaciteta 1.250 mAh i s njom je moguće snimiti oko 380 snimaka.

tehnika

DIGITALNI SLR FOTOAPARATI

sve parametre snimanje. Naravno, za one koji neće uvek da se muče tu je inteligentna automatika (IA) koja radi besprekorno u većini situacija i prilagođava se različitim situacijama snimanja. Tu je i velik broj programa s unapred definisanim scenama. Opcija inteligentne ekspozicije (Intelligent Exposure) optimizuje ekspoziciju u svakom delu snimka sprečavajući pojavu "zapušenih" senki i pomaže boljoj reprodukciji gradacije i detalja. Uz to ide i automatska funkcija kompenzacije pozadinskog svetla koja se aktivira svaki put kada fotoaparat detektuje predmet s pozadinskim osvetljenjem.

Može da snima i HD video-zapise s mono zvukom u različitim rezolucijama i u AVCD Lith formatu sa tri različita stepena kompresije ili u Motion JPEG formatu. Sve je podređeno tome da i sami početnici mogu da zabeleže jednostavan video-zapis jer im je i u ovom slučaju na raspolaganju inteligentna automatika (IA). Svaki deo fotoaparata radi svoj deo posla: optička stabilizacija slike neutrališe drhtanje ruku prilikom korišćenja zuma; opcija za prepoznavanje lica automatski prepoznaje lik u sceni i podešava fokus, ekspoziciju, kontrast i boju lica kako bi ona uvek lepo izgledala; inteligentna ekspozicija neprestano proverava nivo svetla samog ambijenta i podešava postavke ekspozicije kako se uslovi menjaju; inteligentni izbor scena automatski podešava jednu od njih (Normal, Portret, Makro, Scensko i slabo svetlo) u zavisnosti od situacije kako bi bio optimizovan vizuelni kvalitet. Ako u toku snimanja videa duva vetar, Panasonic je mislio i o tome, pa će se korišćenjem opcije "Wind Cup" ublažiti buka koju vetar stvara. Panasonic je zaista mislio na sve!

VEĆE JE BOLJE: Problem s kompaktnim fotoaparatima jeste taj da se generalno ne mogu porediti sa D-SLR kada se govori o kvalitetu fotografija. Neki proizvođači su pokušavali da ponude veći senzor u malim telima, a drugi da poboljšaju izlazni signal. Ali na kraju svih tih pokušaja pokazalo se da je veći senzor najbolje rešenje. Ono što se postiglo razvojem Micro 4/3 sistema jeste da su oba proizvođača, i Panasonic i Olympus, u mogućnosti da naprave novu kategoriju sistemskog kompaktnog fotoaparata sa D-SLR senzorom

koji je poboljšani i uveliko se približio kvalitetu fotografija snimljenih sa D-SLR fotoaparatima. Senzor s efektivnom rezolucijom od 12,1 milion piksela koji je ugrađen u Lumix GF1 može da proizvede izvanredne detalje na fotografijama koji su čak vidljivi i na njegovom displeju. Na monitoru računara fotografije ne gube ništa od svog kvaliteta. Fotoaparat daje vrlo dobro eksponirane fotografije čak i u veoma nepredvidivim okolnostima. Ton boja je impresivan, posebno kad su svetlosni uslovi slabi, tada fotoaparat radi izuzetno dobro. Za tonove kože, Panasonic LUMIX GF1 daje prirodne boje, a automatski balans belog se podešava pomoću ugrađenog blica u uslovima slabog svetla i na dnevnom svetlu bez ijedne očigledne greške u boji. Kada je u pitanju nivo šuma, on je neuočljiv za osetljivosti od ISO 100 do 400, a na maksimalnoj osetljivosti od ISO 6.400 snimljene fotografije imaju izražen šum, ali su i dalje upotrebljive.

! UTISAK

Upoznavanje s ovim malenim fotoaparatom bilo je vrlo uzbudljivo i pred čitavim ovim konceptom je sjajna budućnost, sigurno će se značajnije razviti sledeće godine. GF1 je treći mikro 4/3 Panasonicov proizvod i takođe vrlo zanimljiv fotoaparat koji ima nešto drugačiji koncept nego prethodna dva. Mogućnost snimanja HD video-zapisa jeste dodatak za zabavu, ali takođe i vrlo ozbiljan alat za sve one koji žele puno raznovrsnosti od fotoaparata. Jedini konkurent mu je Olympus E-P1, koji ima skoro identične performanse i retro izgled, ali nisam mogao da se s odlučim koji je fotoaparat bolji. Panasonic ima ugrađen blic, displej veće rezolucije, opciono elektronsko tražilo i brzi autofokusni sistem, dok Olympus ima stabilizaciju slike zasnovanu na pomeranju senzora, sklopivi zum objektiv, dva točkica za izbor komandi i Art filtere. Ono što poslednjih godina izdvađa Panasonic digitalne fotoaparate jeste inteligentna automatika koja se kod ovog fotoaparata pokazala u pravom svetlu. Jedina mana ovog fotoaparata jeste cena koja je duplo veća od D-SLR fotoaparata niže kategorije, a koji daju isti kvalitet snimljene fotografije. Naš džep voli kada je nešto jeftinije, ali donekle imam razumevanja za Olympus i Panasonic jer moraju otplatiti razvoj ovog novog i jedinstvenog digitalnog sistema, a pored toga i kvalitet izrade je na visokom nivou. Za koju godinu, ako ovaj sistem masovnije zaživi, sigurno možemo očekivati i jeftinije digitalce u ovoj kategoriji. Možda će biti više plastike u njihovoj konstrukciji, ali i po nižoj ceni.

- + Kompaktan dizajn, kvalitet izrade, jednostavan za rukovanje, mogućnost podešavanja velikog broja parametara, kvalitet snimljenih fotografija, kvalitetan prikaz slike na displeju, HD video-zapis, inteligentna automatika.
- Nedostatak ugrađenog optičkog tražila, cena.

► TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	PANASONIC LUMIX GF-1
Cena (sa PDV)	telo 61.750 din (650 evra), 83.600 din (880 evra) set sa 14-45 mm 90.250 din (950 evra), set sa 20 mm
Priključak za objektiv-bajonet	Micro 4/3
Faktor uvećanja žižne daljine	2 x
Tip senzora / veličina	Live MOS / 17,3 x 13 mm
Odnos strana senzora	1,5 (4:3)
Efektivna rezolucija	12,1 miliona piksela
Format u kojem snima	JPEG, RAW, RAW + JPEG, (video-zapis) AVCHD Light / QuickTime Motion JPEG
Tražilo	nema (dodatno se može kupiti elektronsko tražilo)
Displej	3 inča (7,6 cm) TFT LCD s 460.000 piksela
Autofokus / krstastih senzora / osetljivost za ISO 100	sistem sa detekcijom kontrasta / 0 do 18 EV
AF osvetljivač	da
Brzina zatvarača	60 s do 1/4.000 s i B
Sinhronizacija blica	1/160 s
Ekspozicijski režimi rada	iAuto, P, A, S, M, C1, C2 i 17 programa sa scenama
Merni sistem	višezonsko, centralno i spot
Ekvivalentna osetljivost (ISO)	Auto i ručno (od 100 do 3.200 s korakom 1/3)
Korekcija ekspozicije	+/-3 EV (korak 0,3 EV)
Korekcija snage blica	+/-2 (korak 0,3 EV)
AutoBracketing	3,5 ili 7 snimaka s korakom +/- od 0,3 do 2 EV
Balans belog	Auto, 5 definisanih opcija, prethodno izmereni i u Kelvinima
Bracketing / fino podešavanje balansa belog	da/ da
Ugrađeni blic	da
Blic TTL sistem	TTL
Tip memorijske kartice	SD / SDHC
Daljinski okidač	žičani DMW-RSL1
Stabilizacija slike	ne (koristi optičku stabilizaciju slike na objektivu)
Kontrola dubinske oštine	da
PictBridge standard	da
Prikljucci	USB 2.0 / video-izlaz / daljinski okidač i HDMI
Napajanje	Li-jon baterija DMW-BLB13 (1.250 mAh)
Karakteristike baterije (prema CIPA standardu)	oko 380 snimaka
Dimenzije / masa (bez baterija i objektiv)	119 x 71 x 36,3 mm / 285 g
Sadržaj kutije	Li-jon baterija DMW-BLB13, punjač, poklopac za telo, kaiš, USB kabal, video-kabl i CD-ROM sa programima
Informacije	www.panasonic.rs

KARAKTERISTIKE

Vreme spremnosti za rad	1 s
Vreme zapisa na memorijsku karticu ¹ /veličina ²	JPEG 1,5 s / 7,5 MB RAW 2 s / 14 MB RAW+JPEG 3,5 s / 23,5 MB
Brzina kontinualnog fotografisanja	3 snimka u sekundi, 7 fotografija RAW formata, a u JPEG formatu neograničeno sa bržim memorijskim karticama

► OCENA

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE	★★★★★
MOGUĆNOSTI	★★★★★
KVALITET FOTOGRAFIJE	★★★★★
SOFTVER I OPREMLJENOST	★★★★★
CENA I KVALITET	★★★★★
UKUPNA OCENA	★★★★★

At the heart of the image

Ivana snima predivne fotografije sa lakoćom

Nikon D3000

Ivana, najtraženiji fotograf ove nedelje.

Nikon kvalitet fotografije od 10.2 megapiksela i EXPEED procesiranjem • Jednostavnija kontrola sa "Vodičem" će vam olakšati fotografisanje • autofokusni sistem sa 11 tačaka za neverovatno oštre fotografije • Ogromni 3.0-inčni LCD displej, editovanje fotografija u aparatu za umetnički doživljaj • Široki raspon NIKKOR objektiv. Dobrodošli u Nikon porodicu sa novim D-SLR D3000.

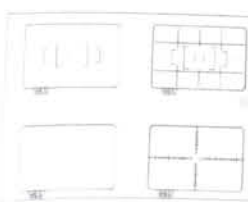
www.nikon.rs

Za izoštravanje u slabijim svetlosnim uslovima Pentax K-7 je dobio poseban AF osvetljivač

Prijemnik za infracrveni daljinski okidač Remote Control F

Za napajanje koristi novu bateriju D-L190 kapaciteta 1.860 mAh koja je manja od one koju su koristili K10 i K20, ali nudi nešto veći kapacitet. Fotoaparat je mali potrošač energije i prema CIPA standardu s njom je moguće snimiti oko 740 snimaka (na primer, njegov prethodnik K20D mogao je u istim uslovima da snimi oko 530 snimaka). Nov dodatni nosač baterija s vertikalnim rukohvatom D-BG4 napravljen je od legure magnezijuma i dobro zaštićen od uticaja vlage i prašine. S njim je moguće pored D-L190 Li-Ion baterije za napajanje koristiti i šest standardnih baterija formata AA.

Ima tražilo koje pokriva 100% vidnog polja, a kvalitet prikaza slike je otprilike isti kao i kod njegovog prethodnika K20D. Kada gledamo kroz tražilo, vidi se AF-ram u kojem su označena autofokusna polja i ram površine spot merenja. Za njega se dodatno mogu nabaviti i četiri različita mat stakla.

Telo je jako i izdržljivo i dobro je obezbeđeno od uticaja prskanja vode i drugih nečistoća zahvaljujući dobroj zaštiti na telu fotoaparata i na dodatno vertikalnom rukohvatu s nosačem baterija.

Koristi SD/SDHC memorijsku karticu (jedna od najpopularnijih), a vrata imaju gumenu zaštitu koja sprečava prodor vlage i nečistoća.

PENTAX K-7 Jak i otporan

Ovo je prvi Pentaxov D-SLR fotoaparat koji može da snima i video zapis u HD kvalitetu, ali to nije sve. Kompaktno D-SLR telo na čak 77 mesta ima zaštitu koja štiti osetljive optičke i elektronske komponente od uticaja vlage i drugih nečistoća

Pentax je ime koje je, ako se vratimo nekoliko desetina godina unazad, uvek privlačilo početnike u fotografiji, a i napredne amatere. On i dalje privlači ovu kategoriju korisnika nastojeći da ponudi što kvalitetniji D-SLR fotoaparat sa APS-C veličinom senzora koji bi mogao parirati jakoj konkurenciji. Nakon robusnih i prilično kvalitetnih fotoaparata Pentax K10D i K20D u ovoj poluprofesionalnoj kategoriji D-SLR fotoaparata, on takođe nudi prilično dobar odnos između cene i kvaliteta i došao je kao pravo osveženje koje izgleda u potpunosti drugačije, samo je rezolucija ista kao kod prethodnika. Pentax s novim K-7 ponovo počinje da se nameće s relativno kompaktnim dimenzijama za jedan D-SLR fotoaparat, a s mogućnošću snimanja video zapisa približio se Canonu i Nikonu kod kojih je ova mogućnost postala standard za sve nove modele.

KOMPAKTAN I OTPORAN: S ovim fotoaparatom Pentax je napravio veliki iskorak napred kada je u pitanju kvalitet izrade. Napravljen je od legure magnezijuma, što znači da se radi o izdržljivom i kvalitetnom fotoaparatu, a uspeo je da u znatno manji prostor ubaci mnogo više mogućnosti nego kod K20D. Tako da je Pentax K-7 jedan od najbolje napravljenih D-SLR fotoaparata u svojoj klasi. I to nije sve, zahvaljujući tome što na čak 77 mesta na telu fotoaparata i 43 mesta na vertikalnom rukohvatu s nosačem baterija ima zaštitu koja štiti

osetljive optičke i elektronske komponente od uticaja vlage i drugih nečistoća. I pored toga što je manji i lakši u poređenju sa K20D, rukovanje s njim je podjednako udobno. Kao i prethodni Pentax D-SLR fotoaparati u jačoj klasi, ima odličan izbor komandi za podešavanje različitih parametara, od načina izbora autofokusnih polja, pa do izbora načina merenja svetla. Primetan je i u potpunosti izmenjen raspored komandi na zadnjoj strani fotoaparata i ima veliki broj izdvojenih komandi, a dodate su i komande za aktiviranje živog prikaza slike i podešavanje osetljivosti. Jednim pritiskom na dugme "info" vidimo na displeju sve postavljene elemente za fotografisanje, a pritiskom drugi put možemo prećicom promeniti neke parametre bez ulaska u meni.

ION S VIDEO ZAPISOM: Nikon i Canon su započeli trend da i D-SLR fotoaparati mogu da snimaju video zapis, pa je i Pentax morao da sledi taj trend. Ovo je prvi njihov D-SLR fotoaparat koji može da snima video zapis sa zvukom u HD rezoluciji. Najveća dostupna rezolucija je 1.536 x 1.024 piksela, što je malo neobično jer se nalazi negde između 1.080p i 720p standarda koji su usvojili ostali proizvođači, a takođe ima i neobičnu proporciju formata slike od 3:2. Dodatne postavke su rezolucija od 1.280 x 720 (720p) i 640 x 480 (VGA). U svim postavkama je moguće snimati sa 30 sličica u sekundi u AVI formatu. Vreme video zapisa ograničeno je na 12 minuta u maksimalnoj rezoluciji ili na 18 i 24 minuta za niže rezolucije, a maksimalna veličina je 4GB. Snimanje video zapisa sa K-7 je jednostavan posao. Dovoljno je okrenuti točkić za izbor režima rada na opciju za snimanje video zapisa i pritisnuti okidač za početak snimanja. Automatsko izoštravanje nije dostupno za vreme video zapisa i potrebno je pre početka izoštriti ili koristiti ručno izoštravanje. Ovo nije veliki nedostatak jer je i kod onih D-SLR fotoaparata kod kojih je to moguće ono sporo i skoro neupotrebljivo, a čuje se i propratni zvuk rada

objektiva za vreme izoštravanja. Otvor blende, brzina zatvarača i osetljivost su postavljeni automatski, a pre početka snimanja jedino je moguće izabrati željeni otvor blende i time kontrolisati dubinsku oštrinu. Stabilizacija slike je takođe aktivna za snimanje video zapisa. Kao i kod ostalih D-SLR fotoaparata daje vrlo dobar kvalitet video zapisa i mogućnost da napravite zapis u vidu pokretnih slika kad vam treba.

BRŽI S NOVIM MOGUĆNOSTIMA: Može kontinualno da fotografiše s brzinom od 5,2 snimka u sekundi do 23 snimka u JPEG formatu ili 15 fotografija u RAW formatu s najbržom SD memorijskom karticom i u maksimalnom kvalitetu. Pentax je jedan od proizvođača koji ima stabilizaciju slike u samom fotoaparatu zasnovanu na pomeranju senzora, a ne u objektivu. Sistem je malo unapređen i sada je moguće da svedemo neoštine nastale usled trešanja fotoaparata na minimum i da fotografišemo s dužim ekspozicijama bez potrebe za specijalnim objektivima sa stabilizatorom slike. Možemo da fotografišemo sa četiri puta dužim ekspozicijama od potrebne, a efekat stabilizacije pre fotografisanja može se videti samo u režimu živog prikaza slike. Takođe, možemo isključiti horizontalno pomeranje senzora kod stabilizacije slike kada je potrebno da pratimo pokretan objekat. Mogućnost pomeranja senzora za stabilizaciju slike iskorišćena je za otklanjanje prašine sa senzora, a pored toga ima zanimljivu opciju uz pomoć koje na displeju vidimo stanje i raspored nečistoće na senzoru.

Pentax je značajno unapredio brzinu kontinualnog fotografisanja, ali i dalje malo zaostaje u brzini izoštravanja koja ne može u potpunosti da isprati ovu brzinu fotografisanja. Ima 11 autofokusnih polja, od čega njih devet ima senzore koji su krstasto orijentisani, koja mogu biti birana automatski ili pojedinačno pomoću posebnog džojstika na zadnjem delu fotoaparata. Moguća je i fina kalibracija

Tradicionalno za "Pentax", dugme za kontrolu dubinske oštine nalazi se u produžetku na prekidaču za uključivanje i isključivanje fotoaparata. Moguće je izbor između klasične optičke kontrole dubinske oštine i digitalne kontrole na displeju fotoaparata za proveru ekspozicije, balans belog i kompoziciju.

Točkić za izbor ekspozicijskih režima rada pored klasičnih nudi Auto, P, Tv, Av, i M. Nudi i dva neobična režima rada: Sv-prioritet na osetljivost i Tv, gde je prioritet dat na otvor blende i brzinu zatvarača, a menja se samo ISO osetljivost.

Kao i većina D-SLR fotoaparata u ovoj klasi ima kontrolni displej sa širokim rasponom informacija o trenutnim postavkama fotoaparata, a moguće ga je osvetliti.

Kolekcija 2009 NOVA IZDANJA PC PRESS-a

Knjiga
**Office i Vista
na radnom mestu**

Dupli DVD - 8 GB
iPC 2008+
Elektronska arhiva časopisa PC,
od aprila 1995. do novembra 2008.

DVD **ePC 1000+**
Dopunjeno i prošireno
elektronsko izdanje knjige PC1000

SPECIJALNI POKLON:
Naručite ePC1000+ DVD i **dobićete besplatno**
knjigu PC1000 – ujedinite najbolje iz oba sveta,
lako čitanje na papiru i lako pretraživanje sa DVD-a

Pozovite telefonom 011/276-5533 ili
poručite na www.pcpres.rs

Ima priključak za eksterni mikrofona za bolji kvalitet zvučnog zapisa kada se snima video-zapis.

Iza jednih vrata nalaze se skoro svi priključci (zajednički video-izlaz i USB, HDMI, priključak za AC adapter).

Ako volite kreativne efekte, svidete vam se filteri koji se nalaze u samom fotoaparatu i ima ih šesnaest. Pored uobičajenih i najčešće korištenih: mono, sepia, balans boja i umekšan fokus, K-7 dozvoljava da imitirate efekte korištenja fotoaparata igračke, promenljivi filter u vidu rasprskivanja zvezde, visokokontrastni izgled, staromodni izgled (uključujući bele ivice kao na starim fotografijama), efekat gde određeni objekat može da zadrži boju, a ostatak fotografije da bude u crno-belim tonovima, HDR efekat i mnogo različitih ilustrovanih efekata, kao što su pastel ili vodene boje.

autofokusa prema fotoaparatu ili objektivu. Može da se registruje dvadeset različitih tipova objektivu koje će fotoaparat sam prepoznati kada se objektiv stavi na fotoaparat.

Ima živi prikaz slike koji se direktno aktivira pritiskom na "Lv" dugme, a kao i većina ostalih D-SLR fotoaparata koristi dva načina izoštravanja. Jedan je na bazi kontrasta koji je jako spor i može biti samo upotrebljiv za studijsko fotografisanje ili snimanje statičnih objekata (kod njega se može izabrati i prioritet na lice osobe koja se fotografiraše). Drugi je tradicionalan način gde se ogledalo spušta da bi se izoštravalo. Nažalost, kod živog prikaza slike na displeju, bez obzira koji način izoštravanja koristimo, ogledalo se uvek podiže i spušta i ne može se blokirati da bi fotografisanje bilo diskretnije. Novina je i mogućnost da u samom fotoaparatu od tri snimljene fotografije (preeksponirane, normalno eksponirane i podeksponirane) možemo napraviti jednu HDR fotografiju s proširenim dinamičkim opsegom.

ISTA REZOLUCIJA: Iako Pentax K-7 donosi jako mnogo novina u odnosu na prethodnika, efektivna rezolucija izmenjene verzije CMOS senzora sa četiri kanala čitanja ostala je ista i ona iznosi 14,6 miliona piksela. I pored toga za njega se može reći da je lider po broju piksela, jer većina konkurenata ima rezoluciju od 12 miliona piksela. Pored zapisa u JPEG formatu kod sirovog RAW formata moguć je izbor između Pentaksovog originalnog PEF ili DNG formata. Snimljenu fotografiju u RAW formatu možemo direktno konvertovati u JPEG format u samom fotoaparatu, a čak je možemo i obradivati.

Fotografije snimljene u JPEG formatu pokazuju visok nivo kontrasta i saturacije boja, a merenje generalno daje dobre rezultate s tendencijom ka podeksponiranosti. RAW fajlovi (oba DNG i PEF) izgledaju mnogo bolje nego fotografije snimljene s prethodnim modelom. Nov procesor za obradu snimljenih fotografija PRIME II ima između ostalog i zadatak da smanji šum na snimljenim fotografijama, a rezultati koje dobijate, kada je osetljivost do ISO 800, dovoljno su dobri za visokokvalitetnu štampu. Za osetljivosti iznad ISO 800, nivo šuma je dobro kontrolisan, ali zaostaje za konkurencijom, a takođe je primetan i nešto manji dinamički opseg. Proširena

BORIS BJELICA

! UTISAK

"Pentax" je napravio velik skok sa K-7 jer je uspeo da u relativno malo telo odličnog kvaliteta izrade napakuje dobre karakteristike na kojima mogu da mu pozavide mnogo veći konkurenti. Takođe, fotoaparat stabilno i čvrsto leži u ruci, a ima velik broj izdvojenih komandi i nudi mogućnost da se u potpunosti prilagodi potrebama korisnika. Kvalitet snimljenih fotografija je jako dobar, mada je primetno da veći broj piksela zahteva i intenzivniju obradu da bi se ispeglo šum. Ipak, kvalitet fotografija i dalje malo zaostaje za konkurencijom. Ko mu je prava konkurencija to je teško utvrditi jer je po dimenzijama i mogućnostima bliži jeftinijim fotoaparatom, Canon EOS 500D i Nikon D5000, ili čak Nikon D90. Međutim, ova tri fotoaparata nemaju tu robusnost i kvalitet izrade, pa je Pentax K-7 po tome približniji fotoaparatom Canon EOS 50D, kojem je bliži i po ceni, i Nikon D300s, koji je u ovom trenutku skuplji. Pentax je napravio dobar posao i na dobrom je putu.

- + Kvalitet izrade tela i rukovanje, otpornost na prskanje vode, brzina fotografisanja, stabilizacija slike, snimanje video-zapisa, meni za obradu fotografija.
- Nivo šuma bi mogao biti manji, manji dinamički opseg, brzina izoštravanja kod živog prikaza slike mogla bi biti bolja.

► OCENA

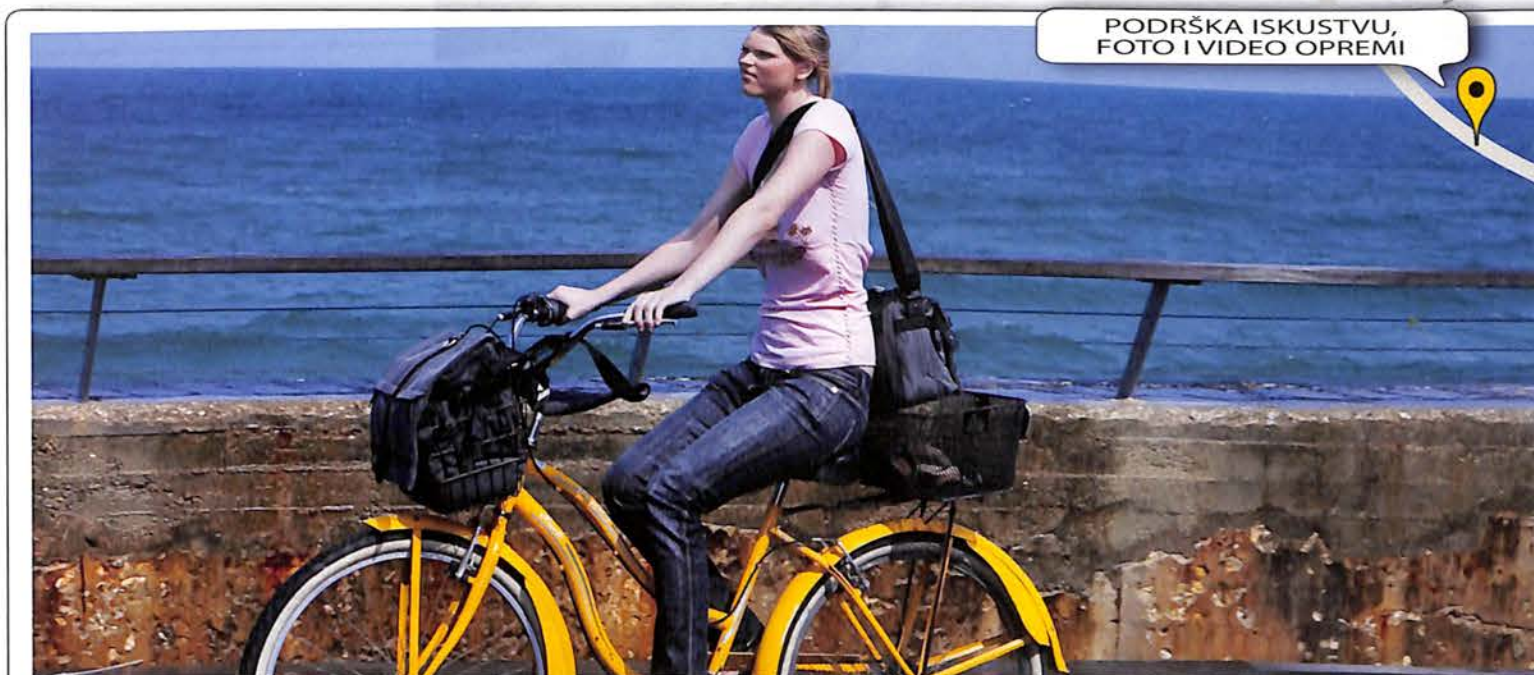
KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE	★★★★★
MOGUĆNOSTI	★★★★★
KVALITET FOTOGRAFIJE	★★★★★
SOFTVER I OPREMLJENOST	★★★★★
CENA / KVALITET	★★★★★
UKUPNA OCENA	★★★★★

► TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	PENTAX K-7
Cena (sa PDV)	119.750 din. (1.250 evra)-telo, 133.000 din. (1.400 evra) set sa DA 18-55 mm WR
Priključak za objektiv-bajonet	Pentax K, KA, KAF, KAF2 i KAF3
Faktor uvećanja žižne daljine	1,5x
Tip senzora / veličina	CMOS / 23,4 x 15,6 mm
Odnos strana senzora	1,5 (3:2)
Efektivna rezolucija	14,6 miliona piksela
Format u kojem snima	JPEG, RAW (PEF ili DNG), RAW + JPEG, Motion JPEG-AVI (video-zapis)
Tražilo	pokriva 100% vidnog polja s uvećanjem 0,92x, korekcija dioptrije -2,5 do +1,5 m ⁻¹
Displej	3 inča (7,65 cm) TFT LCD s 921.000 piksela
Autofokus / krstastih senzora / osetljivost za ISO 100	sistem sa 11 AF polja / 9 krstastih / -1 do 18 EV, izoštravanje na bazi kontrasta kod živog prikaza slike na displeju
AF osvetlivač	da
Brzina zatvarača	30 s do 1/8.000 s i B
Sinhronizacija blica	1/180 s
Ekspozicijski režimi rada	Auto, P, Sv, Tv, Av, TAv i M
Merni sistem	merenje u više segmenata, centralno i spot
Ekvivalentna osetljivost (ISO)	Auto i ručno (od 100 do 3.200 s korakom 1/3) ili ISO 6.400 kao dodatna
Korekcija ekspozicije	+/- 5 EV (korak 0,3 EV)
Korekcija snage blica	-2 do +1 EV (korak 0,3EV)
AutoBracketing	2 ili 9 snimka s korakom +/- od 0,3 do 1 EV
Balans belog	Auto, 7 definisanih opcija, prethodno izmereni i u Kelvinima
Bracketing / fino podešavanje balansa belog	da/da
Ugrađeni blic	GN 13 (ISO 100) i pokriva polje objektivu ekvivalentno 28 mm
Blic TTL sistem	P-TTL
Tip memorijske kartice	SD/SDHC
Daljinski okidač	Remote Control F (bežični) ili elektronski žičani CS-205
Nosač baterija sa vertikalnim rukohvatom	da (D-BG4)
Kontrola dubinske oštine	da
PictBridge standard	da
Živi prikaz slike na displeju	da
Snimanje video zapisa	da
Stabilizacija slike	da (pomeranje senzora)
Priključci	USB 2.0, video-izlaz, HDMI, daljinski okidač, X sinhro priključak, mikrofona i AC adapter
Napajanje	Li-jon baterija D-LI90 (1.860 mAh), s D-BG4 može da koristi i D-LI90 ili šest AA baterija
Karakteristike baterije (prema CIPA standardu)	oko 740 snimaka
Dimenzije / masa (bez baterija i objektivu)	131 x 97 x 73 mm / 670 g
Sadržaj kutije	Li-jon baterija D-LI90, punjač D-BC90, kabl, poklopac za monitor BM-8, USB i video kabl, poklopac za telo, okular i poklopac za okular i CD sa softverima
Informacije	VIP Trading, tel. 011/35-40-940, www.bti.co.rs

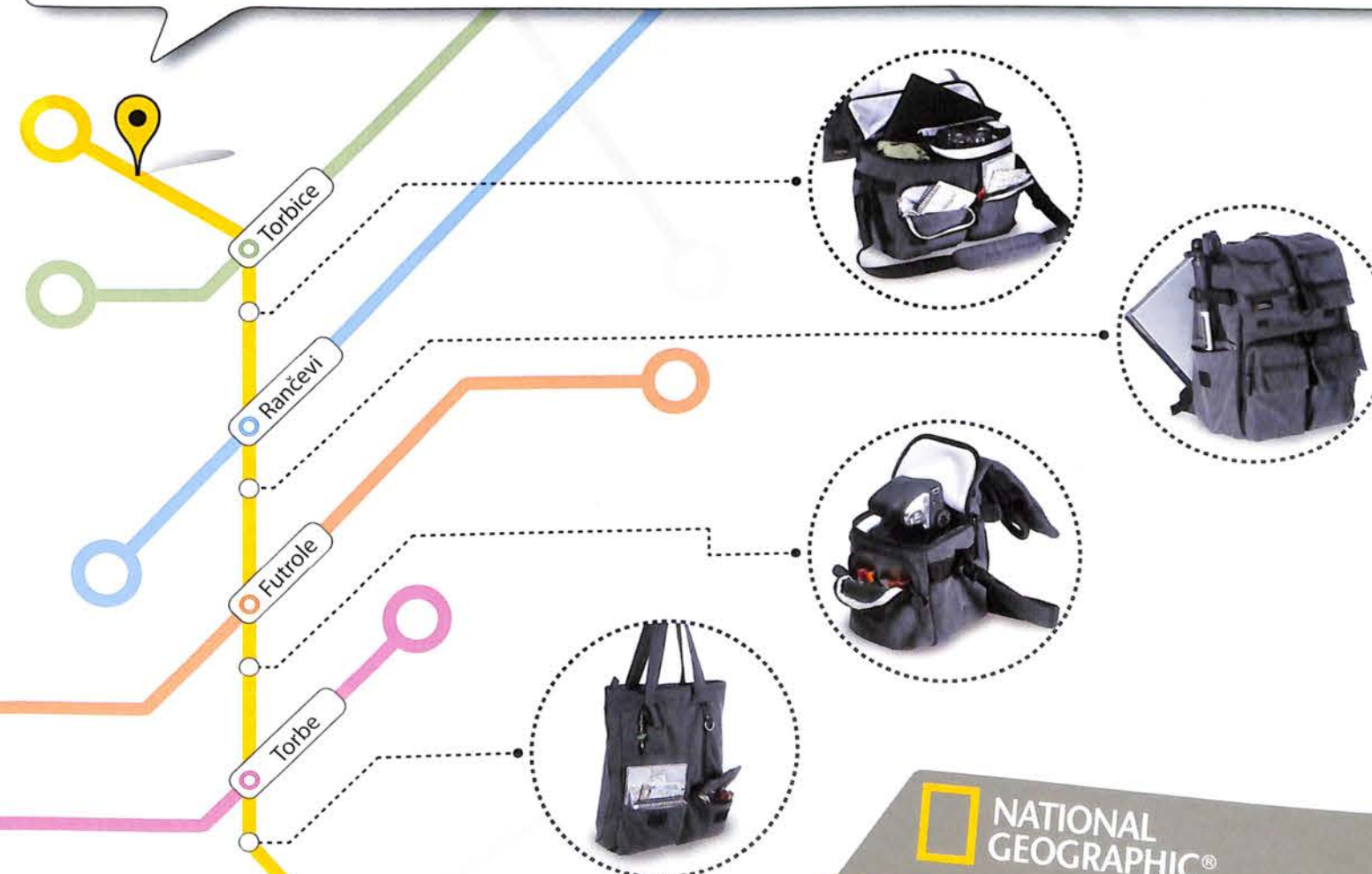
KARAKTERISTIKE

Vreme spremnosti za rad	0,7 s
Vreme zapisa na memorijsku karticu / veličina ²	JPEG 0,8 s / 6,5 MB RAW (12 bit) 1,5 s / 15 MB RAW+JPEG 2 s / 21,5 MB
Brzina kontinualnog fotografisanja	5,2 snimka u sekundi

PODRŠKA ISKUSTVU, FOTO I VIDEO OPREMI

Putujte sa NOVOM WalkAbout kolekcijom!

NATIONAL GEOGRAPHIC®

WALKABOUT

Kolekcija foto torbi

>>> www.supportheexperience.com

REFOTB

Ekskluzivni uvoznik i distributer:
RefotB, Pčinjska 15a, 11000 Beograd,
Telefon 011 6456 151, 308 7004, faks. 011 786 0234, e-mail: info@refot.com

Dok sam se spremao da počnem s pisanjem, shvatio sam da je ovo još jedan test koji neću početi pričom o fotografiji ili foto-opremi, već ću da krenem od modernih socioloških fenomena u vidu Fejsbuka, Flikera i Jutjuba

SAMSUNG ST550

Zabavnjak

Kao što je već poznato, sveprisutni Internet uveo je mnoge novine među omladinom koja voli zabavu, pa je sad podjednako bitno i biti prisutan i što pre objaviti to na Netu. Sve je daleko zanimljivije ako postoje fotografije ili video-zapis koji mogu da se podele s prijateljima. Fotoaparati koji mogu da snime i jedno i drugo, a uz to staju u džep, i kao takvi pogodni su za stalno nošenje, toliko su usavršeni da sad snimaju ogromne fotografije i video-snimke u HD rezoluciji, još su jednostavniji za korišćenje i obiluju cakama koje ih čine privlačnim najvećem broju korisnika. "Samsung" odavno proizvodi kompaktne fotoaparate, ali modeli južnokorejskog proizvođača nikad nisu privlačili mnogo pažnje jer se nisu posebno izdvajali iz mora sličnih proizvoda. Tako je

bilo donedavno, a sada vam predstavljam Samsung ST550 koji se protiv konkurencije hrabro bori velikom količinom fora i fazona.

KARAKTERISIKE: Iako specifikacije kažu da je reč o još jednom modernom kompaktnu s displejom osetljivim na dodir, pažljivije proučavanje vrlo brzo otkriva da nije baš tako. Pre svega, ovo je trenutno jedini kompakt koji ima dodatni displej s prednje strane, a omogućava lakše autoportretisanje. Taj dodatni OLED displej (čič) dijagonale 1,5 inča vešto je skriven iza sjajne prednje maske, a pored standardnog aktiviranja iz menija moguće ga je uključiti lupkanjem. Kada se fotoaparat koristi "normalno", tj. kada je fotograf iza fotoaparata, prednji displej može da prikazuje "smajlija" i tako

izmami osmeh na licu osobe koja se fotografiše. Sašavo, kažem vam...

DISPLEJ: Sa zadnje strane ima displej dijagonale 3,5 inča, široke proporcije slike i osetljiv je na dodir. Naravno, kao što trendovi nalažu, ta osetljivost na dodir praćena je zvučnim efektima i vibracijom tako da je interakcija korisnika s fotoaparatom dignuta na viši nivo u odnosu na slične konkurentne modele. Posebno je dobra mogućnost automatskog izostravanja na ono što je fotograf izabrao dodiranjem. Korisnički interfejs je veoma dobar, a broj parametara na koje je moguće uticati zavisi od režima snimanja koji se koristi, a koji može biti neki od potpuno automatskih, program auto ili neka od predefinisanih scena. Fotoaparat

posедуje i akcelerometar, tj. mogućnost upravljanja fotoaparatom pomoću pokreta, koji nije baš najsrećnije implementiran, i služi za svega nekoliko operacija poput brzog prebacivanja između fotografisanja i snimanja filmova.

Da bi se na žurkama što veći broj drugova i drugarica smestio u kadar, ST550 poseduje objektiv koji kreće od 27 mm, a završava se na 124 mm, što je odličan raspon za većinu primena. Nažalost, maksimalni otvori blende i nisu baš za ponos, te na širokom kraju objektiv može da se otvori na f 3,5, dok se na dužem kraju skupi na mnogo mračnih f 5,9, što znači da je upotreba blica uglavnom neminovna. Situaciju malo "vadi" ugrađena optička stabilizacija.

KVALITET FOTOGRAFIJA: Kvalitet fotografija koje ST550 pravi na zadovoljavajućem je nivou. Ipak, pažljivo birajte osetljivost pri kojoj snimate jer visoke osetljivosti, tj. ISO 800, 1.600 i 3.200 upotrebne su jedino za prikaz na Internetu jer je "akvarel efekat" uzeo svoj danak u detaljima. Samsung ST550 snima i video-klipove u 720 p (1.280 x 720) rezoluciji, sa 30 sličica u sekundi, ali s monozvukom. Brzina autofokusa je zadovoljavajuća i ako ima mnogo svetla, fotoaparat je veoma brz, dok se u lošijim svetlosnim uslovima snalazi nešto lošije i ugrađena lampica za pomoć pri izostravanju mu je neophodna. Naravno, prepoznavanje lica se podrazumeva. Samsung ST550 je jedan od fotoaparata s najvećim brojem mogućnosti za obradu fotografija u samom fotoaparatu, pa je tako fotografije moguće

smanjivati, seckati, bojiti, ali i retuširati. I jedna od najatraktivnijih mogućnosti je ta da vaše kreacije možete gledati direktno na "velikim televizorima" zahvaljujući postojanju HDMI interfejsa.

SRĐAN ABDEE ABDJEVIĆ

! UTISAK

Na kraju, mogu samo da zaključim da je ST550 odličan fotoaparat za nezahtevne korisnike koji vole najnovije "gadžete" koji i fotografiju i snimaju i lepo izgledaju. Ne sumnjam da će mnoge tinejdžerke poželeli ST550 jer, kao što kažu po forumima, "džabe sva priča ako nemaš fotke..."

! OCENA

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE	★★★★★
MOGUĆNOSTI	★★★★★
KVALITET FOTOGRAFIJE	★★★★★
SOFTVER I OPREMLJENOST	★★★★★
CENA / KVALITET	★★★★★
UKUPNA OCENA	★★★★★

+ Oba displeja, raspon objektivna, jednostavna upotreba, koristi mikro SDHC kartice.

- Cena, mali maksimalni otvori blende, kvalitet fotografija pri visokim ISO vrednostima.

► TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	SAMSUNG ST550
Cena (sa PDV)	29.699 dinara (312 evra)
Efektivna rezolucija	12 miliona piksela
Senzor	CCD, 1/2,33 inča
Objektiv	4,7 X, 4,9–22,5 mm ekv. (27–124)
Displej	prednji 1,5 inča, zadnji 3,5 inča osetljiv na dodir
Maksimalan otvor blende	f 3,5 – 5,9
Minimalna daljina izostravanja	5 cm
Stabilizacija slike	da, optička
Format u kojem snima	JPEG
Ekspozicijski režimi rada	Auto, prepoznavanje scene, predefinisane scene
Merni sistem	multi, spot, centar kadra, lice
Ekvivalentna osetljivost (ISO)	Auto i ISO 80/100/200/400/800/1.600/3.200
Video-zapis: dužina / format / maks. rezolucija	HD, 720P (1.280 x 720)
Tip memorijske kartice	interna 55 MB, MicroSD / MicroSDHC
Tip baterije	SLB-07A
Vreme spremnosti za rad	1 sekunda
Dimenzije / masa (bez baterija i objektivna)	100 x 60 x 19 mm / 165 g
Sadržaj kutije	traka za nošenje, punjač, punjiva baterija, USB i video-kabl, CD sa programom
Informacije	STAV, 011/371-33-00, www.stav.rs
Garancija	1 godina

HP DESIGNJET L25500

Da li ste spremni za budućnost?

"Jedan uređaj za sve" odavno je premisa svih proizvođača, pa je tako i kompanija HP ponudila štampač univerzalnih karakteristika i mogućnosti koji jednako kvalitetno štampa na materijalima za unutrašnju i spoljnu upotrebu

U poslednjih nekoliko godina tržište štampača velikog formata doživelo je značajne promene, ali prvenstveno kroz povećanje broja proizvođača uređaja. Sama tehnologija štampe nije imala mnogo promena. Standardne tehnologije su bile i ostale: solventna štampa za spoljnu upotrebu, UV štampa za tvrde materijale i štampa bojama na bazi vode (water-based) za unutrašnju upotrebu.

LATEX TEHNOLOGIJA

Značajan pomak vezan za tehnologiju digitalne štampe velikog formata napravila je kompanija "Hewlett Packard" promocijom Latex tehnologije. Prvi put imamo mogućnost da na istom uređaju štampamo materijal za spoljnu upotrebu (trajnost do tri godine bez laminacije, pet godina s laminacijom), kao i materijal za unutrašnju upotrebu (bez mirisa, vrlo niska emisija štetnih gasova). Neophodno je napomenuti da je kvalitet štampe više nego značajno unapređen, i zahvaljujući izuzetno visokoj rezoluciji materijal odštampan ovim uređajima moguće je posmatrati iz bliza. HP DesignJet L25500, štampač velikog formata sa šest latex boja, donosi mogućnost štampe različitih aplikacija na velikom opsegu medija

i u tim uslovima daje visokokvalitetne rezultate prilikom štampe za spoljnu i unutrašnju upotrebu. Iako je štampa moguća na velikom broju medija različitih proizvođača HP je ponudio brojne, originalne materijale na kojima je moguće postići optimum kvaliteta štampe. Čak 19 vrsta materijala (od kojih je sedam moguće u potpunosti reciklirati) namenjeni su štampanju najraznovrsnijih aplikacija na podlogama za spoljnu i unutrašnju upotrebu, jeftinim i neoslojenim papirima, banerima, samolepljivim materijalima, tkaninama, "mesh"-u i specijalnim materijalima kakav je na primer HP Satin Canvas umetničko platno.

Ono što posebno ističe HP DesignJet L25500 jeste visok kvalitet štampe, velika produktivnost, lako rukovanje, maksimalno smanjen broj poziva servisnim centrima (korisnik sam menja sav potrošni materijal, uključujući i glave za štampanje, dok je čišćenje automatsko). Inovativna HP Double Swath tehnologija omogućava dvostruko brže štampanje jer dve glave istovremeno štampaju istu traku što eliminiše mogućnost pojave bilo kakve nepravilnosti (banding) u štampi. Štampač HP DesignJet L25500 koristi latex boje na vodenoj bazi i može da štampa na eko-solvent medijima s istom trajnošću ako se radi

TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	HP DESIGNJET L25500
Brzina štampe	do 22.8 m ² /hr
Rezolucija	1.200 x 1.200 dpi
Tehnologija štampe	Latex; 6 boja (cyan, magenta, žuta, crna, svetlo cijan, svetlo magenta); veličina tačke: 12 pl
Veličina kertridža	775 ml; glave za štampanje: 6 (2 x žuta/crna, 2 x cijan/svetlo cijan, 2 x magenta/svetlo magenta), 2.112 dizni po glavi)
Mediji	baneri, vinil, backlit, tkanine, papir, mesh, roll, take-up reel, automatsko sečenje za vinil, papir, backlit i tanke banere; 42" modeli: 58 do 106,7 cm; 60" modeli: 58 do 152,4 cm; debljina do 0,5 mm (19,7 mil)

o aplikacijama za spoljnu upotrebu. Odštampani materijal je bez mirisa, otporan na grebanje i vodu (naravno, i mediji na kojima se štampa moraju biti otporni na vodu). Prilikom spoljne upotrebe aplikacije imaju trajnost od tri godine bez laminacije ili pet godina s laminacijom. Materijal odštampan na HP DesignJet L25500 spreman je za distribuciju odmah nakon završetka štampe. Za razliku od svih ostalih štampača za produkciju aplikacija za spoljnu upotrebu štampač je izuzetno lak za upotrebu i ne zahteva nikakve posebne uslove kod instalacije (ventilacija je nepotrebna pošto koristi boje bez mirisa koje su uz to nezapaljive i nisu eksplozivne). Sve funkcije štampača kontrolišu se preko ekrana na prednjoj strani uređaja (isto kao na HP DesignJet Z seriji štampača), osim preko kontrolnog ekrana na samom uređaju, podešavanje i kontrola štampača može se obavljati i preko ugrađenog veb servera. Za visok kvalitet odštampanog materijala zaslužne su funkcionalnosti koje HP ugrađuje u ove štampače. Jedna od njih jeste Optical Media Advance Senzor (OMAS). OMAS je zaslužan za preciznu kontrolu pomeranja medija, posebno pri velikim brzinama. A ugrađeni spektrofotometar se koristi za kalibraciju printera.

PETAR KOSANOVIĆ

Sitnice koje život znače

LOWEPRO OUTBACK SERIJA TORBI FLEKSIBILNE I MODULARNE

Veoma je važno da nas fotoaparati i ostala oprema ne sputavaju prilikom obavljanja drugih aktivnosti, kao što su pešačenje, vožnja biciklom ili planinarenje. Torba treba da obezbedi da je oprema sigurna i dostupna kada nam je potrebna, a kada nam određeni objekti nisu potrebni, taj deo torbe možemo odvojiti. Nova serija modularnih Lowepro Outback D-SLR torbi za nošenje oko pojasa upravo to omogućava. Napravljene su od kvalitetnog vodootpornog mikrofibera, jednodelna konstrukcija pene pruža vrhunsku zaštitu, a petlje na prednjem delu omogućavaju da se na njih mogu kačiti dodatne torbice. Modernog su dizajna, a dve torbice za objektiv njihov su sastavni deo. Uz pomoć "SlipLock" petlje imaju sigurnu i čvrstu vezu. Outback

200 i 300AW imaju prednji džep u koji se može staviti blic, ili nešto drugo od opreme, i remen za nošenje, a u poklopcu glavnog dela nalazi se džepić za nošenje memorijskih kartica. Outback 300 AW poseduje i dodatnu navlaku za kišu. Ove lagane torbe za nošenje oko pojasa nude mogućnost da ih na jednostavan način prilagodimo svojim potrebama.

TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	OUTBACK 100	OUTBACK 200	OUTBACK 300 AW
Boja	crna	crna	crna
Spoljne dimenzije	37 x 17,5 x 23,7 cm	41,5 x 23 x 33,5 cm	55 x 23,5 x 31,5 cm
Unutrašnje dimenzije	17 x 11,5 x 23,5 cm	17 x 17 x 32 cm	27 x 17 x 30 cm
Šta može da stane u torbu	D-SLR sa standardnim zum objektivom, dva dodatna objektivna ili blic i sitan pribor.	Pro D-SLR sa vertikalnim rukohvatom i standardnim zum objektivom (do 70-200 f/2,8) attached; dva dodatna objektivna ili blic i sitan pribor.	Pro D-SLR sa vertikalnim rukohvatom i standardnim zum objektivom (do 70-200 f/2,8) attached; tri do četiri dodatna objektivna ili blic i sitan pribor.
Cena	4.290 din.	5.890 din.	10.990 din.
Informacije	REFOT B, 011/64-56-151, www.lowepro.com		

SENILO ZA DISPLEJ

Jedna od važnih prednosti digitalnih fotoaparata jeste da se snimljena fotografija može odmah videti na displeju, a sada kada i D-SLR fotoaparati imaju živi prikaz slike na displeju i mogućnost snimanja video zapisa, njegov značaj postaje još veći. I pored toga što današnji digitalni fotoaparati imaju kvalitetnije displeje sa specijalnim antirefleksnim slojevima, kada je svetlo jako nije moguće imati kvalitetan prikaz slike na displeju. Jedno od efikasnijih rešenja ovog problema jeste senilo za displej. Sastoji se od pokretnih vratanaca koja u rasklopljenom položaju omogućavaju normalno posmatranje slike na displeju, dok u sklopljenom položaju štite monitor i nisu smetnja kod transporta fotaparata. Proizvođači se za skoro sve D-SLR fotoaparate, a postoje i univerzalna senila za određenu veličinu displeja. Takođe, ima i verzija senila koja imaju uvećavajuće staklo za bolju kontrolu slike na displeju, a koje se sklapa.

CENA: 1.003 din;
1.180 din. (s uvećavajućim staklom)
INFORMACIJE: Moneta d.o.o., 011/34-48-477, www.fotosvet.rs

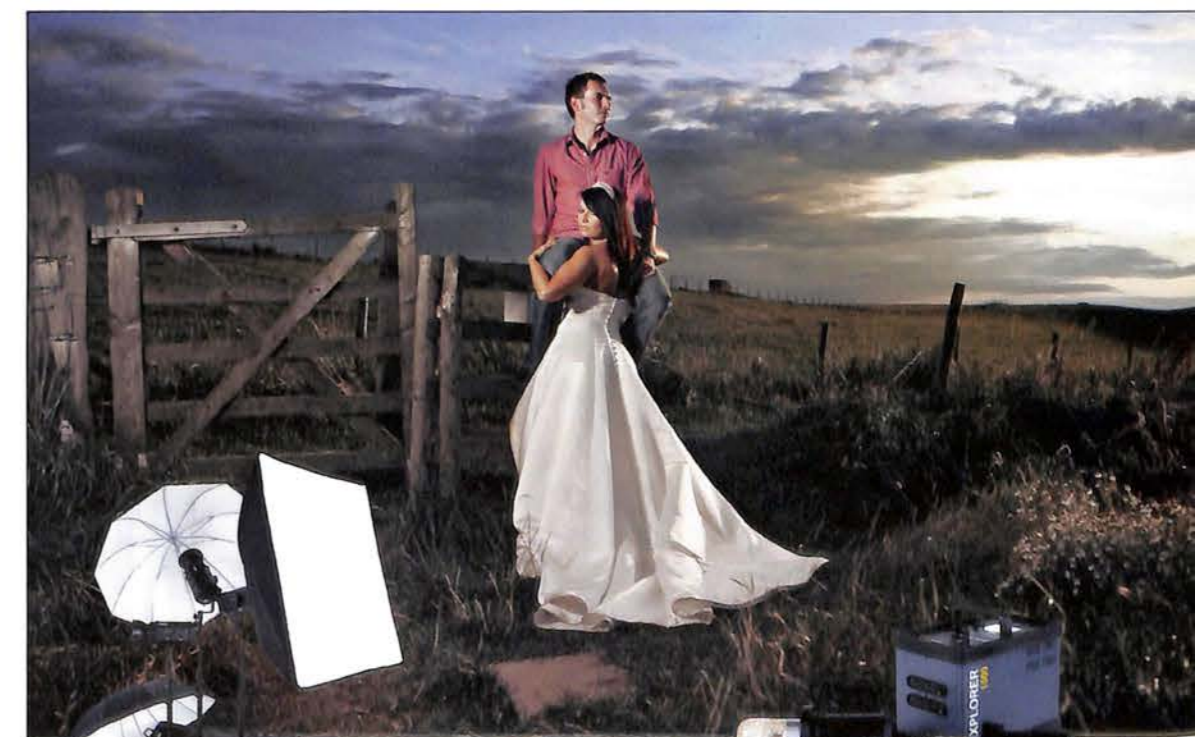

KIŠOBRANI ZA FOTOAPARAT BEZBEDNO I NA KIŠI

Jesen je i kiša više nije slučajnost, ali to ne znači da treba da odložimo fotoaparati. Izuzetno atraktivne fotografije upravo možemo napraviti u momentu kada pada kiša. Naravno, moramo zaštititi fotoaparati, a jedan veoma jednostavan način za to jeste da koristimo kišobran koji se može montirati na stopicu za blic. Prečnik ovog kišobrana nije toliko velik da zaštiti fotoaparati i od jake kiše koja pada sa strane, ali uz njega dobijamo i poseban nosač koji omogućava da se klasičan kišobran montira na stativ za fotoaparati i na taj način mnogo efikasnije štiti fotoaparati. Naravno, ako uz kišu duva i jak vetar, morate paziti da vaš fotoaparati ne bude oboren.

CENA: 826 dinara.
INFORMACIJE: Moneta d.o.o., 011/34-48-477, www.fotosvet.rs

B. BJELICA

BOWENS
INTERNATIONAL

Generalni zastupnik za Srbiju i Crnu Goru
PRO - LIGHT d.o.o. BEOGRAD, www.prolightphoto.net; +381 11 2774 704

Olympus Pen Fv

OLYMPUS Pen F

Najnoviji "Olympusov" digitalni fotoaparati s oznakom PEN 1, objavljeni u broju 62 časopisa, vizuelno u znatnoj meri podseća na poluformatni refleksi fotoaparati Olympus Pen F, koji je sredinom šezdesetih godina prošlog veka bio vrlo atraktivan i cenjen model. Kako je ovaj fotoaparati zanimljiv kolekcionarski primerak, eto dobre zgrade da ga ovom prilikom predstavimo

OLYMPUS KOGAKU (JAPAN)

Firma je osnovana oktobra 1919. godine s ciljem da proizvede prvi japanski mikroskop, koji je, godinu dana kasnije, već bio na tržištu. Sve do današnjih dana, znatan deo njenog proizvodnog programa koristi se u medicini, gde je na samom vrhu. Pomenimo samo gastrokameru, prvu te vrste na svetu. I danas je "Olympus" jedan od najjačih proizvođača mikroskopa.

Kao što je to već običaj kod japanskih firmi, sadašnje ime nije i njeno prvobitno. Naime, kada je počela s radom, ime joj je bilo "Takachiho Seisakusho" (ko će to zapamtiti?). Sledeće ime (1942) bilo je "Takachiho Kogaku Kogyo Co., Ltd." (ovo je još komplikovanije), da bi 1949. godine ime konačno dobilo čitljiviju formu: "Olympus Optical Co., Ltd."

S našeg, fotografskog stanovišta, "Olympus" je daleko interesantniji kao proizvođač fotoaparata. Prvi model "napravljen" je 1936. godine. Bio je to Semi Olympus I, fotoaparati s mehom, za 16 snimaka formata 4,5x6, na filmu tipa 120. Kako u to vreme Japanci još nisu imali pouzdane centralne zatvarače, fotoaparati je imao uvezeni Compur, ali je objektiv bio domaći, Zuiko 4,5/75 mm. O ovom fotoaparatu neću više pisati, ali želim samo da kažem da je njegova kolekcionarska vrednost oko 500 evra, i da je fabrika po njemu

i dobila sadašnje ime. Zanimljiv je i podatak da je posle tog prvog fabrika napravila još preko 400 različitih modela i tipova fotoaparata, što znači da je "Olympus" vrlo ozbiljna firma.

MOJE PRVO ISKUSTVO S OLYMPUSOM

Krajem sedamdesetih godina prošlog veka, "sitniji" foto-amateri snimali su s ruskim Zorkijima, Kievima ili nekim od predratnih fotoaparata za "lajka film". Oni napredniji stigli su do refleksnih Practica ili Exakti i smatrali su se "kraljevima" u odnosu na prethodne. A ja sam sa svojim Nikonom F2A i šest objektivima bio "car" jer je u to vreme u Beogradu, ipak, bilo malo tako dobrih fotoaparata. Naravno, vukao sam tog Nikona svuda sa sobom, i kad je trebalo i kada to nije bio slučaj. Šetajući tako jedne subote, ugledam čoveka s meni potpuno nepoznatim fotoaparatom. I zablenu se u fotoaparati, ali krajičkom oka vidim da se i on zablenu u mog Nikona. I on i ja shvatili smo da smo na istoj (fotografskoj) talasnoj dužini, te je prijateljstvo brzo sklopljeno. Čovek je bio austrijski novinar koji je pisao za Paris Match, a njegov fotoaparati bio je SLR Olympus FTL, s izmenljivim objektivima putem navoja M42, i prvi

put do tada, sa TTL merenjem svetlosti pri otvorenoj blendi. Sprijateljili smo se, pozajmio mi je fotoaparati na jedan dan i u januarском broju Foto-kino revije za 1973. godinu izašao je test Olympusa FTL. Oduševili su me: lakoća rukovanja, meki okidač i standardni objektiv s vrlo visokom moći razlaganja. Posle toga počeo sam da cenim Olympuse, radio sam s više različitih modela, i moje mišljenje o njima - nije se promenilo.

GENIJALNI KONSTRUKTOR MAITANI

Olympus Pen F, kao i mnoge druge fotoaparate ove fabrike (modele Pen serije, Olympuse XA i OM1) smislio je i konstruisao sam "Olympusov" genijalac, inženjer Joshihisa Maitani. On je, svakako, jedan od najpoznatijih konstruktora fotoaparata prošlog veka, ime vredno da se zapamti.

PEN F

Pod nazivom Pen fabrika je napravila dvadesetak jednostavnih malih fotoaparata, popularnih i jednostavnih za rukovanje. Ali, Pen F je nešto sasvim drugo. To je prvi i jedini poluformatni refleksi fotoaparati (za 72 snimka formata 18x24 mm na filmu tipa 135). Jedinstven je jer niko ni pre, ni posle njega, nije napravio tako nešto.

Sredinom šezdesetih godina prošlog veka poluformatni fotoaparati bili su "u modi". Koristili su ih najviše amateri, a prava senzacija bio je "Olympusov" poluformatni refleksi fotoaparati s izmenljivim objektivima, koji je ovom formatu najjednom otvorio gotovo profesionalne mogućnosti rada. Bogat i dobro smišljen pribor, kao i veliki broj objektivima s rasponom žižnih daljina između 20 i 800 mm, uključujući tu i zum objektivima još su više proširili ovu mogućnost.

Godine 1963. iz fabrike je izašao prvi Pen F. Zbog nedostatka klasične pentaprizme, na prvi pogled za njega se ne bi reklo da je to refleksi fotoaparati. Ali, ipak jeste, jer ovaj fotoaparati i nema pentaprizmu, umesto nje ima poro tražilo koje je postavljeno tako da je gornji deo fotoaparata skoro sasvim ravan. Objektivima se menjaju putem Pen F bajoneta. Refleksno ogledalo je povratnog tipa s horizontalnim kretanjem. U centru matstakla je krug s mikroprizmama, oko njega je prsten od čistog matstakla i jedno i drugo olakšavaju uoštavanje. Rotacioni zatvarač, s lamelama od titanijuma, ima raspon ekspozicija između 1 i 1/500 s, kao i B, regulator brzina ekspozicija smešten je na prednjem delu fotoaparata, slično kao kod Robotu. Sinhronizacija za elektronski blic ide do 1/500 s, tj. do najkraće ekspozicije. Film se kod ovog modela premotava u dva poteza poluge za premotavanje:

Uspravni format snimka i titinijumski zatvarač

prvim se napinje zatvarač, a drugim premotava film. Na zadnjem delu regulatora ekspozicija postoji mali bajonet na koga se može priključiti dodatni CdS svetlomer s direktnim merenjem svetlosti.

Pen F proizvodio se do 1966. godine, napravljeno je 190.000 primeraka ovog modela u hromiranoj i crnoj verziji. Kolekcionarska vrednost, Pena F, bez obzira na boju, jeste 150 evra. Ali, ako je oznaka F ugravirana slovom koje podseća na gotiku, to već vredni trideset evra više.

PEN FT

Ovaj model je 1966. godine zamenio prethodni, donevši nekoliko poboljšanja. Najvažnije je TTL merenje svetlosti, što je za to vreme bila velika novost. Film se sada premotava samo jednim (malo dužim) potezom poluge, a fotoaparati je dobio i autoknips koji se aktivira dugmetom smeštenim na samoj poluzi autoknipsa. Kako se za merenje svetlosti koristi poluprovodno refleksno ogledalo, a deo svetlosti se koristi za merenje, slika u tražilu je nešto tamnija u odnosu na prethodni model. Do 1972. godine proizvedeno je ukupno 275.000 ovog modela, uglavnom u hromiranoj verziji. Kolekcionarska vrednost im je oko 150 evra. Crno obojeni Pen FT vrlo je redak, za njega se može dobiti i tri puta više novca.

PEN FV

Model s ovom oznakom pravljen je između 1966. i 1972. godine. Ima sve prednosti Pena FT, ali je na njemu izostavljen TTL svetlomer, upravo da bi slika

u tražilu bila svetlija. Dodatni svetlomer se i na njega može priključiti kao na Pen F. Za šest godina proizvedeno je "samo" 45.000 primeraka, što diže cenu i do 250 evra.

PEN F I PEN FT MIKROSKOP KAMERA

Paralelno s modelima Pen F i Pen FT, u proizvodnji su bile i njihove verzije bez objektivima, predviđene za mikroskopska snimanja. Pen F mikroskop kamera ima kolekcionarsku vrednost 130, a Pen FT do 200 evra.

PRIBOR I OBJEKTIVI

Za poluformatne Olympuse pravljen je vrlo bogat pribor. Vrste i obim prevazilazile su pribor mnogih fotoaparata punog formata od 35 mm. Fabrika je, između ostalog, pravila i originalne adaptere za objektivima "Nikona", "Canona", "Exakte", za navoj M42 mm, kao i za objektivima "Olympusove" OM serije. Navodim, na kraju, bogat spisak originalnih objektivima za Pen F, FT i FV modele:
3,5/20 mm G. Zuiko Auto W;
4/25 mm E. Zuiko Auto W;
2,8/25 mm G. Zuiko AutoW;
3,5/38 mm E. Zuiko Auto Macro;
2,8/38 mm E. Zuiko Auto S;
2,8/38 mm D. Zuiko Auto S;
1,8/38 mm F. Zuiko Auto S;
1,4/40 mm G. Zuiko Auto S;
1,2/42 mm H. Zuiko Auto S;
1,5/60 mm G. Zuiko Auto T;

Refleksno ogledalo sa horizontalnim kretanjem

2/70 mm F. Zuiko Auto T;
3,5/100 E. Zuiko Auto T;
4/150 E. Zuiko Auto T;
5/250 E. Zuiko T;
6,3/400 E. Zuiko T;
8/800 Zuiko Mirror T;
3,5/50-90 mm Zuiko Autozoom;
5/100-200 mm Zuiko Zoom.

Neki SLR sistem fotoaparati punog 135 formata imali su i manji i siromašniji izbor objektivima od Olympusa Pen F, te nije ni čudo što je ovaj "mali" fotoaparati bio toliko popularan.

MIROSLAV NIKOLJAČIĆ
miniko@sezampro.rs

Ovim putem zahvaljujem se gospodinu Milanu Cvetkoviću, beogradskom kolekcionaru, koji je bio ljubazan da mi omogući korišćenje njegovog fotoaparata (Olympus Pen F), čime mi je pomogao u pisanju ovoga članka.

Travel MAGAZINE

premijera subotom u 13.30h na TV B92

repriza utorkom u 23.30h na TV B92 Info

svakog meseca na kioscima

www.travelmagazine.rs

KOMENTATORSKI PAR IVANA & MILAN

Učestvujte i vi

Pošaljite nam vaše fotografije za rubriku Foto-komentar, napišite vaše mišljenje o komentarima i našem radu, predložite vaše ideje kako bismo bili što bolji i vama korisniji. Broj fotografija za slanje nije ograničen, a ako imate bilo kakvu zanimljivu priču "iza fotografije", slobodno je priključite uz fotografiju i rado ćemo je objaviti. Ako vi učite od drugih, znači da i drugi mogu da nauče od vas!

Refoto, za "Foto-komentar",
Pčinska 17, 11000 Beograd

POBEDNIK VASILJE MATOVIĆ, BEOGRAD

Ne znam da li spada u najviše puta snimljene objekte koji simbolišu Beograd, ali je sasvim sigurno da statua Pobjednik predstavlja motiv koji je snimio svaki turista tokom obilaska Kalemegdana. U tako oštroj konkurenciji nije lako snimiti drugačiju fotografiju koja bi privukla pažnju. Moram priznati da je prisutna određena doza simbolike oličena u granju koje sputava skulpturu. Organizacija kadra je takva da masa granja deli fotografiju napola po dijagonalu, ali je skulptura previše pomerena ulevo, što ostavlja previše praznog prostora desno. Fotografija je istovremeno previše siva, to jest, nedostaje malo kontrasta. Kako je loše vreme stiglo, autoru neće biti teško da ponovi snimak.

IGRA BRANISLAV MAMIĆ, NOVI SAD

Odličan kolorit, neobična ali vrlo uspešna kompozicija, prirodnost i neposrednost situacije zaslužni su što je ovo zaista odlična fotografija.

Snimiti dobru i zanimljivu fotografiju dece, pa još svoje, nije lako, jer nam subjektivni odnos ne dozvoljava da sa distance sagledamo stvari i učinimo tu fotografiju dovoljno zanimljivom i za posmatrača koji nisu emotivno vezani za snimljenu decu. Dve devojčice "uhvaćene" su u igri kao u nekom snu obojenom u žuto. A kada smo već kod boje, koja je ujedno i tema ovog broja, žuta simboliše život, radost, optimizam – znači sve ono što povezujemo s decom. Drvo predstavljeno samo kroz svoju senku kao i senke devojčica dodatno naglašavaju atmosferu sna ("dream like"). Petica u svakom slučaju!

JUTRO DUŠAN MIHAJLOV, PANČEVO

Od mnogo fotografija koje je poslao naš čitalac iz Pančeva izdvojio sam ovu jer predstavlja deo serijala koji on neumorno snima tokom maglovitih dana na železničkoj stanici u Pančevu. Više nego dobro prenesena atmosfera jutra, koja uz svetlom samo naznačene šine i perspektivu koja se gubi u nedogled daje veoma efektanu fotografiju. Lepo izbalansirana tonski, pokazuje ni previše ni premalo detalja, tako da nema ni presvetlih niti pregorelih mesta koja su karakteristična za ovu vrstu fotografija sni-

mljenih u kontrastu. Ono što je meni zasmetalo jeste sunčev disk koji se nazire na nebu i privlači pažnju na sebe umesto da pogled prati perspektivu. Proverio sam svoje razmišljanje i izretuširao taj deo. Kako sam već imao otvorenu fotografiju, "flipnuo" sam je horizontalno i time postavio teži deo fotografije na levu stranu tako da prosto usmerava pogled ka tački nedogleda. Malo igranja alatkom Distort ispravilo je perspektivu, pa iako sve ovo nije obavezno (a ni ja nisam sačuvali promene), savet je autoru za preostale fotografije.

VREME NENAD ILIĆ, MLADENOVAC

Za mene svi znaju da nisam preveliki ljubitelj zooloških vrtova jer smo kao najsposobnija vrsta dali sebi za pravo utamničenje svih drugih životinjskih vrsta. Još je gora situacija ako su u pitanju čovekoliki majmuni, koji svoju patnju pretvaraju u rezignaciju dok im se tuga ogleda u očima. Sve je to objedinjeno na ovoj fotografiji i čak mi ne smeta ni to što je boja rešetki skoro identična boji krzna ovog "čoveka iz šume" (orang hutan – na jeziku ljudi Indonezije i Malezije). Jedina zamerka ovoj fotografiji jeste to što su usta presvetla, pa tako maksimalno privlače pažnju, a ona bi trebalo da bude usmerena ka očima. To je lako ispraviti, a autoru savetujem da pokuša da blago potamni šipke i još više istakne oči ove prelepe životinje.

DUEL JOVAN GOJKOVIĆ, ALEKSINAC

Pretpostavljam da bi ovo trebalo da bude priča o iskušenju urađena kroz manje-više uspešan foto-kolaž. Dopada mi se ideja da jedna osoba "glumi" i iskušenicu i iskušenje i spasenje. Drama u kojoj se devojka nalazi dobro je prikazana crvenom bojom, ali, da bi ova priča zaista bila dobra, bilo je neophodno mnogo bolje uraditi montažu. Pozadina je trebalo da bude mnogo čistija,

tj. bez mnoštva nepotrebnih detalja koji nam odvlače pažnju. Takođe, ne dopada mi se bukvalan prizor "iskušenja" na stolu ispred centralne figure. Uvek je mnogo zanimljivije prikazati određenu priču kroz simbole nego kroz direktnu projekciju. Isto tako smatram da naslov ne odgovara fotografiji jer ima i suviše jake sportske implikacije. Ovo je kompleksna tema, pa joj tako treba i priči.

FOTOPREMA

Najveća ponuda profesionalne opreme

DVE
GODINE
GARANCIJE

Canon

TRI
GODINE
GARANCIJE

SIGMA
objektivi
Made in Japan

FOTO OPREMA d.o.o

011/7129-136
Surčinski put 1/o
Novi Beograd

Za aktuelne cene posetite
www.foto-oprema.com

KUTUK

ZORANKO RACHKOV, MAKEDONIJA

Zoranka smo upoznali na skupu fotografa u Makedoniji i, kao što je obećao, poslao je fotografiju koja se njemu sviđa. Ukoliko je posmatramo kao dokument trenutka, ona je sasvim u redu: oluja nad jezerom je prošla, sunce je na zalasku i duga se rasprostrela na nebu. Uz sve to našlo se i trulo drvo čija je struktura veoma fotogenična i prosto mami fotografa da je snimi. S druge strane, ako se pažljivije zagledate, videćete da fotografiju možete podeliti na četiri skoro jednaka dela i tada ćete shvatiti da je svaki deo priča za sebe. Ovo je čest slučaj da autori, kada se nadu pred nekim zanimljivim motivom, jednostavno ne mogu da se odluče i naprave snimak po sredini. Kao što sam nekoliko puta naglašavao, posmatrajte motiv ispred sebe, pogledajte ga kroz okular, pomerajte se levo-desno, gore-dole... Ili jednostavno rečeno: tragajte za savršenim kadrom! Prva i druga četvrtina predstavljaju kontrast teksture drveta i neba, treća se nadovezuje, samo što se u priči pojavljuje i obala jezera kraj koje se nalazi trulo drvo, i poslednja četvrtina, ujedno i najzanimljivija, na najbolji i najsazetiji način prikazuje scenu kraj jezera. Ujedno možemo razmišljati i o konverziji (ili direktnom povećanju, jer se Zoranko još uvek ne odriče filma) prve tri četvrtine u crno-belo čime bi se dodatno istakla tekstura drveta. Već pomenuta poslednja četvrtina veoma dobro izgleda u koloru. Ono što je lako ispraviti jeste relativno loš sken snimka sa filma na kojem je, što zbog loše rezolucije i prevelikog kontrasta, izgubljen jedan deo detalja.

LET

DEJAN STEVANOVIĆ, KRUŠEVAC

Dejan nam je poslao nekoliko sličnih fotografija sa zajedničkim problemom: sve imaju previše širok kadar. Uz sve to u njoj se pojavljuje nekoliko potpuno belih površina koje dodatno odvlače pažnju, a i golub je relativno mali i gubi se u moru razmazanih linija. Ako posmatramo fotografiju onako kako smo je dobili, primetićemo da ima čuveni "ping-pong" efekat, to jest, pogled nam se šeta s jedne na drugu stranu bez mogućnosti da

nade tačku interesa. Iako se borimo protiv klišeja i uobičajene organizacije kadra, ipak je pravac kretanja logičniji sleva udesno, pa ako isečemo višak, suzimo kadar i "flip-nemo" fotografiju, sve dolazi na svoje mesto. Par sitnih retuša na već pomenutim presvetlim površinama i potamnjenim uglovima fotografije dodatno bi usmerili pogled i istakli goluba. Fotografija je sada više nego dobar primer za kreativno upotrebljenu dugu ekspoziciju uz praćenje objekta koji se brzo kreće.

VRŠAČKI VENAC

DARKO SEKULIĆ, VRŠAC

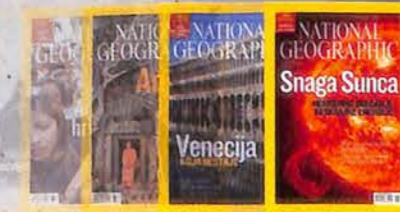
Retko obraćam pažnju na naziv fotografije, ali ovaj mi se posebno sviđa. Sama ideja je takođe dobra, jedino što relizacija nije baš sjajna. Kada ponovimo jedan te isti oblik nekoliko puta, dobijamo uzorak, tj. repetitivnu koja nas vodi kroz scenu tačno tamo gde je fotograf želeo. Tamo gde se uzorak prekine i gde vidimo nov element

(oblik), pretpostavljamo da treba da bude centar fotografije, pa i naše pažnje. U ovom slučaju to je bela nedefinisana fleka koja nema nikakav značaj, a s obzirom na to da je najsvetlije polje u kadru, prvo vidimo nju, pa zatim ostalo. Šteta što je ovaj zanimljivi prikaz pokvaren jednim tako malim, ali značajnim detaljem.

SVAKOG MESECA ZAJEDNO OTKRIVAMO SVET

U PRODAJI
**SVAKOG
PRVOG PETKA
U MESECU**

**NATIONAL
GEOGRAPHIC**
SRBIJA

NAGRADA – Epson Stylus Photo R285: KATARINA GAJIC, Kruševac, "U krugu oka"

KREATIVNA EKSPOZICIJA PRAKSA NA DELU

IVANA ČUTURA, Zemun, "Kaleta"

IVAN TASIĆ, Kruševac, "Distorzija"

DRAGOSLAV VILIMONVIĆ, Zemun, "Čamac II"

ALEKSANDAR V. STOJANOVIĆ, Loznica, "Run for life"

BORIS MRĐA, Beograd, "Kroki"

ALEKSANDAR DEDIĆ, Niš, "I drove all night"

Autor: fotografije Duško Damjanović

Konkurs za najbolju fotografiju na temu

PRAKSA NA DELU

UČESTVUJTE U NAGRADNOM FOTO KONKURSU "PRAKSA NA DELU" KOJI ORGANIZUJE EPSON I ČASOPIS REFOTO, UZ PODRŠKU KOMPANIJE BS PROCESOR.

Konkurs će biti otvoren do 10. novembra 2009. godine. Nakon završenog konkursa najbolji radovi će biti nagrađeni od strane Epsona i adekvatno prezentovani javnosti. Više informacija o konkursu i propozicijama možete pronaći na www.bsprocessor.com/fotokonkurs i www.refoto.co.rs.

EPSON
EXCEED YOUR VISION

ReFoto

BSProcessor
Zajedno možemo mnogo.

ŽELJKO GRGANIĆ, Nova Gradiška, "Vrtuljak"

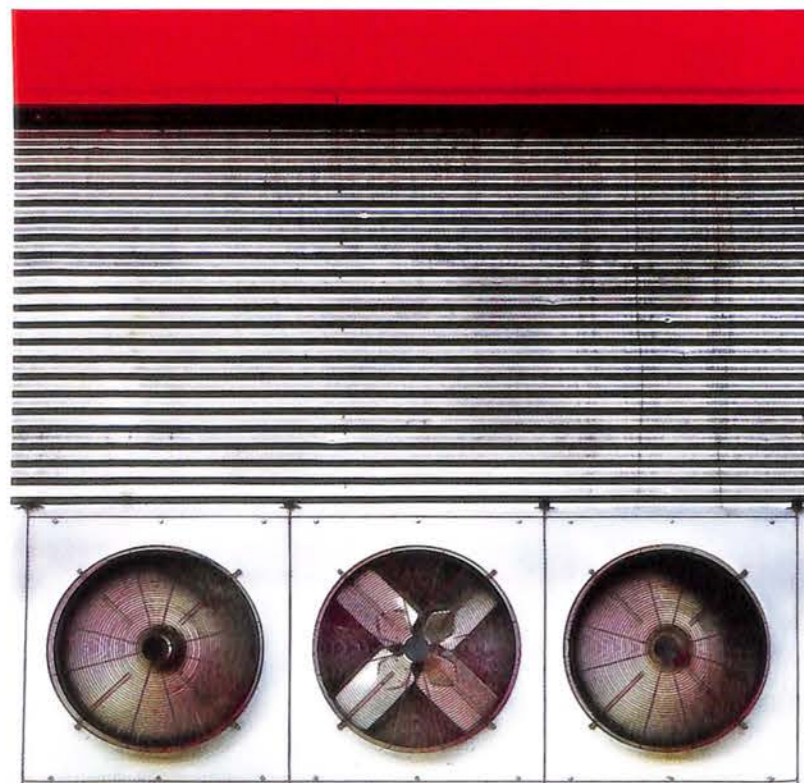
DEJAN DAJKOVIĆ, Podgorica, "Spust na glečeru"

TIJANA JEVTIĆ, Užice, "Brzina svetlosti"

BORIS KOČIŠ, Novi Sad, "Speed 1"

ROMINA MILETIĆ, Bitola, "OXO"

DANKO MIOČINOVIĆ, Novi Sad, "Dvojica protiv ekspozicije"

PREDRAG ILIĆ, Kraljevo, "Photo finish"

MILOŠ STOJANOVIĆ, Niš, "Aspiracija"

ERVIN KREBS, Subotica, "Downhill"

ZLATKO VISKOVIĆ, Atina, Grčka, "Protiv vetra"

HELENA HORVAT VUKAŠINOVIĆ, Zagreb, "Midnight ride"

MARIO RADAKOVIĆ, Sisak, "Old Timer"

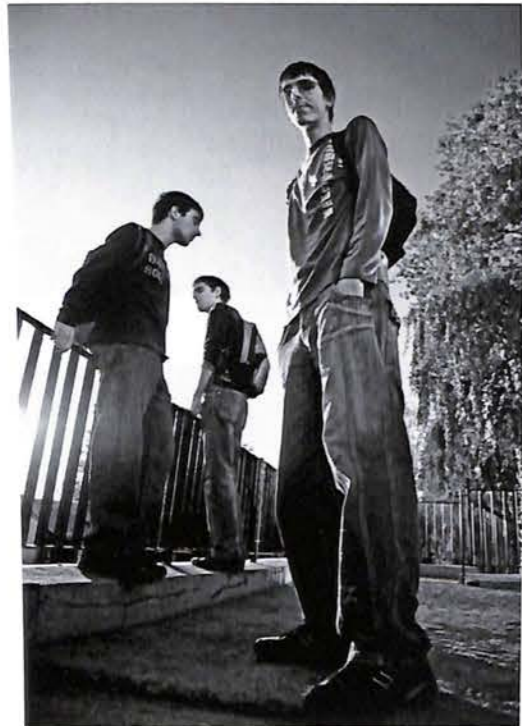
VLADIMIR ŽIVANCEVIĆ, Beograd, "Korači u tami"

SPONZOR KONKURSA

BSProcesor EPSON
Zajedno možemo mnogo. EXCEED YOUR VISION

PROPOZICIJE KONKURSA:

Tema: vezana za rubriku *Praksa na delu*
Broj radova: do 10 fotografija po autoru
Tehnika: analogne i digitalne fotografije
Format: minimalno 13 x 18 cm (za digitalne fajlove 300 dpi)
Radovi moraju biti propisno obeleženi (na poledini fotografije, kod digitalnih fajlova u File Info ili File Properties, upisati naziv fotografije, ime i prezime autora, adresu i telefon, naziv fotoaparata)
ROK ZA SLANJE: DO 10. 11. 2009.
Fotografije slati na adresu: REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd za konkurs "Praksa na delu"

KATEGORIJA: DOKUMENTARNI PORTRET – VESNA KOJIĆ, Beograd, "Školski odmor"

KATEGORIJA: DOKUMENTARNI PORTRET – DANILO PETERNEK, Beograd, "Šaht"

SVET U FOKUSU

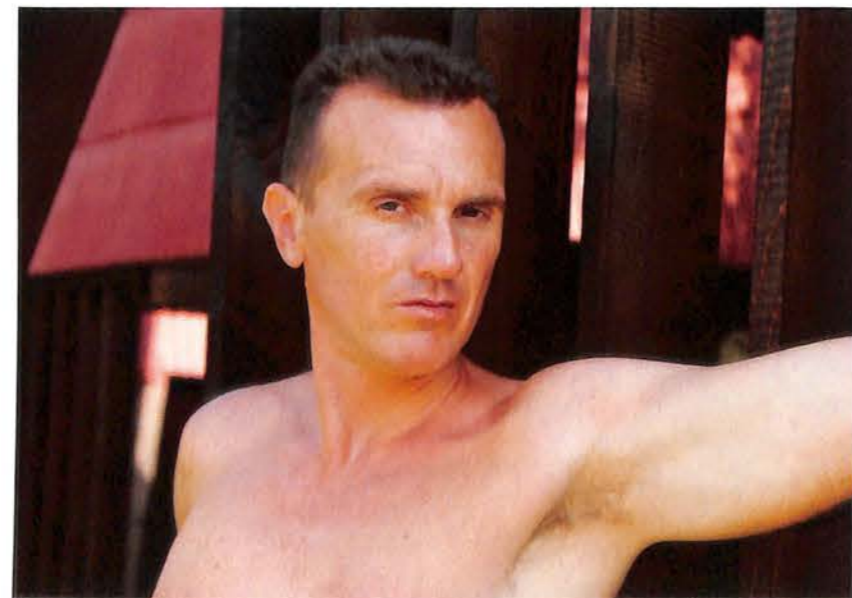
KATEGORIJA: DOKUMENTARNI PORTRET – HARIS ČALKIĆ, Zenica, "Zaštitnik"

KATEGORIJA: DOKUMENTARNI PORTRET – HUSEIN ŠLJIVO, Lug, Prozor, "Posmatrač"

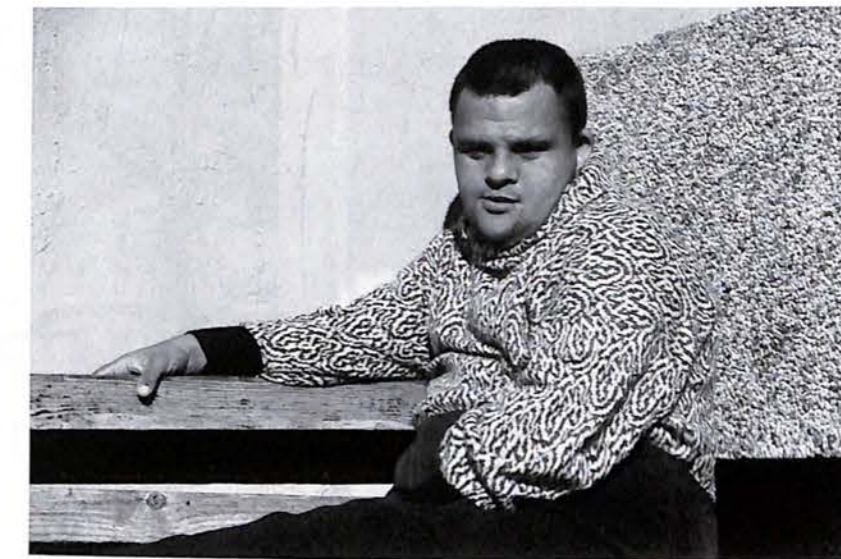
KATEGORIJA: DOKUMENTARNI PORTRET – IGOR ŠLJIVANČANIN, Podgorica, "Tren"

KATEGORIJA: DOKUMENTARNI PORTRET – JELENA POPOVIĆ, Novi Sad, "Rade"

KATEGORIJA: DOKUMENTARNI PORTRET – DRAGAN LAPČEVIĆ, Beograd, "Dečak i pas"

KATEGORIJA: DOKUMENTARNI PORTRET – SINIŠA PONJEVIĆ, Futog, "People from Pazaric centre 1"

KATEGORIJA: DOKUMENTARNI PORTRET – ĐORĐE SIBINOVIĆ, Beograd

KATEGORIJA: DOKUMENTARNI PORTRET – VLADAN SIBINOVIĆ, Zemun, "Komunikacija"

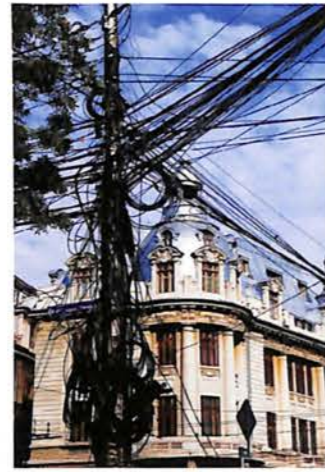
KATEGORIJA: DOKUMENTARNI PORTRET – PREDAG ILIĆ, Kraljevo, "Ritam"

KATEGORIJA: MESTO – JOVAN GOJKOVIĆ, Aleksinac, "After School"

KATEGORIJA: MESTO – ALEKSANDAR CIRIC, Piro, "Put u nepoznato"

KATEGORIJA: MESTO – GORAN STAMENKOVIĆ, Bašaid, "Elektrika Bukurešta"

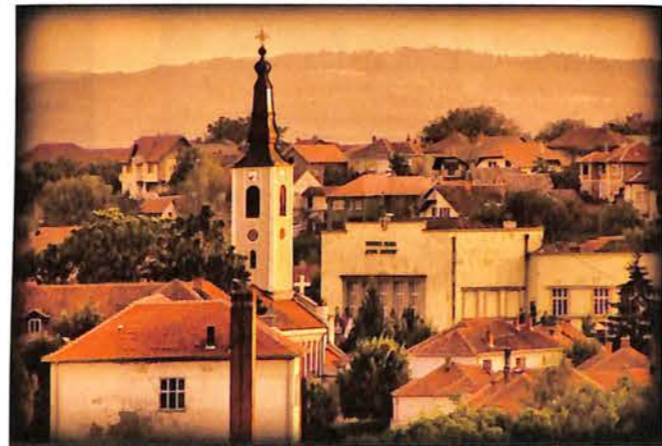
KATEGORIJA: OKRUŽENJE – SANDRA ŠTIMAC, Zagreb, "Pelikan"

KATEGORIJA: OKRUŽENJE – IVICA BRLIĆ, Davor, "Uz vodu"

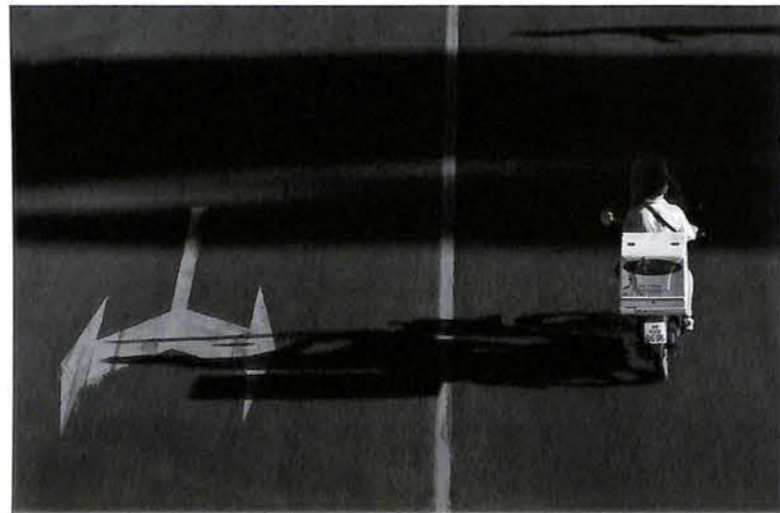
KATEGORIJA: OKRUŽENJE – DRAGAN DROBAC, Šid, "Ravnica"

KATEGORIJA: MESTO – JOVAN GOJKOVIĆ, Aleksinac

KATEGORIJA: OKRUŽENJE – BRANISLAV MAMIĆ, Novi Sad, "Dobar dan"

KATEGORIJA: MESTO – PREDRAG ILIĆ, Kraljevo, "Saobraćaj"

KATEGORIJA: OKRUŽENJE – BRANISLAV FABIJANIĆ, Rijeka, "Ecosystem"

PROPOZICIJE KONKURSA:

SPONZOR KONKURSA

KATEGORIJE:

- **Dokumentarni portret** (snimate portret u ambijentu, na nekom dešavanju, portret specifične grupe ljudi, predstavnike neke zajednice ili određenog zanimanja...)
- **Okruženje** (pejzaži s akcentom na ekologiju koji beleže čovekov odnos prema prirodi)
- **Mesto** (uhvatite puls grada, sela, naselja... na svim prostorima naše zemlje i sveta)
- **Smešna strana sveta** (snimate fotografije neobičnih situacija iz svakodnevnog života s akcentom na smešnu stranu žiota)
- **Reportaža** (predstavite seriju od šest do osam fotografija koja može da objedini sve kategorije ili da se bavi samo jednom) Prima se do deset fotografija po kategoriji. Na svakoj fotografiji mora biti napisano ime i prezime, kontakt, naziv rada i tehnički podaci (opciono) i za koju kategoriju je namenjena.

Format: minimalno 13 x 18 cm (za digitalne fajlove 300 dpi)
 U svakom broju objavićemo izbor od deset najboljih fotografija a glavne nagrade biće dodeljene u poslednjem, decembarskom broju.
POSLEDNJI TERMIN ZA PRIJEM RADOVA JE 10. 11. 2009.
 U decembarskom broju u, glavnom portfoliju, objavićemo porednike konkursa.
 Fotografije slati na adresu: REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd za konkurs: "Svet u fokusu"

NAGRADE KONKURSA

Najbolji učesnik dobija D-SLR fotoaparati Olympus E-serije.
 Pet najboljih autora po kategorijama dobija Olympus kompaktni fotoaparati.

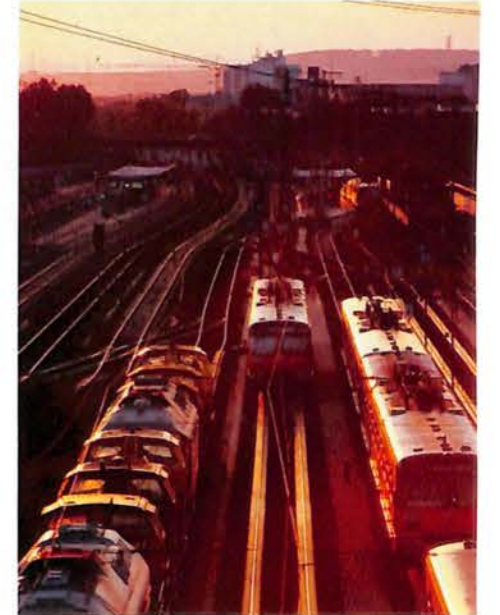
KATEGORIJA: OKRUŽENJE – GORDANA ILIĆ, Beograd, "Mesec"

KATEGORIJA: MESTO – JELENA TAKIĆ, Beograd, "Baščaršija"

KATEGORIJA: OKRUŽENJE – ROBERT SEMNIC, Novi Sad, "Okruženje"

KATEGORIJA: OKRUŽENJE – MARIO RADAKOVIĆ, Sisak, "Put za Hanau"

KATEGORIJA: MESTO – RADENKO STANIĆ, Novi Sad, "Olimp, između stvarnosti i mita"

KATEGORIJA: MESTO – ALEKSANDAR ČIRIĆ, Piroć, "Put u nepoznato"

KATEGORIJA: MESTO – GORAN STAMENKOVIĆ, Bašaid, "Elektrika Bukurešta"

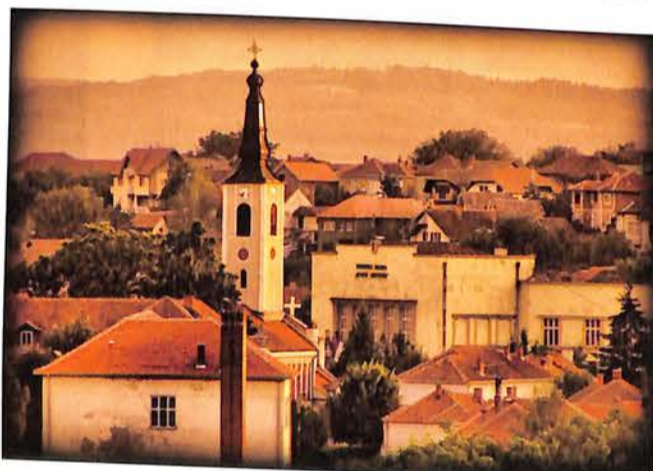
KATEGORIJA: OKRUŽENJE – SANDRA ŠTIMAC, Zagreb, "Peilkan"

KATEGORIJA: OKRUŽENJE – IVICA BRLIĆ, Davor, "Uz vodu"

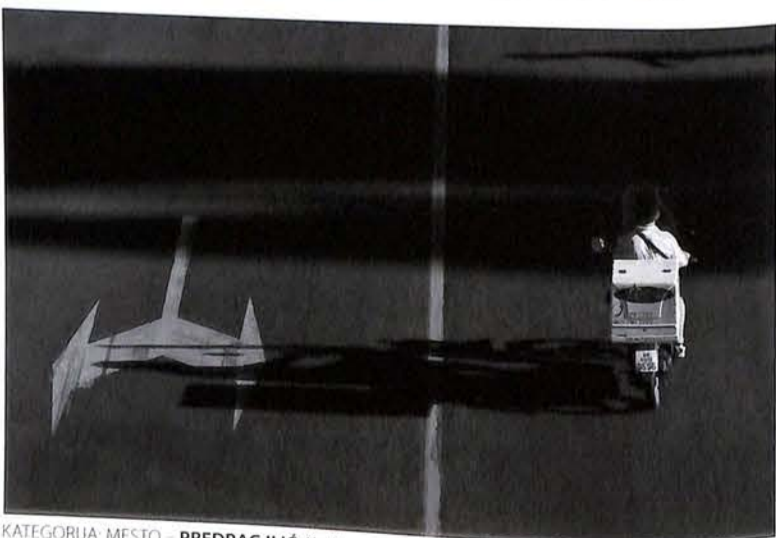
KATEGORIJA: OKRUŽENJE – DRAGAN DROBAC, Sid, "Ravnica"

KATEGORIJA: MESTO – JOVAN GOUKOVIĆ, Aleksinac

KATEGORIJA: OKRUŽENJE – BRANISLAV MAMIĆ, Novi Sad, "Dobar dan"

KATEGORIJA: MESTO – PREDRAG ILIĆ, Kraljevo, "Saobraćaj"

KATEGORIJA: OKRUŽENJE – BRANISLAV FABJANIĆ, Rijeka, "Ecosystem"

PROPOZICIJE KONKURSA:

SPONZOR KONKURSA

KATEGORIJE:

- **Dokumentarni portret** (snimite portret u ambijentu, na nekom dešavanju, portret specifične grupe ljudi, predstavnike neke zajednice ili određenog zanimanja...)
- **Okruženje** (pejzaži s akcentom na ekologiju koji beleže čovekov odnos prema prirodi)
- **Mesto** (uhvatite puls grada, sela, naselja... na svim prostorima naše zemlje i sveta)
- **Smešna strana sveta** (snimite fotografije neobičnih situacija iz svakodnevnog života s akcentom na smešnu stranu života)
- **Reportaža** (predstavite seriju od šest do osam fotografija koja može da objedini sve kategorije ili da se bavi samo jednom)

Prima se do deset fotografija po kategoriji. Na svakoj fotografiji mora biti napisano ime i prezime, kontakt, naziv rada i tehnički podaci (opciono) i za koju kategoriju je namenjena. Format: minimalno 13 x 18 cm (za digitalne fajlove 300 dpi) U svakom broju objavićemo izbor od desetak najboljih fotografija a glavne nagrade biće dodeljene u poslednjem, decembarskom broju.

POSLEDNJI TERMIN ZA PRIJEM RADOVA JE 10. 11. 2009. U decembarskom broju u, glavnom portfoliju, objavićemo pobeđnike konkursa. Fotografije slati na adresu: REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd za konkurs: "Svet u fokusu"

NAGRADE KONKURSA
Najbolji učesnik dobija D-SLR fotoaparater Olympus E-serije. Pet najboljih autora po kategorijama dobija Olympus kompaktni fotoaparater.

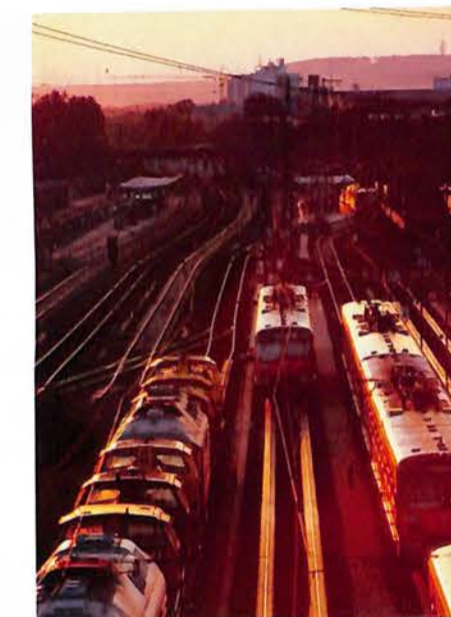
KATEGORIJA: OKRUŽENJE – GORDANA ILIĆ, Beograd, "Mesec"

KATEGORIJA: MESTO – JELENA TAKIĆ, Beograd, "Bašaršija"

KATEGORIJA: OKRUŽENJE – ROBERT SEMNIĆ, Novi Sad, "Okruženje"

KATEGORIJA: OKRUŽENJE – MARIO RADAKOVIĆ, Sisak, "Put za Hanau"

KATEGORIJA: MESTO – RADENKO STANIĆ, Novi Sad, "Olimp, između stvarnosti i mita"

AKT

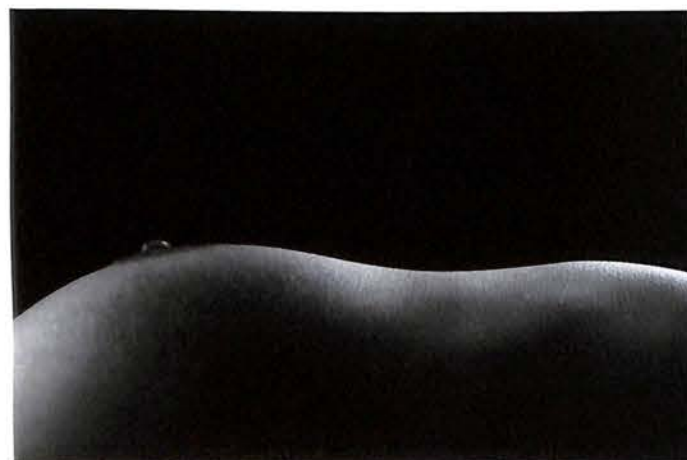
fotografija

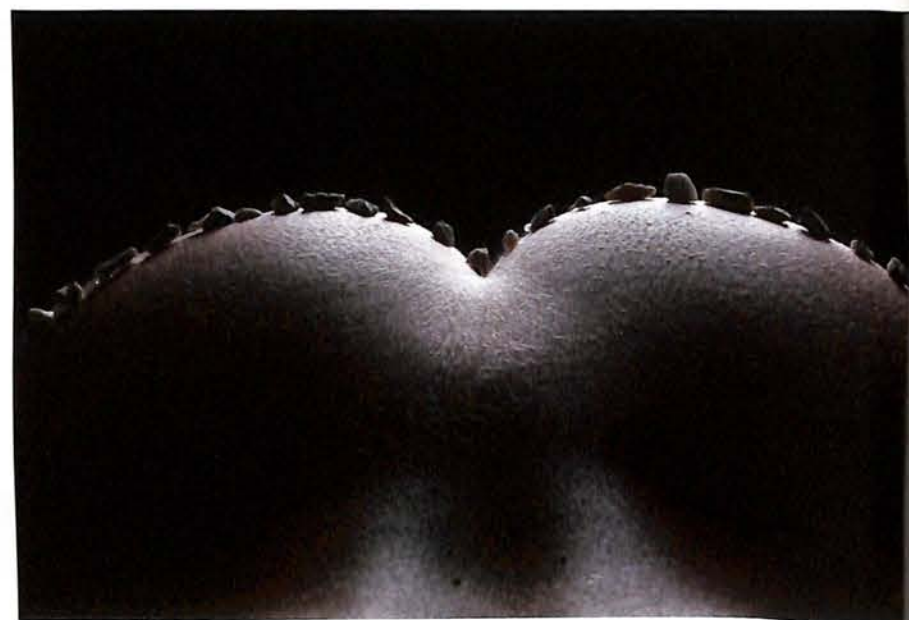
DINKO NESKUSIL, Karlovac, "Čekanje"

ALEKSANDAR HRIB, Pančevo, "Nakon"

BORIS KOČIŠ, Novi Sad, "Act 4"

MARKO PRELIĆ, Čačak, "Akt"

NENAD MILENKOVIC-INDI, Kraljevo, "Jutro"

HUSEIN ŠLJIVO, Lug, Prozor, "Oblina 32"

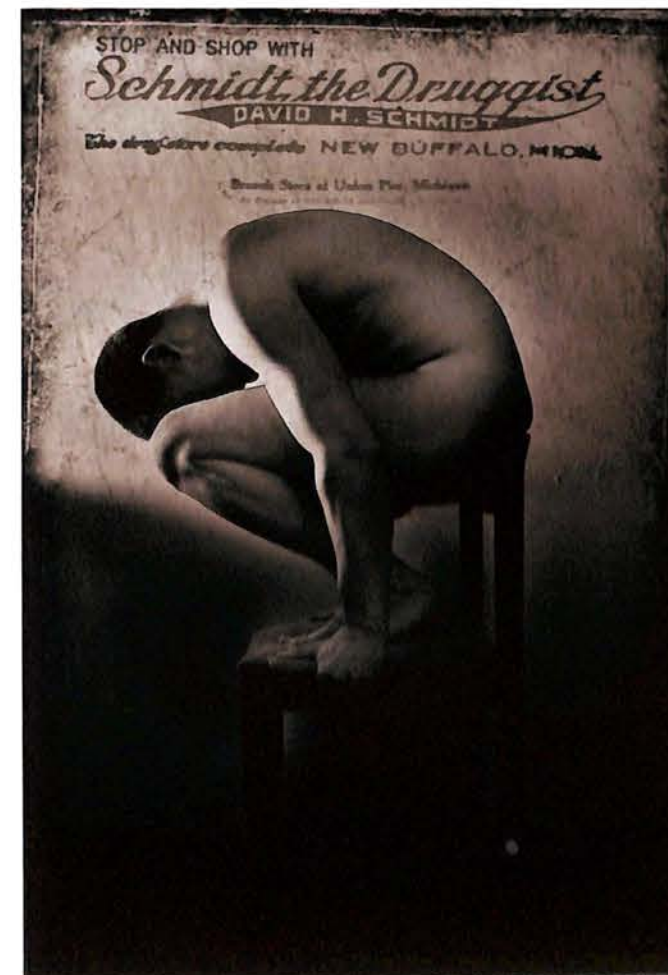
PETAR TASEVSKI, Bitola, "Awaiting softnes"

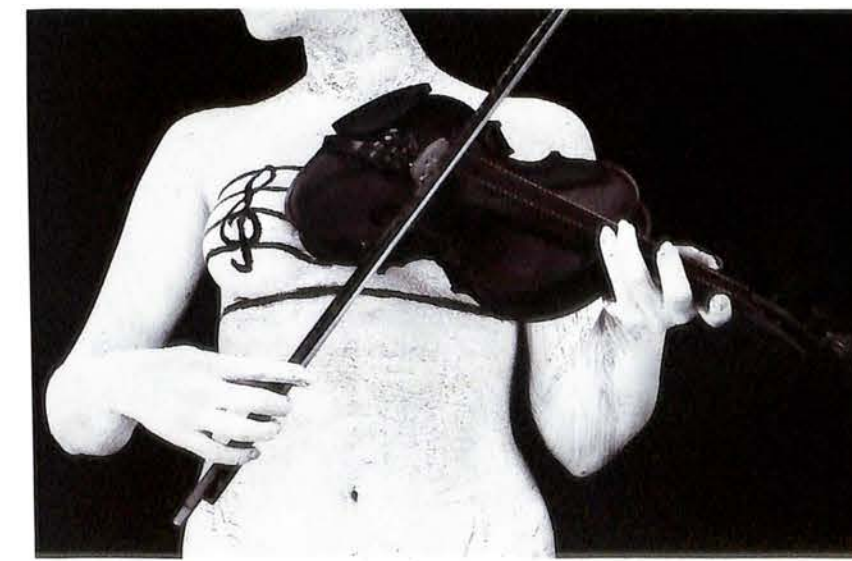
ZORAN MOJSIN, Bor, "Mystic 1"

VLADIMIR ANTIĆ, Gornji Milanovac

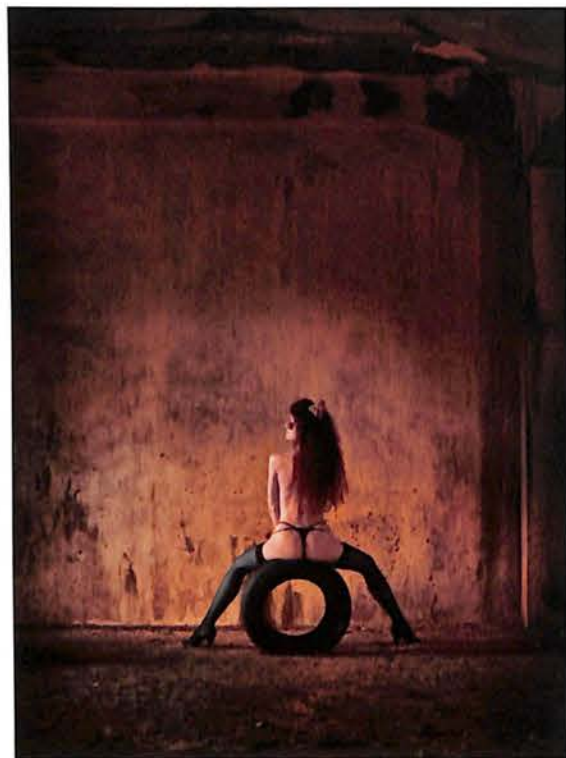
MARKO BESLAĆ, Zagreb, "Body commercial III"

KRISTIJAN FRA, Osijek, "Unutarnja emigracija"

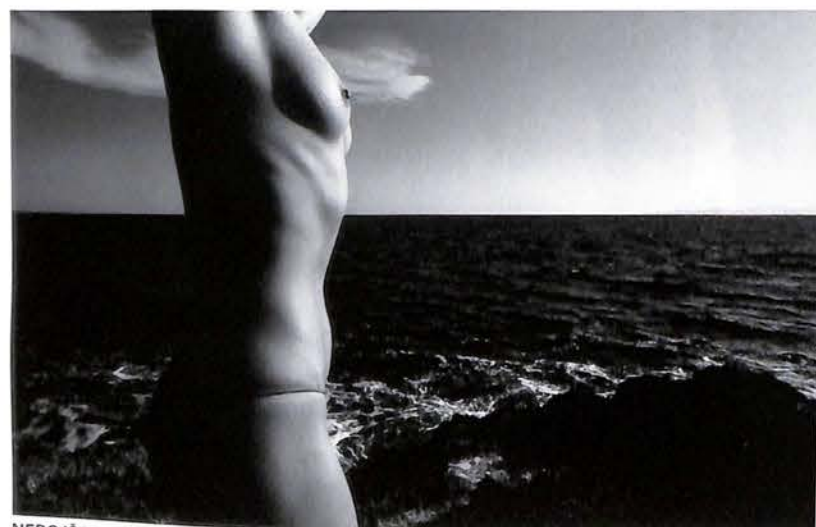
PREDRAG ILIĆ, Kraljevo, "Mačkica"

VLADIMIR ŽIVANČEVIĆ, Beograd, "Sin City"

HELENA HORVAT VUKAŠINOVIĆ, Zagreb, "Wet body"

NEBOJŠA RAKIĆ, Subotica, "Na obali"

BRANKO OSTOJIĆ, Novi Sad, "A"

DRAGAN TODOROVIC, Majdanpek, "Akt 6"

ReFoto **REFOTB**

PROPOZICIJ KONSURSA

Pravo na učešće imaju svi fotografi, a svaki učesnik može da pošalje neograničen broj fotografija. Primaju se fotografije nastale u bilo kojoj tehnici, u digitalnom obliku ili odštampane na papiru.

Minimalna veličina fotografija je 13 x 18 cm, a ako su u digitalnom obliku u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG. Sve fotografije moraju biti propisno označene na poleđini fotografije ili u file info: ime, prezime, adresa, kontakt, naziv fotografije i (opciono) fotoaparata s kojim je snimljena.

Rok za slanje radova je do 10. u mesecu.

Poslednji termin za prijem fotografija je 10. 12. 2009.

U svakom broju objavićemo izbor od desetak najboljih fotografija a glavne nagrade, biće dodeljene u januarском broju 2010. godine.

Fotografije šaljite na adresu: REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd, ili ih možete "uploadovati" (postaviti) na našem sajtu: www.refoto.co.rs, link konkursi-Upload. Glavna nagrada konkursa je Nikon D60 + objektiv 18-55 mm, a biće dodeljene i dve "utešne" nagrade u vidu kompaktnih fotoaparata firme Nikon.

lowepro	
Nova 160 AW (crna, braon, crvena, plava)	3.890 din
Nova 170 AW (crna, braon, crvena, plava)	4.690 din
Nova 180 AW (crna, braon, crvena, plava)	5.690 din
Nova 190 AW (crna, braon, crvena, plava)	6.390 din
FastPack 100 (crna, crvena, plava)	5.490 din
FastPack 200 (crna, crvena, plava)	6.290 din
FastPack 250 (crna, crvena, plava)	6.990 din
FastPack 350 (crna, crvena, plava)	7.990 din
FlipSide 200 (crna, crvena, plava)	5.990 din
FlipSide 300 (crna, crvena, plava)	6.990 din
FlipSide 400 AW (crna, zelena)	9.990 din
Sling Shoot 100 AW (crna)	5.990 din
Sling Shoot 200 AW (crna)	6.990 din
Sling Shoot 300 AW (crna)	8.990 din
Super Trekker AW (crna)	37.990 din
Commercial (crna)	19.990 din
Compu Day Pack (narandžasta, zelena, siva)	6.590 din
Compu Trekker AW (crna)	11.990 din
Pro Roller 2 AW (crna)	15.990 din
Primus AW	15.990 din
Primus Minimus AW	13.990 din

Cene su sa PDV-om, zadržavamo pravo promene cena bez prethodnog obaveštenja.

Nikon SHOP Vuka Karadžića 7a, 011 30 34 373

Jedini licencirani servis Nikon fotoaparata u Srbiji

Radno vreme 09 -17h
Pčinjska 15a
011 644 7958

Prijatelj časopisa ReFoto

radio na frekvencijama

99,1MHz
100,8MHz
105,4 MHz

OLYMPUS E-Sistem 100% - digitalan 100% - kvalitetan

Jedinstvena ponuda samo za čitaoce ReFoto časopisa

<p>E-450</p> <ul style="list-style-type: none"> - Telo (369 eur.) - Sa 14-42mm kit (465 eur.) - Sa 14-42mm + 40-150mm (559 eur.) <p>+ Gratis komplet opreme (dodatna originalna baterija BLS-1, Olympus torba, CF kartica kapaciteta 4 GB)</p>		<p>E-520</p> <ul style="list-style-type: none"> - Telo (399 eur.) - sa 14-42mm kit (495eur.) - sa 14-42mm + 40-150mm (579eur.) <p>+ Gratis komplet opreme (dodatna originalna baterija BLM-1, Olympus torba, CF kartica kapaciteta 4 GB)</p>	
<p>E-620</p> <ul style="list-style-type: none"> - Telo (695 eur.) - Sa 14-42mm kit (799 eur.) - Sa 14-42mm + 40-150mm (899 eur.) <p>+ Gratis komplet opreme (dodatna originalna baterija BLS-1, Olympus torba, CF kartica kapaciteta 4 GB, dodatni grip HLD-5)</p>		<p>E-3</p> <ul style="list-style-type: none"> - Telo (1.269 eur.) - Sa 14-54mm MK2 pro objektivom (1.749 eur.) - Sa 12-60mm pro objektivom (2.169 eur.) <p>+ Gratis komplet opreme (dodatna originalna baterija BLM-1, Olympus torba, CF kartica kapaciteta 4 GB, profesionalni blic FL-50R)</p>	
<p>E-3</p> <ul style="list-style-type: none"> - Telo sa 14-42mm objektivom (765.) - Telo sa 17mm objektivom (859 eur.) - Telo sa 14-42mm + 17mm objektivom + opticko tražilo (929 eur.) <p>+ Gratis komplet opreme (dodatna originalna baterija BLS-1, Olympus retro torba, SD kartica kapaciteta 4 GB)</p>		<p>E-P1 Pen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Telo sa 14-42mm objektivom (765.) - Telo sa 17mm objektivom (859 eur.) - Telo sa 14-42mm + 17mm objektivom + opticko tražilo (929 eur.) <p>+ Gratis komplet opreme (dodatna originalna baterija BLS-1, Olympus retro torba, SD kartica kapaciteta 4 GB)</p>	

Digitalni Fotoaparati - Objektiv - Blicevi - Diktafoni - Dvogledi i dodatna foto i ostala oprema - Garancija 2 godine

Napomena: od 26.10.2009 do 01.02.2010 god. traje akcija Cash back za kupovinu određenih objektiv. Više informacija na www.olympus.rs

SAMSARA Ruzveltova 1, lok.16 011/3370-180, 064/233-5551
www.samsara.rs email: samsara@bvcom.net

BLUR

MAGAZINE

15 www.blur-magazine.com

JEDINSTVENA PONUDA U SRBIJI!

<ul style="list-style-type: none"> • UV 77 1.625 Din • CPL 82 1.900 Din • CPL 85 2.125 Din • CPL 58 2.350 Din • CPL 62 2.350 Din • CPL 67 2.700 Din • CPL 72 3.200 Din • CPL 77 3.500 Din • CPL 82 4.250 Din • ND4 58 1.650 Din • ND4 67 2.250 Din • ND4 72 2.750 Din • ND8 62 1.850 Din • DHG 58 Protect 1.650 Din • DHG 58 CPL 4.250 Din • Close up +4 67 2.350 Din • Cross screen 4758 1.450 Din 	<ul style="list-style-type: none"> • M42 → Canon FD 2.950 Din • M42 → Minolta AF 2.250 Din • M42 → Canon EOS 2.250 Din • M42 → Contax/Y 1.600 Din • M42 → Nikon AI 1.850 Din • M42 → Pentax K 1.600 Din • M42 → Minolta MD 1.850 Din
<p>BLIC GLAVE</p> <ul style="list-style-type: none"> • KingPa • JN-800 (800Ws) 11.800 Din • JN-800 (800Ws) 14.386 Din • JN-1000 (1000Ws) 16.166 Din <p>Digital</p> <ul style="list-style-type: none"> • D-600 (600Ws) 13.570 Din • D-800 (800Ws) 17.464 Din • D-1000 (1000Ws) 18.349 Din 	<p>FUJIIYAMA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fujina 30cm 700 Din • Fujina 60cm 1.250 Din • Fujina 80cm 1.600 Din • Fujina fokus trikolor 60cm 2.000 Din • Fujina fokus trikolor 80cm 2.400 Din
<p>ZILBERICE</p> <ul style="list-style-type: none"> • UV 52 800 Din • UV 55 900 Din • UV 58 900 Din • UV 62 1.050 Din • UV 67 1.100 Din • UV 72 1.250 Din 	<p>ADAPTERI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Contax (C/Y) → Olympus 4/3 3.300 Din • Olympus OM → Olympus 4/3 3.300 Din • Nikon AI → Olympus 4/3 3.300 Din • Pentax PK → Olympus 4/3 3.300 Din • M42 → Olympus 4/3 1.600 Din • Hasselblad → Nikon AI 9.200 Din • Pentaxcon Six → Nikon AI 4.000 Din • Pentaxcon Six → Canon EOS 4.000 Din • Leica M39 → Canon EOS 1.600 Din • Nikon AI → Canon EOS 3.600 Din • Leica R → Canon EOS 3.300 Din • Contax (C/Y) → Canon EOS 3.300 Din • Pentax PK → Canon EOS 3.300 Din • Nikon AI → Canon FD 4.300 Din
<p>FILTRI</p> <ul style="list-style-type: none"> • UV 52 800 Din • UV 55 900 Din • UV 58 900 Din • UV 62 1.050 Din • UV 67 1.100 Din • UV 72 1.250 Din 	<p>FLUD RASVETA</p> <ul style="list-style-type: none"> • NG-110A 110W S400K 11.800 Din • NG-330A 330W S400K 20.850 Din <p>BLIC SMALICE</p> <ul style="list-style-type: none"> • SF-45M • Slave flash light 45Ws 1.400 Din • SF-68M • Slave flash light 68Ws 2.125 Din • SF-80M • Slave flash light 80Ws 4.130 Din

FOTOSVET www.fotosvet.rs
Moneta, Bulevar kralja Aleksandra 84
011/344 84 77 • moneta93@gmail.com

PRIMENA SAVETA TVRTRKO RIMAC, VINKOVCI

Velika želja mi je da pohvalim Refoto časopis koji čitamo i u Hrvatskoj, bar ja, jer se bavim fotografiranjem kao amater i dosta sam primjenio savijeta iz tog časopisa kojega redovno čitam. Ima jako puno zanimljivih rubrika, a zanima me koji mi je najbolji refleksi fotoaparati osim Canon i Nikon? Planiram upisati školu za fotografiju u Osijeku gdje se nakon završenog školovanja upisuje u radnu knjižicu. Inače, fotografiram sve zanimljive detalje pretežno spomenike, stare zgrade, arhitekturu, ukrasno cvijeće po gradskim parkovima, crkve, gole žene i djevojke u ljepo namještenom položaju i sl. Putujem po drugim mjestima u Hrvatskoj, a bio sam i u Bosni i Mađarskoj gdje sam, također, fotografirao. Sljedeće godine mi je cilj posjetiti Šid i Beograd, čim mi bude putovnica gotova. Svaki mjesec kad stigne Refoto na policama tiska ja ga kupujem, 30 Kn mi nije žao dati za tako dobar časopis i samo nastavite tako i puno vas želim pohvaliti. Refoto je najbolji časopis na svijetu, samo tako nastavite. Imam dosta zanimljivih fotografija, jedna od najljepših je pogled na Bačku Palanku sa Iloka, pogled na Dunav i puno zelenila. Most između Šida i Iloka koji sam, također, fotografirao.

Drago nam je što imate toliko reči hvale za nas. Što se tiče izbora opreme, najbolji fotoaparati su upravo oni koji mogu dati odgovori vašim zahtevima. Pored dva pomenuta proizvođača, na tržištu ima još nekoliko brendova koji u proizvodnom programu imaju kvalitetne D-SLR fotoaparate. Ono o čemu je potrebno voditi računa prilikom kupovine nije samo fotoaparati, to jest kućište, već upravo suprotno: koliko dodatne opreme i kvalitetnih objektiv različitih žižnih daljina prati taj model. Fotoaparati D-SLR kategorije treba posmatrati kao sistemski fotoaparati kojim je moguće uraditi, uz odgovarajuću opremu, bilo koji posao, a odavno je poznato da količina megapiksela ne znači ništa bez kvalitetne optike. Jedan od poznatih fotografa ima uzrečicu da fotografije sve i uvek. Nastavite u tom pravcu, a mi očekujemo vaše radove.

DOZVOLA ZA KORIŠĆENJE JOVAN GOJKOVIĆ, ALEKSINAC

Poštovana redakcija, ja sam Jovan Gojković, student Pravnog fakulteta u Nišu. Početnik sam u svetu fotografije, aktivno se bavim fotografijom šest meseci, kada sam kupio svoj prvi malo "ozbiljniji" fotoaparati (Fuji S5700, sada koristim S6500fd). U aktuelnom broju vašeg časopisa pročitao sam pismo čitaoca Pavla Majera koji me je naveo da napišem ovaj mail. Naime, preko vašeg sajta sam uploadovao nekoliko fotografija u vezi sa zadatim konkursima, međutim, s obzirom da sam početnik i nisam siguran da odgovaram temama, ovim putem želim da vam kažem da svaku od pomenutih fotografija možete iskoristiti u rubricama "Foto-komentar" ili "U fokusu". Srdačan pozdrav!

Po ko zna koji put ponovićemo da je, ukoliko niste sigurni, najbolji pristup upravo ovakav, jer je i objavljivanje fotografije u rubrici "Foto-komentar" dobar način da tu fotografiju vidi i na njoj nešto nauči veliki broj ljudi koji vole fotografiju. Kao što ste mogli primetiti, jedna od fotografija je našla svoje mesto, a put od komentara do neke od nagrada može biti i veoma dug i vrlo kratak. Sve zavisi od želje i truda.

MEMORIJAL "DRAGOLJUB TOŠIĆ" ANA RADOVANOVIĆ

Poštovani, pre svega moram da vam čestitam na odličnom časopisu. Otkrila sam ga letos i od tada ga sa zadovoljstvom pratim. Imam nekoliko pitanja u vezi sa konkursom Memorijal "Dragoljub Tošić". Pre slanja fotografija želela bih, ako je nekako moguće, da saznam sve propozicije ovog konkursa.

1. Na koji način i ko učestvuje u žiriranju?
 2. Da li je potrebno napisati neko propratno pismo koje objašnjava projekat?
 3. Da li je potrebno pisati biografiju učesnika?
 4. Kada će biti objavljeni rezultati?
 5. Da li je obavezno slanje fotografija poštom ili ih mogu doneti lično na adresu redakcije?
 6. "Obezbeđen galerijski prostor" će podrazumevati izložbe u više gradova kao i za pobjednike prošlogodišnjeg konkursa?
 7. Da li je potrebno praviti paspartu za fotografije budući da se predaju na papiru?
- Sdrčan pozdrav!

Iako smo odgovor poslali elektronskom poštom, objavljujemo ovo pismo kao dodatno objašnjenje u slučaju nedoumica vezanih za konkurs i kao još jedan poziv za učešće na njemu. Fotografije je moguće doneti u redakciju kako biste izbegli probleme sa poštom, a kako je u pitanju žiriranje, paspartui bi samo smetali, tako da ih nije potrebno praviti. Žiri konkursa sačinjavaju pojedini članovi redakcije časopisa Refoto i istaknuti umetnici i profesori fotografije. Kratka biografija nije obavezna, ali je poželjna, što važi i za objašnjenje projekta – ukoliko je takva koncepcija u pitanju. Rezultate objavljujemo u prvom broju časopisa nakon žiriranja. Izložba će biti postavljena u Beogradu i u gradu odakle je autor (ukoliko nije iz Beograda), a nakon toga će biti postavljena i u drugim gradovima, naravno, ukoliko bude mogućnosti. Očekujemo vaše fotografije. U rubrici Aktuelnosti imate objavljen poziv na konkurs.

FOTOGRAFISANJE VENČANJA ALEKSANDAR JAREDIĆ, PODGORICA

Dragi Refoto, javljam vam se drugi put. Vaš sam čitalac već nekoliko godina i sve ste bolji i bolji. Kao i većina, počeo sam da se bavim fotografijom iz čiste ljubavi i znatiželje, ali malo-pomalo mi je postala gotovo glavni izvor prihoda. Ozbiljnije snimam zadnje dvije godine i to uglavnom venčanja. To i najviše volim, a i po tome sam poznat, barem

u Crnoj Gori. Primijetio sam da ste se do sad veoma malo ili nimalo bavili fotografisanjem venčanja, a mislim da je, naročito u ova krizna vremena, snimanje venčanja postalo maltene jedini način da se zaradi od fotografije. Ja sa vremenskim nevelikim, ali po broju venčanja bogatim iskustvom (preko četrdeset venčanja za tri godine) bi bio voljan da napišem ponešto na tu temu ako ste zainteresovani. Par savjeta za one koji žele da se oprobaju ili za one koji su već u tom poslu, a htjeli bi da napreduju, kako razgovarati sa klijentima, na šta obratiti pažnju, kako formirati cijenu... Skoro da bi i knjigu mogao da napišem! U svakom slučaju, eto predloga pa razmislite.

Moramo priznati da je prošlo dosta vremena, ali imali smo nekoliko priloga o fotografisanju venčanja. Ozbiljno pisanje nije nimalo lako, a nama je dragocen svaki prilog koji napiše neko od čitalaca, pa ovom prilikom pozivamo i vas i sve čitaoca na saradnju. Inače, snimanje venčanja jeste jedan od načina, ali sigurno nije jedini da se zaradi od fotografije – s jednom razlikom što je za druge načine potrebno mnogo više rada i iskustva.

OLUJA U IRAKU HARIS ČENGIĆ

Poštovani, želio bih da pohvalim časopis iako ga čitam s vremena na vrijeme kada dođem na godišnje odmoro. Razlog mog javljanja je taj što me interesuje da li je moja fotografija pod imenom "Pješčana oluja" u Iraku primljena. Fotografiju sam poslao u 75 dpi rezoluciji, a kasnije sam pročitao da tražite 300 dpi. Da li je potrebno ponovo poslati fotografiju? Da li ste razmišljali da pravite i pdf online verziju magazina, ako ništa bar starih brojeva. Veoma bi bilo zanimljivo pretplatiti se i skidati časopis sa Interneta. Pozdrav.

Veoma je teško reći nakon izvesnog vremena da li je neka fotografija stigla ili ne, jer broj radova koji stižu za svaki broj obično premašuje cifru od par stotina. Sama rezolucija i nije mnogo bitna, već je važna fizička veličina fotografije koja bi trebalo da bude najmanje 13x18, ako je u rezoluciji 300 dpi. Ako ovakva fotografija stigne u rezoluciji 72 dpi, njena veličina u centimetrima biće 75x54, a problem nastaje kada dobijemo fotografiju 13x18 cm u 72 dpi jer je njena stvarna veličina samo 4x3 cm, što je isuviše malo za objavljivanje. Elektronsko izdanje časopisa postoji kao ideja o kojoj se razmišlja neko vreme, a kada se pojavi, bićete na vreme o tome obavješteni.

BILBORDI REFOTO SANJA ZEC

Hvala za divne poruke i slike sa bilborda koje su ulepšavale Beograd ovog leta.

VAŠ TALENAT EPSON TEHNOLOGIJA

Epson Stylus Photo PX700W odlikuje Epson Claria™ Photographic mastilo i ugrađeni Wi-Fi kako bi sa bilo kog mesta u Vašoj kući mogli da izradujete fotografije koje prevazilaze laboratorijski kvalitet. Novi Epson Stylus Photo PX700W je multifunkcijski uređaj za ozbiljnog fotografa. Idealan je partner za vaš D-SLR ili kompaktni fotoaparati. Moderan i kompaktni dizajn ovog uređaja omogućuje da se on lako uklopi u Vaše okruženje. Talenat i tehnologija-kombinacija koja pobeđuje!

Za više informacija o ovom uređaju, posetite veb sajt www.epson.rs

EPSON
EXCEED YOUR VISION

BSProcesor
Zajedno možemo mnogo.

PRODAJA KROZ AUTORIZOVANU DILERSKU MREŽU:
BEOGRAD: BEL COMPUTERS 354 11 25 • BIG APPLE ELECTRONICS 334 46 96 • BIG BANG 22 86 652 • DESK 329 21 40 • EWE COMP 3165 111 • GIGATRON 24 11 479 • GRAPPOLO INTERNATIONAL 309 14 21 • MARKANTEX 712 91 17 • MEGASTORES ELEKTRONIKI DOO 22 22 898 • MULTICOM 32 25 123 • ONLINE COMPUTERS 328 44 55 • PG PRACTIC 208 36 77 • PC4U 218 01 34 • WIN WIN 26 88 933 • BOR: SIM COMPUTERS 030 459 210 • ČUPRIJA: INTERCOM COMPUTERS 035 477 077 • GORNJI MILANOVAC: USPON 032 714 552 • NOVI SAD: IQ COMPUTERS 021 453 833 • LIM-IT 021 422 447 • PC4U 021 4722 688 • POSITIVE 021 472 03 88 • SOROBAN 021 469 977 • WIN WIN 021 63 96 950 • NIŠ: PAKOM SHOP 018 513 153 • COMTEL 018 530 353 • WIN WIN 018 517 477 • ČAČAK: USPON 032 340 410 • WIN WIN 032 303 000 • JAGODINA: LINK 035 245 245 • KIKINDA: BUS COMPUTERS 0230 32 102 • KRAGUJEVAC: MINE DOO 034 304 970 • MULTICOM 034 36 57 75 • WIN WIN 034 365 735 • KRALJEVO: USPON 036 235 749 • WIN WIN 036 235 875 • KRŠEVAC: LINKOM 037 44 33 71 • LESKOVAC: IT LESKOVAC 016 23 41 01 • LOZNICA: PC4U 015 89 17 36 • NOVA PAZOVA: BETATRON DOO 022 323 636 • PARACIN: GMG COMPUTERS 035 569 444 • POŽEGA: SKY COMPUTER CENTER 031 825 125 • PANČEVO: DM COMPUTERS 013 355 567 • RAŠKA: USPON 036 736 050 • RUMA: LIM-IT 022 432 552 • SENTA: SABOTRONIC 024 815 307 • SMEDEREVO: PLANINKA 026 643 021 • SREMSKA MITROVICA: LIM-IT 022 615 154 • STARA PAZOVA: ALF-COMPUTERS 022 316 419 • SUBOTICA: DG COMPUTERS 024 557 689 • TUTIN: ANSOFT 020 810 180 • UŽICE: DATA COMM 031 512 122 • PETAR PAN 031 511 139 • WIN WIN 031 524 981 • VRŠAC: AB KANON TEHNOBIRO 013 838 884 • ZAJEČAR: GENIUS SHOP 019 42 67 68 • ZRENJANIN: FEDRA COMPUTERS 023 589 780 • MPA 023 566 414 • BRČKO: BSP +387 (49) 230 290

Dvostruko zabavnije.

Sa dva LCD ekrana lakše nego ikada do sad.

Samsung pametne kamere.

Inovacije koje život čine lakšim.

Novi model Samsung ST550 ima LCD ekran na prednjoj i zadnjoj strani. Konačno imate mogućnost da se zabavljate i istovremeno pravite savršeno ukadrirane fotografije.

www.stav.rs

STAV, Mala pruga b.b., Beograd - Zemun, Srbija, +381 11 371 33 00
STAV, Čemovsko polje b.b., Podgorica, Crna Gora, +382 20 441 957
STAV SHOP, Kralja Milana 64, Beograd, Srbija, +381 11 3628 555

SAMSUNG